
FESTA MAJOR
24,25,26 i 27 d'agost de 2023
Sant Hilari Sacalm

Programa de festa Major de Sant Hilari Sacalm 2023
*— **Coordinació i edició**: Regidoria de Cultura Popular i activitats culturals de l'Ajuntament de Sant Hilari Sacalm.*
*— **Disseny gràfic i maquetació:** Vilabsurda Comunicació Ltd. (www.vilabsurda.cat)*
*— **Impressió:** Gràfiques Montseny. — **D.L GI:** 830-2021*

SALUTACIÓ

Benvoluguts hilariencs i hilarienques,

Quan celebrem una festa sempre organitzem una sèrie d'actes, activitats, àpats i xeflis que ens permeten compartir amb la nostra gent, amb el nostre entorn, unes estones de gresca, bona companyia i felicitat. I si d'aquesta festa en diem Festa Major és perquè tot plegat es multiplica. Es multipliquen les activitats organitzades, les estones asseguts a taula amb familiars i amics i la gran quantitat de gent que s'uneix per viure conjuntament aquests dies. I això a Sant Hilari és una realitat. Com cada any, l'últim cap de setmana d'agost celebrem la nostra Festa Major. Uns dies en què s'han organitzat una gran quantitat d'actes pensats per tothom. Per grans, petits i joves. Per famílies i amics. Per tal que tots puguem gaudir d'aquests dies. Són uns dies que al poble es respira un sentiment festiu. L'alegria està present per tot arreu. Els carrers s'omplen de gent amb ganes de passar-ho bé. Gent que es retroba després de la parada estiuenca. Són uns dies on coexisteix aquella sensació d'acabar l'estiu, de que l'endemà comença un nou curs i cal retornar a la vida quotidiana. I això també fa que la nostra Festa Major es visqui d'aquesta manera tan especial.

Aquest any ha estat any d'eleccions i els resultats ens han situat a un nou equip al capdavant. Un equip amb nova gent i amb molta il·lusió que esperem poder transmetre aquests dies de festa. Una festa que pràcticament va estar organitzada per l'anterior equip de govern perquè preparar una Festa Major com la nostra, no es fa en quatre dies sinó que hi ha molta feina, treball i dedicació al darrera que implica entitats, treballadors municipals, regidors i col·laboradors que fan que tot plegat sigui possible. Que sigui un èxit. I aquesta serà la gran tasca que ens tocarà fer aquests dies. Fer que tot surti bé i que tots els hilariencs, hilarienques i visitants que volen compartir amb nosaltres aquests dies d'alegria ho puguin fer de la millor manera i havent previst tots els detalls. Volem que tots us sentiu vostra la Festa i que en participeu amb ganes i sobretot amb respecte cap a totes les persones i sensibilitats. Són dies de molta vida al carrer, de molta gent i de moltes activitats, per uns i per altres i sempre hem de tenir present que podem gaudir tenint present als altres.

Vull agrair a totes les entitats i persones que participen en la redacció d'aquest programa que teniu a les vostres mans i que és un recull de la vida al municipi durant l'any, des de les entitats als espais literaris o als articles històrics. El programa de Festa Major cada any arriba a les cases per recordar-nos que és hora de començar aquesta celebració de poble. Com he dit, una celebració que hem d'agrair a treballadors, entitats i col·laboradors que ho fan possible.

Us desitjo una molt bona Festa Major!!!

Pregó FM'22 5
Concurs Literari 14
Poesia 28
Història 30
Fotos amb història 52
Programació 54
Fa 100 anys 56
Fa 50 anys 64
Homenatges 67
Fotos Activitats 22-23 76
Educació 79
Guardons 83
Entitats 84
Telèfons d'interés 105
Col·laboradors 106

PREGÓ

FESTA MAJOR'22

10

Via Crucis Vivent

element festiu patrimonial d'interès nacional

BENVINGUDA I PRESENTACIÓ

Poble de Sant Hilari, què et porta?

Molt bona tarda! Aquest any l'Associació del Via Crucis Vivent té l'honor de fer el pregó de Festa Major. Quan l'Ajuntament ens ho va proposar, ens va sorprendre, com és natural, i ens va omplir de satisfacció i també de responsabilitat.

Des de fa uns anys, acostumen a fer els pregons entitats locals que celebren aniversaris. El Via Crucis Vivent data de fa molts anys, concretament 291 des que està documentat l'any 1731. Però ara en parlarem...

Tots sabem que el Via Crucis consta de 14 estacions. Nosaltres hem volgut fer un pregó amb 14 capítols resumits, però ens n'han sortit 24. Resumir tants anys d'història no és fàcil, però mirarem que no duri tant com la processó. Si algú ha de marxar abans, ho podrà fer. Escolteu bé perquè només ho diré una vegada.

INTRODUCCIÓ

Com tota institució tenim un ideari i objectius. Des de fa més de dos segles, Sant Hilari Sacalm celebra el seu Via Crucis. L'hilarienc ha conservat la tradició processional transmetent-la de pares a fills i aquesta tradició s'ha convertit en una manifestació popular que, fins i tot, ultrapassa la nostra geografia.

L'objectiu prioritari de l'Associació del Via Crucis Vivent és preservar i enriquir, si és possible, la identitat hilarienca del Via Crucis Vivent.

Per assolir aquests objectius es va orientar la gestió en tres direccions:

1. La conservació i millora del Via Crucis Vivent.
2. La integració dels joves en l'actual Via Crucis Vivent.
3. La difusió internacional del Via Crucis Vivent, del nostre poble Sant Hilari Sacalm i del nostre país Catalunya com a símbol del nostre patrimoni cultural.

TRADICIÓ PROCESSIONAL

Les processons són manifestacions conegudes gairebé a totes les religions. Poden tenir un to penitencial o bé festiu.

A Sant Hilari hi conviuen actualment moltes religions i creences, conseqüència de la globalització i la immigració de diferents cultures, però bàsicament de sempre ha estat la religió cristiana la predominant, com les festes de Nadal, Carnestoltes o les processons de Setmana Santa.

La processó del Dijous Sant a Sant Hilari Sacalm està documentada des de fa més de 250 anys. El 16 de gener de 1655 el visitador general Segimon Parganta manà que es paguessin 22 lliures i el dinar al sagristà que manés la processó.

Una de les característiques de la tradició processional hilarienca és la manca d'acatament que els vilatans han fet de les normes processionals o festes religioses.

Una de les proves que en tenim és la llicència del 24 de juny de 1887 que donà Ramon Pasqua, bisbe de Vic, després de prohibir els actes processionals.

A més a més, prohibeix al batlle que els dies de festes religioses es puguin fer "balls de contrapàs, música o altres divertiments".

INICIS

Abans del 1731 ja es celebraven a Sant Hilari processons on es representaven personatges de l'Evangeli, com Maria Magdalena, Maria de Betània i Maria "la Pecadora".

Un document del 6 d'octubre del 1731, Josep Costa, visitador de la parròquia, manà al rector de Sant Hilari, Jaume Pujol del Brull, que per evitar el divertiment a la processó del Dijous Sant "no es permeti a les minyones fer el paper de les tres maries, en tan santa funció com s'ha acostumat fins ara".

La processó del Dijous Sant del segle XIX on es duia el tabernacle de Maria Santíssima Dolorosa, es feia cap a les 3 o 4 de la tarda i es cantava els passos. Al final un home vestit en túnica negra portava el Sant Crist.

A principis del segle XIX van començar a sorgir penitents que s'autoflagelaven fins a sagnar, fins que a finals del segle XIX el rector va prohibir la seva presència.

A finals del segle XIX el seguici es va fer més llarg, ja que es van introduir personatges del Via Crucis com el Cirineu o el mateix Jesús portant una creu de fusta.

El primer hilarienc que va representar a Jesús en el Via Crucis va ser Francesc Busquets Paretes que ho va fer fins a l'edat de 65 anys.

Al principi del segle XX es representa l'oració de l'hort amb els dotze apòstols fent més viva la passió. En aquell temps, la processó encara es feia el Dijous Sant i sortia i acabava a l'església, tot i que ja es representava el calvari a una zona de la població conegut avui dia amb el nom del carrer Tres Creus.

Un dels canvis més importants que la memòria col·lectiva recorda és quan el vicari mossèn Francesc Carbó (anys 1941-1942) va proposar als joves d'aquella època representar en viu les estacions del Via Crucis i donar-li un toc teatral. Aquí és on el Via Crucis, processó religiosa, agafa el nom de Via Crucis Vivent.

L'etapa d'or del Via Crucis Vivent en general i dels armats en particular, va ser durant els anys 50, quan el vestuari es renovà a fons. Aquest canvi de vestuari es va fer el 1956, tot i que no es va poder estrenar fins a l'any següent per la pluja. Tots els artesans del poble, des de llauners, fusters, ferrers i sastres, -i aquí voldria destacar Joan Vernedas 'en Xacó'-, treballaven per confeccionar el vestuari, influenciat pels films de Hollywood com Quo vadis o Benhur.

L'any 1959 es representà per primera vegada el quadre del calvari. Fou el 14 d'abril, a sobre mateix de la plaça Gravalosa, on ara hi ha l'edifici de l'Hostal Verdolet, i la gent omplia tot el carrer Josep Ximeno de gom a gom. Va ser un quadre plàstic i per il·luminar-lo es girà el projector del cine Tívoli.

Dos anys més tard, la representació del calvari tingué com a escenari el Turó d'en Rovira (plaça Moragues).

Aquells anys es posaven altaveus als carrers per on passava la processó i algun llum al calvari. Se'n cuidaven en Ramon Fauria "Watts", en Joan Moner i en Josep Juvanteny. A més, aquells anys s'acostumava a posar llums a les finestres i balcons del recorregut.

L'any 1969 es passà la processó al Divendres Sant. El director del Via Crucis era en Joan Fauria Bosch i l'encarregat de l'escenografia del calvari, l'Enric Gallifa Ridaura. No es pot oblidar que la processó de Sant Hilari no és tal sinó que es tracta d'una celebració del Via Crucis al carrer.

MEMÒRIA

És difícil de concretar l'any exacte del començament del Via Crucis Vivent. A la vista de les dades recollides, es va prendre l'acord per part de les juntes establir l'any 1980 com a commemoració del 150 aniversari del Via Crucis Vivent i ha quedat provat amb tota seguretat que fins i tot s'ha superat.

L'any 1971 es van crear els quadres plàstics del procés i condemna de Jesús, la dramàtica trobada de Jesús amb la seva mare i el pas pel carrer d'en Rocosa per la seva similitud amb els de Jerusalem.

És digne destacar aquests anys l'entusiasme que presten tant els armats com els trompetes i tambors, dirigits de manera immillorable per en César Lahoz, sense desmerèixer l'actuació de tots els que hi intervenen.

No podem deixar de fer una mica d'història dels llocs on s'ha representat l'escena del calvari. Sembla que l'any 1961 es representà al Turó d'en Rovira (plaça Moragues), que durà fins a l'any 1975. L'any 1976 es va fer al Turó d'en Jové només per un any i el 1977 es va fer als jardins d'en Joaquim Ripoll (a sobre la Font del Cirerer), també per un any, fins que l'Ajuntament va adquirir els terrenys per fer el poliesportiu el 1978 i fins al dia d'avui.

Cenyint-nos ja als temps més moderns, seria bo recordar els hilariencs que han encarnat el paper de Jesús:

- Ramon Masó Sureda
- Antoni Rossell Terris
- Jaume Masó Bosch
- Joan Fauria Bosch
- Lluís Serrano Serrat
- Xavier Rossell Terris
- Àngel Pagespetit Casas
- Salvador Fauria Tarradellas
- Jordi Vila Belmonte (l'actual)

L'escena del calvari ha esdevingut el moment àlgid del drama processional. No resulta fàcil descriure l'acte de la crucifixió perquè s'ha de veure i viure. El marc és un escenari natural ambientat de tal manera que amb el so, la il·luminació i el text en veu en off recitat per Enric Gallifa, i acompanyat d'un silenci, la foscor de la nit i la muntanya plena de tots els figurants, sorprèn i arriba al cor dels milers de persones que ho contemplen.

L'ASSOCIACIÓ

Fins l'any 1986 el Via Crucis Vivent funcionava amb un organigrama format per comissions que vetllaven que tot funcionés. A partir d'aquell any es va veure la necessitat de crear una associació per tal de poder vetllar jurídicament per l'entitat i poder actuar en conseqüència davant d'assegurances i altres entitats diverses.

Actualment, l'associació està integrada per més de 270 socis, que també són els que formen part del Via Crucis Vivent, fent tasques, papers o funcions.

CONGRÉS INTERNACIONAL

L'any 1989 va sorgir l'oportunitat d'organitzar el 1r Congrés Internacional de Teatre de Tema Religiós amb la col·laboració científica del senyor Josep Àngel Gómez, professor de la Universitat de Barcelona. Vam posar-nos en contacte amb:

- La Federació Internacional per la Recerca Teatral
- L'Institut Internacional per la Recerca Teatral
- L'Associació Internacional de Biblioteques i Museus de l'espectacle

Els va interessar i, després de fer els tràmits que cali,a es va aconseguir que el congrés es celebrés al nostre poble del 18 al 25 de març de 1989, sota els auspicis de l'excel·lentíssim Ajuntament de Sant Hilari i les institucions abans esmentades.

En aquest congrés hi van participar països dels cinc continents, fent així una difusió encara més important del nostre Via Crucis Vivent arreu del món.

FESTA D'INTERÈS NACIONAL

L'any 1997, en motiu del 40è aniversari de la renovació del vestuari, vam sol·licitar juntament amb el consistori a la Generalitat de Catalunya la declaració de Festa d'Interès Nacional.

Aquest mateix any vam fer una exposició del vestuari i fotografies a l'Hotel Suís i també aquest any es recupera l'escenificació de la presa de Jesús a l'Hort de Getsemaní, que es va fer a l'hort de can Rovira després d'haver passat a ser propietat municipal. Si ho recordeu, l'hort estava encerclat per una paret de pedra que envoltava el que ara és l'aparcament.

La direcció i guió d'aquesta escena la va crear l'Enric Gallifa Ridaura i es va gravar a Girona als estudis Global, col·laboradors de l'empresa audiovisual Videoson, que actualment és l'encarregada del so i la il·luminació.

La Generalitat ens va atorgar la declaració de Festa d'Interès Nacional l'any 2000.

L'ANY 2000

L'any 2000, en motiu de l'estrena de la declaració de Festa d'Interès Nacional, vam aconseguir fer una presentació del Via Crucis Vivent amb un espectacle al Palau Robert de Barcelona i vam desfilar pel passeig de Gràcia fins a la Pedrera, davant la curiosa mirada de tothom que passava per allà (sobretot els xinesos).

Aquell any també es va celebrar el Dijous Sant a la tarda la primera desfilada infantils d'armats amb la col·laboració d'algun membre de la junta del Via Crucis i la implicació de bastants pares, mares i avis dels nens i nenes que hi van participar. Sense oblidar la feina que van fer en Ramon Molas i en Josep Garriga per assajar la banda de tambors i trompetes i la d'en Josep Maria Xandri que va dissenyar l'anagrama i el motlle dels cascos. Hi van participar 120 infants i es va fer fins l'any 2004.

CONCENTRACIONS I PROCESSONS

Els armats de Sant Hilari han participat en nombroses concentracions i processons de diferents municipis. Podem parlar de les concentracions a Girona (diverses vegades), Banyoles, Camprodon, Amer, Besalú, Mataró i Lleida. I processons com Amer, Besalú i Bellpuig.

Recordar de manera molt especial la concentració d'armats que es va celebrar el Diumenge de Rams de 1980 a Sant Hilari per commemorar el 150è aniversari del Via Crucis Vivent. Hi van participar els armats de Banyoles i els armats i estaferms de Besalú.

El 1980 es va crear l'anagrama i l'estendard del Via Crucis Vivent, tallat per en Joan Comas (Serrahima) i brodat per Maria Parareda.

També hem participat en la filmació del documental "Llançà, un viatge en el temps. Els ibers i els romans a Lancianus".

CREU DE SANT JORDI

L'any 2006 l'Associació del Via Crucis Vivent, amb el suport de l'Ajuntament, de la Diputació de Girona, del Consell Comarcal de la Selva i de les entitats locals, va demanar a la Generalitat de Catalunya la concessió de la Creu de Sant Jordi. Ens semblava que seria un bon reconeixement a la tasca realitzada durant tants anys en favor la tradició i la cultura catalana.

Però no va ser fins al 2010, el 21 d'abril, que se'ns va atorgar de mans del president de la Generalitat José Montilla. Hem d'agrair a l'exconsellera Carme Capdevila l'interès que va demostrar a l'hora de defensar que érem mereixedors d'aquesta distinció.

Si algú no l'ha vist, està exposada a l'Oficina de Turisme – Can Rovira.

I el 23 de novembre d'aquest mateix any, el Departament de Cultura de la Generalitat ens va atorgar la distinció d'Element Festiu Patrimonial d'Interès Nacional.

ROMA

L'any 2009 se'ns va ocórrer de veure si podíem anar a desfilar a Roma, ja que ens vam assabentar que els armats de Mataró hi van anar l'any 2008 (al Vaticà).

Amb l'ajuda de mossèn Carles Giol, que ens va posar en contacte amb un capellà que hi tenia relació, vam fer alguna gestió i vam contactar amb l'Ajuntament de Roma i amb el Gabinetto del Sindaco i Direzione.

A Roma hi vam fer un parell de viatges per parlar-ne, però al final no va ser possible concretar dates.

MISTERIS

Una part importantíssima de la representació i que també hem de destacar són els misteris o passos perquè quan fem el Via Crucis donen la distinció que el que fem no és només espectacle, sinó que també és un acte respectuós. I a l'hora d'obtenir les distincions que ens han atorgat la Generalitat hi han tingut un paper molt important.

Durant aquests anys també han necessitat renovacions i millores. Els anys 90 es va restaurar la imatgeria, un misteri cada any a Olot. Se'n va encarregar en Joan Gubern, en Joan Cerver i en Jaume Planas. I ara aquest any hem hagut de restaurar les carcasses perquè després d'haver passat els temporals Glòria i Filomena van quedar bastant tocats. Aquesta vegada la restauració ha estat local (tallers d'Art Güell).

VESTIMENTS

Hem parlat de la renovació del vestuari l'any 1956. Fins llavors es feia servir un vestuari fet per llençols tenyits i cuirasses i cascos de llauna fets de capses de galetes.

Però, per arribar a tenir el volum de vestuari actual, han hagut de passar molts anys i fer-ho de mica en mica. Molt ha canviat des de l'any 1976 quan jo vaig començar i es preparaven els vestits quinze dies abans amb l'ajuda de Carmen Güell "Clotas" i altres col·laboradores.

En les dècades del 80 i del 90 es va anar augmentant i millorant tot el vestuari: comprant cascos, fent capes pels armats, comprant sandàlies, fent llances noves i vestits per diferents personatges. I tot això amb la implicació de moltes persones que hi van treballar molt i amb molta dedicació. Podem destacar, entre altres, a la Mariona Miralpeix, la Núria Llinarès, l'Eva Redondo, la Dolors Fradera, la Dolors Llinarès, la Mati Collbatallé, la Pilar Bayo i ara actualment la Maria Molas i la Sussi Casellas amb l'ajuda d'altres col·laboradores com l'Eva Brucet, la Raquel Busquets, la Sandra Casas o la Glòria Magem.

Sense oblidar el taller de confecció Temari que ens ha ajudat molt i ens ha proporcionat molta roba.

Actualment, el vestuari es pot veure qualsevol dia de l'any a l'exposició permanent que hi ha a can Rovira.

EXPLICACIÓ DE PERSONATGES

Abans hem parlat dels hilariencs que han representat el paper de Jesús, protagonista indiscutible del nostre Via Crucis. Però el Via Crucis està ple de gent que hi representa papers molt importants:

El centurió — Personatge importantíssim dins la història que representem i que aquí a Sant Hilari podem presumir d'haver-lo vist amb uns hilariencs únics. En Joan Mimó (de Can Castellà) als anys 70, en Josep Garriga (Canudas) a partir del 1980 i finseal 2018, i ara en l'actualitat en Josep Obiols. Lluint tots una espasa feta l'any 1956, pel mestre artesà Xavier Vila, que també va confeccionar diferents cascos.

El cirineu — Paper clau per ajudar Jesús a arribar al Calvari. Antigament, aquest paper el feia algú que havia fet una prometença. En els últims anys ho han representat, entre altres, Nani Fauria, Toni Gálvez, Marc Roura, Cristian Ferrer, Raül Luque, Marc Moya, Francesc Torremilans i aquest any Miquel Martin.

Pilat — Personatge indispensable per la representació interpretat sempre magistralment per tots els que han tingut la sort de donar-li vida. Podem destacar Joaquim Planas, Josep Masó, Joan Cuadres, Joaquim Bonvehí, Miquel Villacrosa i ara Josep Rossell. Sempre amb la presència dels sacerdots interpretats per Ramon Rosquellas, Pitu Serradesanferm, Joan Cullell i Jordi Pidemunt, entre altres. I en l'actualitat, Jordi Busquets i Teti Serres.

Barrabàs — Paper simpàtic que ha estat sempre un èxit d'interpretació, fet durant molts anys per Joan Ferrer (Pedrosa), Jaume Canaleta, Joan Juvanteny (Ros) i ara Santi Busquets.

Lladres — Tots els que han tingut la valentia per interpretar aquest paper, chapeau. S'ha d'estar molt motivat per aguantar tot el recorregut lligat de mans i peus i carregats amb un pal a l'espatlla i donar la sensació de realisme que hi donen. Representat per Carles Bosch, Pep Buixalleu, Àngel Tarrés, entre altres, i ara en l'actualitat per David Bayés i Carles Bolaños. A vegades no tota la sang és maquillatge. Estirats per uns portadors que han estat Emili Obiols, Toni Masó Rabionet i ara Jordi Reixach. I per acabar-ho d'adobar estar tres quarts a la creu. Indescriptible. No tinc paraules!

Judes — També un paper clau en el Via Crucis. Hi ha hagut algun any que no es feia el penjament degut a un ensurt que es va produir al Turó d'en Rovira, que sortosament no va ser res. Llavors es va perfeccionar el sistema i ara podem gaudir d'un quadre sense perill i que han interpretat, entre d'altres, Marc Moya, David Luque i ara l'Eudald Rossell donant-li un toc de realisme considerable.

Els apòstols — També importants, ja que ells són qui comencen la representació a l'Hort de Getsemaní. I destacar la interpretació de Joan i Pere. Joan el va interpretar durant molts anys Toni Casanovas, Amat Romaní, Lluís Puigdemont i ara Jordi López. I Pere interpretat des de fa molts anys per Adjutori Pla.

Els vituperis — Són nens i nenes que tot i ser petits d'edat donen un toc d'ordre i seriositat a la representació, portant els set complements de la passió.

Lictors — Vestits de blanc i obrint la comitiva representen l'ordre públic i la custòdia de presoners. Portant un feix de varetes de fusta que rodegen una destral. Les varetes simbolitzen la força i la destral, la justícia. Interpretats sempre per dos nois jovenets.

Portadors de misteris — Un grup de voluntaris que any rere any s'encarreguen de fer lluir els passos del Via Crucis. Abans es treien de l'església a coll i es portaven a coll. D'uns anys ençà, s'hi han posat rodes per fer més còmode i segur l'itinerari. I des que tenim la plaça Jacint Verdaguer, es treuen a les 7 de la tarda perquè tothom pugui gaudir de la seva bellesa i ornamentació floral, feta durant molts anys per la Conxita Torrent (ca l'Enric) amb l'ajuda de Dolors Magem i Josepa Masó, entre altres, i ara per la floristeria Masó. Tota la nostra consideració a tots aquests voluntaris i alguna voluntària que ho porten a terme. N'hi ha que fa més de 40 anys que ho fan. Abans el misteri del sepulcre anava escortat per quatre guàrdies civils vestits de gala i amb el fusell de cap per avall.

La banda — Què seria del Via Crucis Vivent sense ells? Res. És impressionant sentir el so de les trompetes i tambors amb els bombos que quan piquen retrunyen tots els vidres de les cases. Molt ha canviat i augmentat des que als anys 70 s'assajava al Bar Centro amb en César Lahoz, capità de banda. L'any que va plegar el va substituir el seu fill Jordi, només per un any i després hem tingut de capitans Paco Rojas, Josep Rojas i ara Albert Porta.
Qui no recorda l'estil tan personal de tocar el tambor de Ramon Molas, Josep Mollfulleda (Sereno), Àngel Busquets (Pistola), Josep Tornés i Joan Planchart. Un gran reconeixement a tots els que formen part de la banda, ara actualment coordinats per Josep Maria Molas, perquè durant més de tres hores no paren de bufar i picar.

Els armats — No és solament lluir el tipus i passejar la llança. És donar vida a una tropa romana que amb la seva seriositat i entrega fan que cada cop que piquen amb la llança al terra, la gent del públic del seu voltant els vingui tremolor. Comandats pel capità Manaies, representat durant el pas del temps per Antoni Masó, Jaume Casas i ara en l'actualitat entre Joan Mas i Joan Boada.

Indis — El nom correcte hauria de ser el de missatgers i la seva tasca era la d'anar a peu al costat dels cavallistes com una mena de patges. Normalment, els interpreten els lictors quan es van fent grans.

També les dones tenen papers molt importants dins el nostre Via Crucis. Hi ha hagut moltes hilarienques que han interpretat personatges rellevants amb una dedicació i realisme que moltes professionals ja voldrien.

La mare de déu — Interpretat de manera magistral per Carme Martorell. Fa més de 40 anys que ho fa i en alguna ocasió ha estat rellevada per la seva filla Magda Canaleta. I abans de la Carme ho feia la Rita Rovira.

La verònica — Paper important en la representació encarnat en diferents anys per Carme Puig, Felisa Nevado, Rita Planas, Nuria Llinarés, Dolors Llinarés, Glòria Planas, Ester Luque, entre altres, i ara en l'actualitat per Jésica Romero.

Les ploraneres — Quadre important del Via Crucis i que dona un toc de sentiment i tristor interpretat de manera sensacional per les diferents noies que ho han fet i que ho fan. Cal destacar, entre altres, noms com Griselda Bohils, Laia Canaleta, Carme Miralpeix, Anna Parareda, Carlota Carreras, Leire Ferranti, Laura Tornés, Alicia Peracaula o Dolors Fradera.

Les samaritanes — Amb la seva elegància segueixen el procés portant els complements pertinents i són admirades per tot el públic. Podem destacar Anna Villacrosa, Alicia Brugarola, Anna Bonvehí, Teresa Cullell, Ivanna Masó, entre altres, i aquest any Cristina Masó i Estel Carreras.

Cavallistes — Incorporats als anys 70 per donar més vistositat a la processó. Els primers anys els feien venir de fora, cavalls i cavallistes. Després ja ho van fer gent del poble com Oriol Cardona, Jaume Masó, Joan Valls, Nito Casas, Arnau Brugarola i Randolf Arvelo, entre altres.
L'any 1987 vam estrenar una quadriga, que estava comandada per Jordi Torras i Nito Casas, que a més la va restaurar. En l'actualitat no surt.

El poble — Encara que a vegades tinguin la sensació que no fan res, fan molt perquè donen vida i vistositat repartits a totes les estacions. I el més difícil en teatre és actuar sense dir res. Sobretot a l'escena del ferrer feta molts anys per Àngel Camó 'Jombo' i ara en l'actualitat per Josep Padrós. Tothom és necessari.

L'escoleta — Quadre de nova creació que no té massa relació amb la història que representem, però que serveix per despertar l'interès dels més petits i petites i que en futur tinguin ganes de formar part del Via Crucis.

3a caiguda — Cal ressaltar aquesta estació pel significat que té i per l'espectacular caiguda que fa Jesús amb la creu en un carrer de desnivell considerable. I amb la interpretació insuperable de quants hi intervenen, simulant una escena de la pel·lícula de Benhur, fet durant molts anys per Nitu Güell, Quim Vila, Joan Comas, Ramon Malet, Jaume Vilamala, Joan Soler i Nando Obiols. Recomano que qui no hagi vist aquesta estació, faci el possible per veure-la.

El davallament — Una de les escenes més complicades del Via Crucis. A vegades s'ha d'assajar cinquanta vegades perquè surti bé. Portada a terme per Jaume Vilamala, Joan Juvanteny 'Ros', Albert Pagespetit, Nando Obiols i Santi Busquets. Sabem que l'escala que fem servir no és la que hauria de ser, però tota la vida l'hem fet servir i és una donació de la família de can Met.

OPINIÓ POPULAR

Sempre he sentit a dir "tanta feina només per un dia!". És més, per unes hores. I és veritat.

L'any 2000 es va fer la primera desfilada infantil d'armats el Dijous Sant a la tarda amb la idea d'allargar els actes de Setmana Santa i sembrar una mica de planter. Va durar fins l'any 2004.

L'any 2006 es va fer un DVD del Via Crucis Vivent i, aprofitant la plaça Jacint Verdaguer, es va representar l'escena del Sant Sopar també en Dijous Sant, amb la mateixa idea que la desfilada, per allargar els actes festius. Es va representar fins l'any 2011.

La Setmana Santa a Sant Hilari sempre ha patit per les inclemències del temps, però fixeu-vos que en els últims seixanta anys només s'ha deixat de fer en tres ocasions i mitja per la pluja (1956, 1982, 2002 i 2011) i ara, aquests dos últims anys, que tots sabem perquè ha estat (pandèmia covid-19).

REPRESENTACIÓ

Fer el Via Crucis a Sant Hilari no és fàcil ni dolç. No és cap passeig i menys quan estem tota la setmana pendents de quin temps farà. Per pluja, ja hem vist que no és el que més ens ha fet anar malament aquell dia. Ara, el fred sí que ens ha fet patir.

No puc deixar de dir que tota la representació és bastant sacrificada per tothom que hi participa i un dels papers més durs que hi ha és el de Jesús, estirat pel seu portador - anys enrere ho feia Toni Mimó, després Antoni Garcia Cruanyes i ara Josep Maria Reixach-.

A tots els que l'han representat, felicitar-los per la seva magnífica interpretació i, en especial, per l'actual Jesús, Jordi Vila Belmonte, que sens dubte és el que més anys ho ha fet, des dels anys 60 fins ara.

Com s'ha pogut comprovar, l'evolució del Via Crucis va lligada amb la transformació del poble, canviant itineraris, emplaçaments, etc. O sigui, "el sentiment d'identitat d'un poble des de 1731".

FINAL

Em sembla que no m'equivocaré gaire si dic que a Sant Hilari hi ha molt poques famílies que en un moment o altre no hagin participat en el Via Crucis. No podem acabar sense agrair a tothom la col·laboració que doneu per la celebració d'aquest acte, ja sigui participant-hi, deixant instal·lacions, muntatges o el que sigui.

I sense oblidar de tenir un record per mossèn Carles Giol, que sempre ens va donar suport, ànims i ens va ajudar en tot el que va poder.

I també per en Josep Maria Xandri, que gràcies a la seva col·laboració desinteressada durant molts anys disfrutem d'una decoració excel·lent per fer una representació digna i de qualitat.

I a tots els voluntaris que han format part de l'equip tècnic i que ens han ajudat a arribar fins al dia d'avui. Per exemple, Joan Timoneda, Toni Planas, Joan Campeny, Toni Masó, Toni Duran, Lari Borràs, Antoni Busquets, Jordi Morell, Marcel·lí Arimany, Ferran Porta, Antoni Bayés amb el camió i el seu fill Gerard amb el 'toro', Esteve Casals i Damià Masó.

I a tots els professionals que amb la seva experiència ens assessoren i ajuden a fer més lluït el nostre Via Crucis Vivent: fusters, paletes, lampistes, ferrers o modistes. Destacar molt especialment la feina de maquillatge i perruqueria que han portat a terme Elvira Carrasco, Adriana Juvanteny, Carme Cullell, Elvira Verdolet, Dolors Vila, Carme Garriga o Montse Mas, i ara en l'actualitat Carme Dalmau (Filu) amb la seva professionalitat acompanyada del seu equip. I també agraïm la implicació dels Jumbert, que ens ajuden a preparar els assajos.

ACOMIADAMENT

He volgut estar acompanyat per tots els companys de Junta perquè penso que és una manera de fer un reconeixement a totes les persones que han format part de les juntes del Via Crucis Vivent, en especial, els presidents Josep Puig Pujol (Tei), Lluís Planas Massaneda i Ramon Verdolet Casas. I a totes les persones que s'han cuidat del vestuari, de la banda, del personal, de la tresoreria, de la logística, del muntatge, de la publicitat i de l'organització.

I la feina que fan els regidors, els municipals, la brigada, els equips de neteja, els mossos, les ambulàncies, els bombers i els ADF per garantir la seguretat.

Segur que han quedat coses al tinter. N'estic convençut. Però llavors ja no seria fer un pregó, sinó un llibre.

Actualment, la Junta està formada per:

- mossèn Balbino com a conciliari de la parròquia
- Joan Xandri Cano / Ferran Porta Collbatallé, com a coordinadors d'assaig de banda i muntatge
- Xavi Rosquellas Moreno, com a coordinador d'assaig d'armats i muntatges
- Maria Molas i Sussi Casellas, com a responsables de vestuari i personal (dues feines molt importants i les culpables que tothom surti impecable)
- David Gubern Magem: misteris i secretaria
- Jacint Fauria Capdevila: tresoreria, secretaria i relacions públiques
- Albert Santaugini Homs (Santus): vicepresident i publicitat
- Joan Xandri Ferreras: president i direcció

Tingueu en compte una cosa: el Via Crucis Vivent no és nostre. És vostre. I mentre vosaltres ho vulgueu sempre hi haurà persones per organitzar-ho. Moltes gràcies per haver vingut!

Visqui el Via Crucis!

Visqui Sant Hilari Sacalm!

Visca la Festa Major!

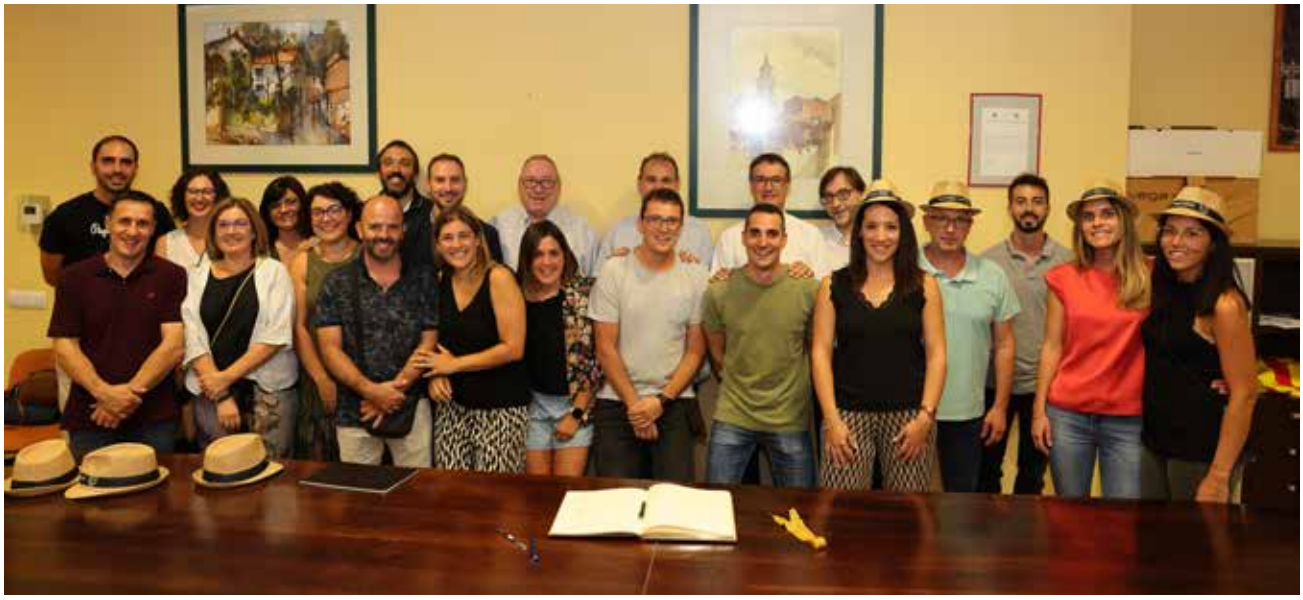

CONCURS LITERARI DE NARRACIÓ CURTA

Categoria Infantil -		
Premi “La Violeta”	—	81 participants
Categoria A	—	13 participants
Categoria B	—	3 participants
Categoria C	—	2 participants
Categoria D	—	65 participants
Categoria D Local	—	10 participants
TOTAL Obres:		**174 participants**

Jurat

Sofia Sánchez	Quimi Sarqueda
Francia Urbáez	Carme Miralpeix
Clàudia Barcelona	Dolors Vernedas
Gemma Masó	Ramon Fàbregas

LA MARE I LA INFERMERA

Oriol Gol Masó

L'Olga és una noia riallera i amable i és infermera del poble. Cada dia s'aixeca molt aviat per anar a visitar els pacients. Quan arriba al CAP, es posa la bata i comença a visitar-los: els mira la respiració, els fa anàlisis i els controla la pressió, entre moltes altres cures. Els dijous fa el torn de tarda i els altres dies el de matí, però el cap de setmana fa de vuit del matí fins a les vuit del vespre. Estima molt la seva feina i, sobretot, el tracte amb els pacients, en especial els avis.

Un dia anava cap a la residència del poble i, tot esperant perquè una iaia passés el pas de vianants, la dona es va entrebancar amb el bastó. Ràpidament va baixar del cotxe i la va apartar del mig. La pobra dona estava inconscient i tenia un trau al cap. La va portar ràpidament a la seva consulta, la va cosir i, just quan va acabar, va arribar l'ambulància i se la va emportar a l'hospital per comprovar que tot estigués bé. Va passar sis hores en observació i quan va tornar a Sant Hilari, la dona, anomenada Clàudia, va portar una caixa de bombons a l'Olga en agraïment.

L'Olga és molt important pel poble, però, per a mi, encara ho és més, ja que és la meva mare.

<<->>

EL PLAT

Martina Masó

Quan estava a la taula esperant el meu plat de patates, amb una cuixa de pollastre i formatge per sobre, m'imaginava que se'm desfeia dins la boca amb el formatge cruixent fent crec-crec.

Mentre estic esperant al cambrer que vingui, veig aquell nen feliç amb el seu plat ple de macarrons, que els punxa ben fort amb la forquilla, com amb por que, de no fer-ho, poguessin acabar al terra o en algun lloc pitjor.

Jo estic asseguda, rodejada de gent que no conec i escoltant les seves converses, amb els braços i les cames creuades, amb la llengua mig fora perquè veig que tothom està menjant menys jo.

M'aixeco i vaig en direcció cap a la cuina, però una ombra m'atura. Era el cambrer que, amb el meu plat a la mà, es dirigeix decidit cap a la meva taula. Però en comptes d'això, ell mira de costat a costat per trobar a quina taula va. Es queda quiet i retrocedeix. Mentrestant, jo, impacient, torno a seure, però veig que el cambrer s'emporta el meu plat cap a la cuina.

Cada vegada que la porta abatible de la cuina s'obre, passa un gran corrent d'aire que em deixa glaçada, però per una esclet-xa veig sobre un petit marbre el meu plat. Crido al cambrer i li demano el meu solitari plat i, amb una picada d'ullet, em diu que ara me'l portarà.

Quan s'acosta el plat a la meva cara, sento aquella olor que em diu que aquell plat està ben fet. El cambrer deixa el plat a la taula, però les seves mans llisquen i del plat li salten totes les patates i jo agafo ràpid la forquilla i el pollastre enlaire.

De cop i volta, em sona el despertador i m'adono que tot era un somni. M'aixeco, vaig cap a la cuina i li pregunto a la meva mare què hi ha avui per dinar. Em contesta: patates, amb cuixa de pollastre i formatge.

<<->>

La llegenda del Diero i el follet Joanet

Abril Rojas Vilar

Fa molt de temps, els éssers mitològics convivien en harmonia amb els humans. Hi havia criatures de tota mena: hidres, fades, follets, bruixes, cerbers, minotaures… Per això, hi havia cases de tots colors i formes per a totes les criatures de Sant Hilari. Cada una d'elles tenia una casa que s'adaptava a les seves necessitats. Tots eren molt feliços en aquella època, però hi havia una antiga llegenda al poble que tenia a tothom intrigat. La llegenda deia que la primera nit de lluna plena de l'any 1469, és a dir, aquella mateixa nit, el Diero, la criatura més majestuosa de l'univers, sortiria del seu cau deixant totes les seves riqueses i canviaria de casa per seguir dormint mil anys més. El Diero era un ésser màgic amb una cornamenta d'or que podia arribar a mesurar dos metres de llargada. El seu pelatge era el pelatge més suau i esponjós del món; i deien que si algun dia el tocaves, no podries parar d'acariciar-lo. Els seus ulls estaven fets de diamant i quan sortia la lluna plena començaven a brillar indicant amb un camí de llum el nou cau en què dormiria els mil anys següents. El Diero ponia ous d'or i, cada cop que canviava de cau, els deixava tots a l'antic, per això, totes les persones i criatures del poble volien sortir a buscar el seu amagatall. En el poble hi havia un petit follet orfe, en Joanet, que vivia en una petita cova amb un llit i una finestra i s'alimentava del que recol·lectava. Els ous tenien un valor incalculable. El petit follet necessitava trobar el cau, però, mentre buscava, va arribar a un indret del bosc en què no havia estat mai. El follet es pensava que estava a prop del cau del Diero, però de sobte va començar a escoltar un soroll estrany. Ell seguia caminant i el soroll es feia cada vegada més fort. Finalment, va sentir el soroll al seu costat, però al ser de nit no podia veure-hi gaire bé i de cop una llum va sortir projectada cap amunt. El follet es va espantar, però, al mirar amunt, va veure

que la llum començava a baixar lentament fins que va aterrar al seu braç. Quan s'hi va fixar millor, va poder distingir què era aquella llum; era una cria de fènix que estava sola i perduda. El follet havia de seguir buscant els ous, així com, va deixar el fènix en un petit niu improvisat fet amb branquillons. Quan va marxar, el fènix el va seguir ja que es negava a deixar que el follet seguís sense ell, així doncs se'l va emportar. Al cap d'una estona caminant, van arribar a un llac d'aigües resplendents i clares. Com que el fènix tenia molta set, es van parar a veure una mica d'aigua i, quan es van acostar al llac, va començar a brillar i es va començar a sentir una veu. La veu provenia d'una preciosa nimfa de l'estany i els va preguntar: «Què esteu buscant?». «Estem buscant el cau del Diero», va contestar el follet amablement. «Sento no poder ajudar-vos, però a canvi us puc dir que a l'amagatall del Diero només hi poden entrar les persones de bon cor com vosaltres». El follet i el seu amic van continuar el viatge per trobar el cau. S'estava fent tard, ja només els quedaven dues hores per trobar el cau. Si no el trobaven aquella mateixa nit, el cau desapareixeria per sempre més, enfonsant-se entre la terra. Quan ja començaven a perdre l'esperança, una llum daurada va sorgir entre els arbres. Van córrer a veure què era i, sí, havien trobat el cau del Diero, però una ombra més ràpida que ells havia arribat abans. Ja era massa tard. De sobte, quan es pensaven que tot estava perdut, un camp de força es va activar i va fer fora de l'amagatall l'ombra. Quan es van acostar una mica més van poder distingir que la persona que també havia trobat el cau era l'ogre Erug. El follet va recordar les paraules de la nimfa de l'estany i va pensar que l'ogre sempre havia estat dolent amb la resta de persones i només pensava en ell mateix. Quan el follet es va posar al cau, va poder passar i es va poder quedar els ous. Els va repartir entre la gent del poble i va poder comprar-se una casa per ell i el seu nou company, el fènix. Fins i tot va tornar a l'estany a donar les gràcies, convertint-se així en la gran llegenda del nostre poble, Sant Hilari Sacalm.

<<->>

REGALA'M GIRA-SOLS

Jana Cullell Masó

La llum de la vida és com la llum del sol pels gira-sols, però a vegades no es pot seguir aquesta llum i anar girant amb ella, no és tan fàcil. Hi ha gent que segueix la llum i d'altra que aparenta seguir-la, però també existeix la gent que està atrapada en la foscor i s'amaga de la llum. Per què? Per por, desesperança, tristesa, buit? Sempre hi ha dos camins per seguir, en canvi, els gira-sols només en tenen un: el sol, la llum.

Estàvem a ple estiu, el sol em provocava mal de cap, feia massa llum i desprenia molta calor. Hauria fet el possible per apagar-lo, només una estona, per descansar. Aquell soroll em perseguia per tot arreu, el batec del meu cor cada cop era més fort, la llum era massa brillant, però a la vegada, tot estava tan apagat...

Només veia bates de metges i malalts passant pel meu costat, però no em fixava en ningú, el cor anava massa ràpid i les meves cames tan lentes que pensava que em desmaiava. La meva amiga havia estat ingressada el dia abans. Ens va trucar la seva mare per explicar-nos-ho tot. Per això estava allà. Els meus peus gairebé ni s'aixecaven del terra i tenia un mal de cap horrorós des de la trucada, el meu cervell anava a cent per hora en aquells moments i no podia aturar-lo. Ja havia arribat a la porta de l'habitació, desitjava que tot fos una falsa alarma, però no podia parar de posar-me en el pitjor. Vaig trucar a la porta i el toc-toc em va provocar un calfred que em va recórrer tot el cos; la meva intuïció em deia que alguna cosa no anava bé. Resulta que la meva amiga havia quedat en coma després d'un accident, els metges deien que segurament despertaria, però jo la sentia i sabia que ella no estava bé.

Van anar passant els dies i no millorava, no hi havia progressos, per sort tampoc hi havia empitjorament. Tenia la boca seca, feia dies que tenia mal de cap, només sentia el batec del meu cor i les veus del meu voltant es tornaven cada vegada més llunyanes. A l'habitació sempre hi havia gent, mai estava sola. Però jo sentia que només hi era jo allà, fent companyia a la noia estirada al llit amb els ulls tancats, esperant per tornar a veure aquells ulls verds tan bonics.

L’hospital es va convertir en casa meva, així que vaig decidir decorar l'habitació amb la flor més bonica que existeix, els gira-sols. Transmeten molta llum, sempre m’han agradat molt, i sabia que a ella li encantarien.

Un dia, sense cap explicació, va començar a millorar i hi havia moltes esperances que es despertés. En el meu camp de visió va començar a aparèixer una llum, com la del sol; no sabia exactament què era. Els gira-sols es van podrir a poc a poc, així que els vaig canviar; en aquell moment no vaig entendre que era una senyal. Cada nit li llegia llibres i li explicava la història en la qual estava treballant, la nostra. Escriure sempre ha estat la manera més profunda de llegir la vida. Veure-la allà tombada igual que cada dia em va fer reflexionar. A vegades només necessitem una mica de realitat per entendre les coses que realment importen.

Estava asseguda a la cadira del costat de la finestra, com cada matí, llegint. Quan, de sobte, el cor se li va parar, va començar a sonar el xiulet de la màquina a la qual estava connectada. El món es va parar, estava envoltada de gent, no entenia res, sentia que no podia respirar i que el cor cada vegada anava més lent. Perquè era jo a la que tothom mirava, quan la noia que s’estava morint estava tombada al llit?. Una rampa va recórrer tot el meu cos quan em van connectar el desfibril·lador, llavors ho vaig entendre tot. La que estava tombada al llit era jo, sempre havia estat jo, preparada per morir i passar a l’altra vida. Per això, sentia el meu batec i les veus eren llunyanes, per això, veia una llum estranya i el soroll del cotxe xocant em perseguia. Les rampes del desfibril·lador cada vegada eren més fortes, però cada vegada les notava menys. Vaig lluitar, ho prometo, però no vaig aconseguir obrir els ulls i tornar a respirar, simplement me’n vaig anar a descansar. La meva altra jo, la noia que m’havia acompanyat cada dia a l’hospital, em mirava, quieta i sense dir res. Les nostres mirades es van creuar i vam entendre que havíem de marxar. Vaig pensar en tota la gent que m’havia acompanyat en els meus dinou anys, sempre els recordaria, només esperava que poguessin oblidar-me. Perquè recordar és fàcil per a qui té memòria, però oblidar és difícil per a qui té cor. Per últim, vaig donar gràcies per tot el que la vida m’havia donat i, per fi, vaig agafar la mà a la meva amiga i vam tancar els ulls. El meu camp de visió es va reduir a una cosa, els gira-sols; l’únic que vaig fer va ser seguir-los, perquè aquella era la llum de la meva pròxima vida.

I, si algun dia em vas a visitar al cementiri, només et vull demanar una cosa, regala’m gira-sols.

<<->>

UNA OMBRA A LA DISTÀNCIA

Joana Gallart Codinach

Cada matí jugaven amb aquella baldufa. La feien dansar i reien en veure com els seus colors donaven voltes al ritme del vent que bufava a l'exterior. El fred hivern havia arribat just aquella nit i les muntanyes, pintades de blanc, decoraven tot el paratge noruec. Les dues bessones, de cara pàl·lida i cabells d'or, no veien res més que la seva baldufa. Els seus pares, rics i atrafegats, no eren mai a casa i l'única cosa que les acompanyava era aquell estrany artefacte.

Una freda nit de dimarts, les dues germanes, soles a casa, esperaven l'arribada dels seus pares que havien marxat a la capital el dia anterior, per qüestions de negocis. Se sentien diminutes, com sempre, en una casa massa gran per elles. Una que sempre els havia semblat estranya i curiosament terrorífica. Observaven les flames que tenyien la llar de foc mentre menjaven el que el cuiner els havia preparat abans d'anar-se'n a casa. Amb només deu anys, ja eren pràcticament adultes.

Dins la tranquil·litat d'aquell indret, a les escales que conduïen al pis de baix, van començar a sentir rebombori. Alterades, van treure el cap als esglaons i es van calmar en comprovar que només era el gat, una altra vegada rebuscant a les escombraries. En tornar a seure, els sorolls no cessaven. Però ja no venien del pis inferior. Eren més a prop. Al lavabo? A l'habitació de convidats? No podia ser el gat. Aquesta vegada més inquietes, no gosaven acostar-se als sorolls, cada vegada més intensos. Van optar per esperar que la incertesa passés, al costat de l'escalfor del foc. Però no passava.

En breus instants les flames es van afeblir fins a convertir-se en cendres. Un calfred va recórrer la pell de les petites que atemorides van buscar refugi rere la butaca de la sala d'estar. De sobte, els llums que il·luminaven l'estança també es van sumar a la foscor, transformant aquell indret, que abans era acollidor, en una terrorífica escena. No sabien què fer. No sabien què passava. No sabien res. Només que hi havia alguna cosa a la casa.

Uns passos s'aproximaven. Una estranya olor envaïa la sala. Una de les joves va treure el cap des del seu amagatall… no hi havia res. L'horror s'apoderava d'elles més i més, fins que les llàgrimes ja inundaven els seus rostres. I quan ja no sabien què fer, els llums van tornar a obrir-se i el foc va tornar a cremar. Les dues germanes, encara espantades, van sortir del seu cau. En instants, una tranquil·litat estranya tornava a regnar a la casa. Però va ser breu. Una ombra observava les petites a poca distància.

Al cap de poques hores, els pares tornaven a casa, cansats i contents de, per fi, veure les seves dues nenes. Però el que van trobar a la sala d'estar es trobava lluny del que desitjaven. Una escena dantesca els esperava en tornar del seu viatge. I dins dels seus cors torturats, va quedar per sempre, la imatge de la petita baldufa coberta de sang, vora la llar de foc.

<<->>

APROFITAR EL MOMENT

Joan Ruscalleda Massó

Que en Miquel i jo érem amics des de petits ho sabia tot Déu. Fins i tot, d'adolescents, vàrem rondar la mateixa noia. Atzars de la vida, ni ell ni jo aconseguirem gaudir de les seves carícies.

Però la nostra amistat, i ningú en dirà el contrari, mai va minvar. Per cap motiu. Perquè ell i jo sempre tinguérem una mena de vincle, invisible, indestructible, d'aquells que duren tota la vida i més enllà. Si algú busqués la definició del que significa un amic de debò, ell i jo, o jo i ell, en seríem un bon exemple.

Ell era vidu. Jo, des de feia sis anys, tampoc no tenia parella. Potser per això, perquè teníem força circumstàncies i desventures en comú, érem bons amics. Amb cinquanta-set i jo amb cinquanta-vuit anys, estàvem de tornada de moltes coses, sobretot en fracassos i derrotes. No negaré —i aquí sí que vull ser molt sincer— que m'hagués agradat tenir una altra vida, més normal, amb una família a l'ús, un treball més bo, i també amb algun caleró al compte corrent.

Malauradament, no sempre el destí dona les alegries que un voldria. Sovint solem ser més víctimes d'entrebancs, de frustracions, d'afers que mica a mica et van desil·lusionant i episodis que mai haguessis pensat que et podien passar, però que passen.

Suposo que la vida consisteix en això, en pujades i baixades. D'aquí que, quan hi ha una estona bona, cal exprimir-la ben bé, doncs un no sap mai quan venen maldades.

Ara, amb l'edat que gasto, m'adono que he consumit un grapat de calendaris i no n'estic orgullós ni satisfet de tot el que he deixat enrere. Sé el que dic. De poder, canviaria unes quantes coses, escriuria el guió del meu existir d'altra manera.

Però sé que el que dic és un impossible, una fal·làcia.

Quan la meva dona em va deixar, en realitat feia temps que no teníem gaire en comú. Els anys de matrimoni, lluny d'unir-nos, ens varen demostrar que acumulàvem més diferències que similituds. Divorciar-nos fou una alliberació. Per tots dos. Ni ella volia envellir al meu costat, ni jo desitjava consumir dies en el mateix sostre que la Maria. De fet, quan en vàrem parlar i donar el pas, fins i tot ho mig celebràrem, com si fos motiu de joia, com si ens hagués tocat un premi dels grossos.

De joves ens va fer il·lusió unir-nos, casar-nos. De grans, el divorci ens va portar una alegria que feia temps que buscàvem.

El noi, l'únic fill que teníem —ara un home de trenta i pocs anys—, viu i treballa lluny del poble i mai hem tingut massa relació. Em consta que amb la seva mare té una mica més de contacte, però res de l'altre món.

No sé si he sigut bon o mal pare. No sé si ell ha estat bon o mal fill. Però la realitat és la que us dic. De la neta, una nena de quatre anys amb somriure murri, amb prou feines si la veig dos cops l'any. Coses de la vida.

De vegades, i quan em miro al mirall, m'adono de les arrugues que ja em marquen la pell i del pas dels anys. També m'adono de la manca de futur, d'il·lusions. De jove era guapot, força ben plantat, amb ganes de menjar-me el món. Ara, avui, soc conscient del temps passat, del cos atrotinat que arrossego, de cert fracàs interior que em costa reconèixer.

Jo, que abans em volia menjar el món, he anat descobrint que el món se m'ha engolit a mi.

També en Miquel té una història al darrera. Ell encara pitjor que la meva. La dona se li va morir. Un mal lleig. I no té fills. No té família. Bé, jo tampoc és que tingui gaire gent al costat, per no dir ningú, però ell fa anys que gasta una soledat que no sé si li ve de gust. Em sembla que això de no tenir companyia jo ho porto més bé.

També ell té un treball desagraït. És beneficiari d'una petita paga de vidu i fa mitja jornada en una ferreteria. Amb això va tirant. Diu que és una merda, que n'està fart de despatxar arandel·les, endolls i bombetes. Jo tampoc estic per repicar campanes. Tenia una impremta, petita, mig artesana, amb maquinària una mica antiga, però la vaig haver de tancar. Avui tothom té impressora, tothom es fa els seus dissenys, la seva publicitat. Lluny d'aquells anys on feia propaganda amb les ofertes d'un gran supermercat o imprimia cartells per una cadena de mobles i sofàs, els darrers mesos del negoci amb prou feines vaig fer quatre esqueles i unes targetes de Nadal. El món ha canviat i jo, ves per on, en puc donar fe.

El darrer any vaig tenir més pèrdues que guanys. Maleïts impostos. Al final, fart i avorrit, vaig tirar la tovallola.

.....

Aquell dissabte al vespre havia quedat amb en Miquel. Sovint sopàvem a casa seva i després anàvem a fer un tomb, a ballar, o a prendre un parell de gintònics. Això de sopar a casa era idea d'en Miquel. Sempre li havia agradat cuinar, i ho feia bé. No era d'anar a restaurants. Suposo que així també estalviàvem una mica, doncs ni ell ni jo anàvem sobrats de calés. Jo, que mai he estat rata ni escàs, acostumava portar una ampolla de vi bo. Algunes vegades passava pel Mercadona i agafava un pastís gelat.

Sovint ens explicàvem les nostres misèries, els nostres desenganys, queixant-nos de com ens havia tractat el pas del temps. Potser perquè tots dos teníem mil motius i dèbits sobre la vida que ens havia tocat, i en canvi no teníem ningú amb qui desfogar-nos. Aquells sopars ens servien de bàlsam, de confessionari, com si xerrant i explicant-nos les frustracions ens alliberéssim de la mala sort que a tots dos, de sempre, ens havia perseguit.

Sigui com sigui, aquell dissabte i quan ja estàvem als postres, en Miquel es quedà blanc, de cop. Assegut davant meu, s'aixecà de forma maldestre i s'estirà com pogué al sofà. Quelcom greu li estava passant.

Jo, neguitós, vaig quedar una mica aturat. Veure'l allà, ajagut, com si li costés respirar, no em deixava pensar.

Esverat, vaig preguntar-li si es trobava bé, si volia un got d'aigua. Ni em va respondre. Es va posar la mà al cor i va fer un esglai, el darrer, mentre els ulls se li anaven quedant blancs, immòbils, sense parpellejar. Vaig veure com, en uns segons, en Miquel deixava de respirar.

Observar-lo allà, estirat, sense vida, em va bloquejar. Mai havia vist morir a ningú, i per res suposava que el meu amic, el meu millor amic, el meu únic amic, se n'aniria així, de cop i volta, sense avisar.

Successos així et canvien la forma de ser. I de pensar.

.....

Fa dos anys que estic a la presó. I no em puc queixar. Fins i tot la vida em sembla menys buida que abans.

Quan es va morir en Miquel, un nosequè em va il·luminar. Una oportunitat així només passa un cop a la vida. Veure'l allà, finat, i ser conscient que mai més podria fer-la petar amb ell em va capgirar el seny. O potser em va donar una claredat, una perspectiva de la vida que mai m'havia passat pel cervell.

Sigui com sigui, el cel es va obrir sobre el meu cap.

No m'ho vaig pensar gaire. Gens. Com si algú em guiés, com si el destí em donés una oportunitat, vaig agafar un ganivet i li vaig clavar cinc vegades. Cinc. Sense perdre el temps i de forma mecànica, vaig desordenar el pis, com si s'hi hagués produït una baralla. Acte seguit vaig trucar a la policia, dient que jo havia matat en Miquel.

Durant el judici em vaig declarar culpable. Pot semblar absurd, però ho vaig tenir clar des del primer moment. El fiscal va recalcar el meu acarnissament —cinc ganivetades, cinc— i la mala intenció amb la que vaig actuar. No vaig negar res. Ni tan sols vaig seguir els consells del meu advocat, que em deia que em declarés innocent, que digués que vaig embogir momentàniament, que no recordava res, que n'estava penedit.

Trenta dos anys de condemna. Revisable. No sortiré mai de la presó.

Mai, ningú, va endevinar que en Miquel ja era mort, que jo no el vaig matar, que fou víctima d'un atac de cor.

Gràcies a aquell episodi vaig tenir l'oportunitat de donar un tomb a la meva existència, de viure sense problemes, de no mortificar-me per ser un fracassat. Aquí dintre —a la presó— no m'haig de preocupar de diners, de si tinc feina o no, ni tampoc de si ve el rebut de la llum o la hipoteca. M'agrada llegir i a la garjola on estic hi ha biblioteca. També un gimnàs. Tot plegat és qüestió d'acostumar-s'hi, d'acceptar una rutina i disciplina. I res més. En realitat no m'haig de preocupar de res.

Sort d'en Miquel, un amic, dels de debò. <<->>

LES BRUIXES ES PENTINEN

Jordi Pallarols i Hortal

En memòria de totes les dones que han estat assenyalades, perseguides o reprimides al llarg de la història.

Caminava entre els arbres gairebé invisible, arrossegant els peus a pas lent, ignorant la pressa. El seu cos es vinclava grotescament sota el pes del feix de llenya que traginava a l'esquena, tant, que li deixava el nas gairebé a tocar de terra. Mentre els seus petits ulls grisos resseguien les arrels recargolades entre la fullaca, flairava el perfum dolç de les herbes boscanes.

La nit s'escampava tranquil·la entre els arbres mentre la lluna eixia imponent per darrera els cims de la Guilleria, perfectament rodona, tenyida de roig sanguinolent. Ella la mirava aixecant la vista sense deturar-se i recordava quan de ben petita encenia una espelma i hi parlava en veu alta donant-li les gràcies per tenir la vida, per la natura i els seus fruit, pels amics, i ella la corresponia omplint-la d'energia, connectant-la amb l'univers i fent-li ballar l'ànima...

Des d'on era ja s'albirava la llum pampalluguejant que s'escapava pel finestró de la barraca on vivia. D'ençà de la mort d'en Joan, ja feia una bona colla d'anys, tenia com a única companyia unes quantes cabres i una mica d'aviram. Ell va ser sempre un home afectuós, lliure de tota malícia, amant de la natura i de la força vital dels arbres centenaris que l'envoltaven. Era home de poques paraules, però de frases meditades, a qui li agradava cantussejar mentre treballava o badava pel bosc. La seva vida no havia estat gens fàcil; de família molt humil, havia estat sempre un nen malaltís que patia una severa coixesa de naixement. La mare havia mort quan ell tenia vuit anys i el pare, alt i valent, se'l mirava amb recança, i el solia esbroncar amb aquella veu grossa i rovellada que el tenia atemorit.

Va descarregar la llenya sota el cobert i va entrar a la barraca. Fora, la nit era freda i es va atansar a la llar buscant-ne l'escalf. Dels clemàstecs hi penjava pacient una olla on hi escalfava l'aigua, hi coïa el menjar i les herbes remeieres que ella mateixa collia i triava per fer-ne ungüents i pocions que després vendria a masies i pobles veïns, ja que sabia prou bé que al seu poble ningú gosaria provar-los. Hi havia molta gent que la jutjava i li desitjava mal, alguns fins i tot la voldrien veure morta. Feia molts anys que patia una persecució que la feia viure apartada de la gent... des d'aquell dia.

En Joan, malgrat les seves limitacions físiques, havia fet sempre de bosquerol; no hi havia gaire més sortida per un marrec sense estudis i sense recursos. Estimava aquella feina que el deixava estar a l'ombra d'aquells grans arbres. Tot i treballar de fosc a fosc, arribava a casa content, potser cantant o xiulant, o bé fent una reverència mentre aixecava la barretina i en treia alguna flor, aglans o algun animaló. De ben menut treballava traginant vianda del poble al bosc, de més gran, depenent de l'època, estassant, escorçant o guiant el matxo arrossegant els troncs fins on poguessin arribar els carros de desemboscar. En certa ocasió un bosquerol vingut de la Cerdanya li havia ensenyat a fer de pegaire:

—Cremant les soques arrencades de pi i d'alzina en destil·larem la resina d'on n'obtindrem l'essència de trementina—. N'hi portaria a la Francisca, que de ben segur li agrairia.

La Francisca era la filla petita d'una família de masovers; a casa s'encarregava de tenir cura d'alguns animals i ajudava a la cuina. Quan començava l'hivern, però, època en que hi havia menys feina, acompanyava com a aprenenta a la seva tieta, dona sàvia i de personalitat magnètica. Juntes anaven de poble en poble oferint herbes remeieres, ungüents i olis. Durant aquelles setmanes s'hostatjaven a les cases que les requerien pels seus remeis o per fer de llevadores. En un d'aquells periples, era Tots Sants, se'ls va fer fosc prop de Viladrau, on havien atès amb un ungüent fet amb pega negra, cera verge i oli d'oliva un cavall amb una pota dislocada, així que la tieta li va dir amb veu calmosa que farien nit al ras, en un petit clar de bosc que hi havia pujant a Sant Segimon. En arribar, van encendre una foguera amb les pinyes i branquillons que havien anat recollint pel camí. Assegudes amb una manta a les espatlles, observaven la suggeridora dansa de les flames i els espetecs de la fusta. Quan la nit era ben fosca, van començar a arribar altres «dones com elles, dones que anem pel món», li va dir la tieta. Totes la saludaven fonent-se en una llarga i sostinguda abraçada i parlant en veu baixa; a la tieta se la veia molt feliç. La Francisca, cansada com estava, no va trigar a adormir-se, però les dones van seguir xerrant, rient i ballant tota la nit, celebrant així la vida. En despertar-se, amb la primera llum de l'alba inundant de colors grocs i taronges aquell paisatge ancestral, va mirar la tieta, que reposava sobre l'herba al seu costat; era morta. Les dones formaven un cercle al seu voltant amb les mans entrellaçades. Una d'elles s'hi va acostar i li va entregar les pertinences de la tieta: els farcells per dur les herbes, les llaunes per portar la trementina i els olis d'avet, ginebró o de serp blanca, un podall, una petita romana i una pinta de fusta de faig. Passant-li el braç per l'espatlla, li va dir a plena veu, perquè totes la poguessin escoltar:

—L'Antònia torna a l'úter de la mare terra, a l'origen, en el lloc on just avui fa 300 anys va ser escampada la sang de les nostres germanes... Francisca, ets l'hereva d'aquelles dones, de la saviesa antiga sobre receptes, remeis i arts medicinals. El camí no serà fàcil, però viu-ho sempre amb rebel·lia i esperit combatent. Que el ressò de la teva veu ningú el faci callar!

El foc havia cremat les hores, convertides ara en cendres i guspires. Les dones van començar a desfilar sigil·losament cap al bosc mentre s'aixecava un vent fred que els feia ballar la roba i els cabells.

—Joan, què t'ha passat? Qui t'ha fet això?!

Arribava a casa més aviat que de costum, brut i masegat. Amb els ulls esbatanats, esbufegant, intentava parlar i no n'era capaç. La dona se'l va mirar corpresa; portava la roba estripada, els braços plens d'esgarrapades i el front ensangonat.

—Ràpid, arreplega tot el que puguis, hem de marxar o ens mataran!

Una colla d'homes, els seus companys, l'havien agafat enmig del bosc i el van començar a tustar per tot arreu mentre l'insultaven. Ell els preguntava quin mal havia fet, però no obtenia resposta, només cops i amenaces. Se'n va poder desempallegar deixant-se caure per

un estimball i començant a córrer tant com podia pel mig de matolls i esbarzers. Es va girar i va veure aquella desena d'homes armats amb pals i destrals bramant embogits:

—Assassins de nens, covards, us penjarem a la forca!

Van sortir amb una esgarrapada cap a la muntanya, caminant tota la tarda i tota la nit per aquells verals esquerps, fins que de matinada van arribar a una precària cabana de carboners que en Joan havia fet servir en alguna ocasió, i s'hi van refugiar. Van intentar dormir unes hores abraçats l'un amb l'altre, increduls i esporuguits pel que els havia passat.

Al cap d'unes dies van decidir que en Joan baixaria d'amagat al poble i parlaria amb un bon amic per esbrinar què havia passat. Hi va arribar de nit i en marxaria abans que claregés. Aquest li va explicar que la filla dels Vila, propietaris de la majoria dels masos i boscos de la comarca, es va posar de part abans d'hora i tant el nen com ella van morir. La noia havia tingut un embaràs difícil que l'havia obligat a estar uns mesos en repòs amb forts dolors i rampes. La Francisca n'havia tingut cura durant aquells mesos, alleugerint-li el dolor amb cremes i beuratges, però ara la culpaven a ella d'aquest fatal desenllaç. En Joan va quedar desconcertat per aquell despropòsit i va sortir a tota pressa a trobar-se amb la Francisca. De camí no li van passar per alt les creus de palmó i les carlines, usades per espantar les bruixes, penjades a moltes portes i finestres. En arribar li va explicar neguitós el que havia esbrinat. La Francisca no podia creure el que estava sentint. Va ser llavors que van comprendre que no podrien tornar més al poble, que haurien de viure exiliats, lluny de les mirades furgadores d'aquells que els consideraven un perill, lluny d'aquells que els veien com assassins. Aleshores va recordar les paraules de la tieta advertint-la de com en podia ser de cruel i estúpida l'estranya espècie humana.

La Francisca va desitjar bona nit a en Joan, que retirava aviat, superat pels esdeveniments. Ella es va quedar vora el foc; era nit del solstici d'estiu, punt d' equilibri entre la llum i la foscor. Va afegir un parell de troncs a la brasa somorta fins aconseguir unes flames ben altes i espurnejants, llavors va agafar la pinta de la tieta i començà a pentinar-se lentament, mentre amb ulls tancats xiuxiuejava: plou i fa sol, les bruixes es pentinen, plou i fa sol, les bruixes i els bruixots... Ho repetí una i altra vegada, hipnòticament, incansable, fins que el cel es va omplir d'espesses nuvolades, només esquinçades pels llamps i els estremidors espetecs dels trons. Quan ja clarejava començà a ploure, primer foren suaus plugims, més tard fortes tempestes i pedregades que van caure incansables durant dies, inundant-ho tot, enduent-se les collites, ramats i els ànims dels habitants del poble i dels masos, que s'ho miraven impotents. Ni les pregàries advocant a Santa Bàrbara, ni els tocs de campana de bon temps van ser capaços d'aturar aquella calamitat.

I així va ser com un poble ignorant va condemnar una bona dona a viure en la solitud del bosc, i a ser temuda i menyspreada pels seus veïns.

<<->>

Poesia

Poema per fer anys...

La nostàlgia de la pluja, avui, em sembla refrescant. Que la solitud que tant mastego, ara em faci sentir lleugera. Que si em trenco no sigui pels ossos, sinó per idees que s'hi assemblin tant que les desestimi. Que la boira sigui, cada cop més, filla del paisatge i no tant dels meus ulls. Que el dubte m'encengui la vida i no apagui els motors. Fer lloc a l'amor és car —d'acord— però possible.

Que pugui ser més autora que deutora.

Neusanca

Colors de Primavera

Ensopit i mancat del riure,
a dins d'un bagul obscur,
les seves ganes de viure
mantenia emmagatzemades
per quan s'apropés el bon temps,
ara, les baldes ja té alliberades
i frisa per gaudir millors moments.

Surt a fora. L'hivern s'ha fos.
Va a veure si les orenetes
se'n recorden i han tornat,
surt a contemplar la natura
junt al seu estimat gos
i amb tot això s'ha trobat

(Un esclat de sensacions
sol comportar tal apertura
que amb ales la vida proveeix...
com també ho fa la primavera,
que en el seu esclat ofereix
un reguitzell d'il·lusions
embolcallades amb colors
i amb les seves tonalitats
eixamplen els nostres cors)

la primavera del rosat
juga amb l'eficàcia dels presseguers
on el malva i taronja s'han barrejat
amb fúcsia, magenta o salmó
per trobar el color més adequat

la primavera del groc
dels ous de les gallines
que ara acceleren la posta,
o les lliroies primerenques
que sortir poc els hi costa
i al camp donen el seu toc

la primavera del verd
de fulles, cols i pèsols...
d'esparregueres i pinedes
dominant extensos prats
on el color mai es perd

la primavera del vermell
de maduixes i cireres,
digueu-me amb quin deliri
les desitges i les esperes
com l'estimada espera a ell

la primavera dels pètals
que seguint un ordre franc
als verds camps n'hi ha una pila
i fugen del groc cap al blanc,
cap el rosa, al blau i al lila

Josep M. Sarró i Planas

A SANT HILARI

Oh, Sant Hilari, pueblo tan querido,
yo te cantara si cantar supiera
una hermosa canción que nos uniera
para siempre en un tiempo sin olvido.

En ella te diría lo que he sentido
desde que tu alta gracia me indujera
a dejar, primavera a primavera,
mi adepto corazón en ti esparcido.

Más son mis cantos rudos e insolentes
si pienso que tus frondas y tus fuentes
ensalzarán de ti mejor memoria.

Y es que tan pobre considero mi arte
que nuestro nexo solo ha de ser parte
del florido silencio de tu historia.

Manel Ruíz

ACUARELA

Hoy te escribo de verde; de esperanza,
y rojo fulgurante, que es amor.
No de negro que habla de dolor
en un blanco papel que es confianza.

También de azul se viste mi escritura,
porque azul es el cielo, y como él
pintarse quiere mi blanco papel
y al cielo comparte en hermosura.

El amarillo puedes ver que omito,
que al color del olvido en el soneto
que para ti compongo no permito.

...Y nuevamente amor quiero expresarte;
de nuevo agradecer mi esperanza
y, nuevamente, al cielo compararte.

Miguel Sánchez Reina

RODELLAIRE

a l'avi Pep
de can Masia

Rodellaire
que creuant eines
ets sol de bosc
que poses a feina
la suor del teu cos.
Rodellaire
que amb fusta perxada
de castanyer
treballes digne
l'art del rodell.
Rodellaire
estimat forestal
de contell
de destral.

Kei.

BECA DE L'ARXIU MUNICIPAL I ÒMNIUM CULTURAL

Òmnium Cultural Selva Interior i l'Arxiu Municipal de Sant Hilari Sacalm han convocat per tercer any consecutiu la beca de recerca per escriure un article sobre Sant Hilari i ser publicat al Programa de Festa Major. La Maria Planellas Saumell, amb el seu article d'Anton Busquets i Punset a partir de la correspondència amb Apeles Mestre, n'és la guanyadora.

"Visc arraconadet, amb correspondència cada tres dies". Les cartes d'Anton Busquets i Punset a Apeles Mestres

Maria Planellas Saumell

Premi Beca Arxiu

Retrat d'Anton Busquets i Punset, fet per Picasso. Publicat a Catalunya Artística, 6/VII/1900. (ARCA, Biblioteca de Catalunya)

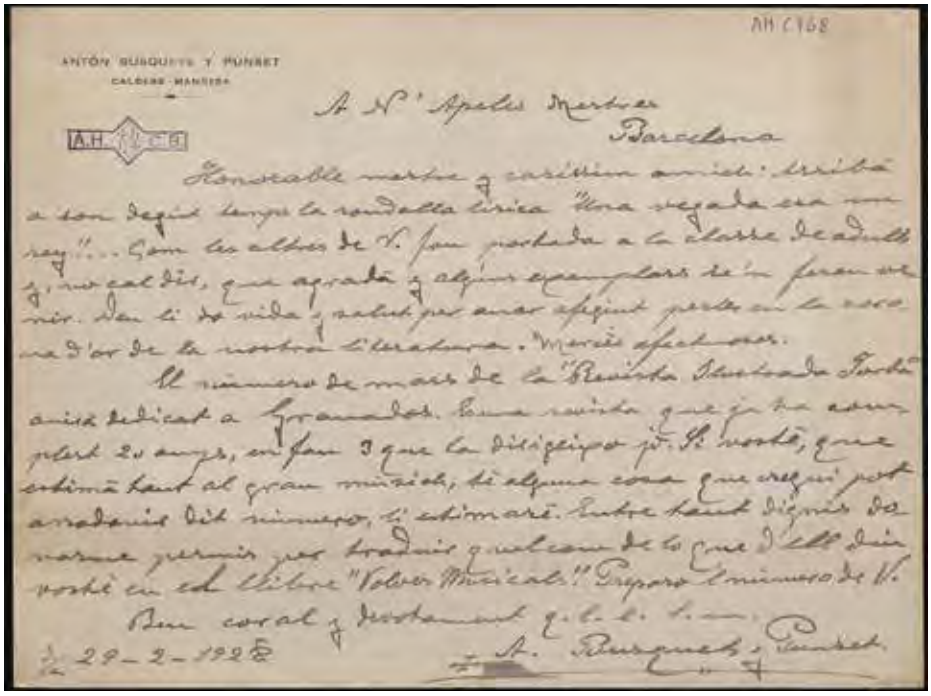

Carta d'Anton Busquets i Punset a Apeles Mestres. (Fons Apeles Mestres, Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona)

La casa 14 del passatge Permanyer, a Barcelona, va ser un lloc de màxima concurrència d'artistes, compositors, músics i altres noms del món de la cultura catalana durant el primer terç del segle XX. Hi va viure, fins al 1936, Apeles (sense la geminada que ell mai no va acceptar al seu nom) Mestres, ninotaire, il·lustrador, poeta, dramaturg, músic popular, col·leccionista, etc. Entre els seus amics hi havia escriptors com Jacint Verdaguer, Joan Maragall o Dolors Monserdà; compositors com Enric Granados, Pau Casals o Narcisa Freixas; pintors com Ramon Casas, Alexandre de Riquer i Joaquim Mir; dibuixants com Lola Anglada, Joaquim Renart i Joan Junceda; intèrprets com Conxita Badia, Emili Vendrell i Mercè Plantada. La llista es faria inacabable, i entre aquests noms també hi trobem el d'Anton Busquets i Punset, poeta, narrador, periodista, crític literari, mestre i pedagog, natural de Sant Hilari Sacalm.

La seva relació es pot resseguir a partir de l'epistolari del fons d'Apeles Mestres que es conserva a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona: es tracta d'un aplec de més de cinquanta cartes, que van del 1902 al 1933. Algunes són de caràcter pràctic, perquè Busquets i Punset, col·laborador de nombroses revistes, ocasionalment demana algun article a Mestres. Però a mesura que passen els anys, la correspondència entre tots dos escriptors es va fent més íntima, fins al punt que el 1924, quan Maria Teresa, filla gran de l'hilarienc, fa la primera comunió, ell demana a Mestres una orla decorativa pel recordatori, que acompanyarà un poemet de Jacint Verdaguer. Des-

graciadament, l'artista no pot fer el dibuix per problemes de vista, però li ofereix a canvi una cançó. Així, el 1925 Busquets li escriu: "M'és grat enviar-li un Recordatori de la Primera Comunió de la meva filleta gran. Com veurà, afecta a vostè, qui va oferir-nos la melodia que esperem amb joia, ja que a casa, la música hi és idolatrada, singularment la de vostè" (08/07/1925).

Tant Mestres com Busquets, amb totes les diferències que es vulguin, van ser personatges de mal encasellar: sobretot Mestres, que amb seixanta anys de producció literària no va acabar d'identificar-se ni amb els homes de la Renaixença ni amb el Modernisme, i amb l'escombrada dels noucentistes va quedar definitivament fora de joc. El poeta hilarienc, perfectament afí a les temàtiques jocfloralesques, va començar a publicar quan el que estava en voga eren les línies vitalistes i decadentistes. I si bé és cert que va participar amb entusiasme a la revista Joventut, no va derivar mai cap a sensibilitats més modernes, i va morir aferrat al seu costumisme inamovible i el seu enyorament a les muntanyes.

Busquets, doncs, a diferència d'altres poetes joves capficats a enterrar els pares, sempre va reivindicar els grans noms de la literatura catalana de finals del XIX. Al propi estudi hi tenia un panteó particular amb els retrats emmarcats dels seus escriptors de referència: Verdaguer, Oller, Maragall, Martí Genís i Mistral. I, naturalment, no hi faltava Apeles Mestres, a qui el 1923 demana, per carta, un nou retrat, ja que el que li havia donat primer tenia l'autògraf darrere "i no el puc posar en marc, perquè [les lletres] restarien ocultes. Si fos tan amable d'enviar-me'n un altre amb la dedicatòria al peu, l'hi estimaria" (17/05/1923).

Retrat d'Apeles Mestres amb dedicatòria a Anton Busquets i Punset. Publicat a Revista Ilustrada Jorba, II/1933, núm. 281. (Fons Apeles Mestres, Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona)

A més a més, l'admiració de Busquets i Punset pels noms emblemàtics de la Renaixença no és, ni de lluny, passiva; l'any de la mort de Verdaguer escriu a Mestres per demanar-li la col·laboració per a un homenatge que es vol fer a l'autor de Canigó:

> Us vinc a demanar un favor que no dubto me'l concedireu tractant-se d'honorar al gran poeta Verdaguer que tant heu estimat i sigut d'ell estimat al ensemps. S'estan fent els treballs preparatius per a eregir-li un monument a la cimalla de Matagalls (Montseny) un monument salvatge, com és de suposar i a fi d'ajudar a la col·lecta d'almoines s'estamparà un opúscol escrit per les primeres firmes de Catalunya, Rosselló, València i Mallorca i com és natural, vos no hi podeu pas fer falta, doncs vinc a dir-vos que em feu la mercè de fer un treball dedicat a Verdaguer i a Montseny agraïnt-vos-ho amb tota l'ànima! (24/XII/1902)

Cal afegir que no li manquen eines per dur a terme les seves activitats divulgatives: al llarg de la seva vida és col·laborador d'una gran quantitat de revistes, començant per Atlántida, fundada sota els auspicis de Verdaguer a les acaballes del XIX, i acabant per la Revista ilustrada Jorba, de la qual n'és director a partir de 1926.

És, doncs, molt conscient de la importància del seu activisme cultural, sempre en defensa dels models covats a finals del XIX: "Ara Ressenya Literària no té caràcter local. S'és transformada en revista literària de caràcter general, venent-se als quioscos. [...] Li poso un prospecte per a que vegi l'esperit que ens anima, disposats, sobretot, a combatre ferm al decadentisme i a la ximpleria imperant en nostres lletres. Ho lograrem? Qui sap! Allà anem. [...] Dels veritables mestres sols V. i Guimerà s'han posat al davant de la trinxera per a aguantar l'esperit veritable de raça. Per molts anys i avant!" (11 febrer 1908)

I no és aquest l'únic comentari que es pot llegir a les cartes en contra de les noves tendències en literatura. El 1908 el Noucentisme ja és hegemònic, i Busquets s'alinea amb els seus detractors, postulant-se com a defensor de la literatura mestriana. Sobre el teatre, després de l'estrena La Viola d'Or, li escriu: "Jo crec que l'agegantaren més alguns lladrucs de gossets peters que amb ses intemperàncies han dut a la bancarrota el nostre teatre. Pro jo crec que, mercès a la tossuderia vostra i d'algun altre, s'ha d'anar aviat al revisclament que no dubto serà gloriós i tornarà la cosa a son lloc. Així sia" (11/10/1914). El que diu en privat, no té cap contemplació per fer-ho també públic; i sempre està amatent de defensar els seus referents; el 3 de març de 1916 diu a Mestres: "El

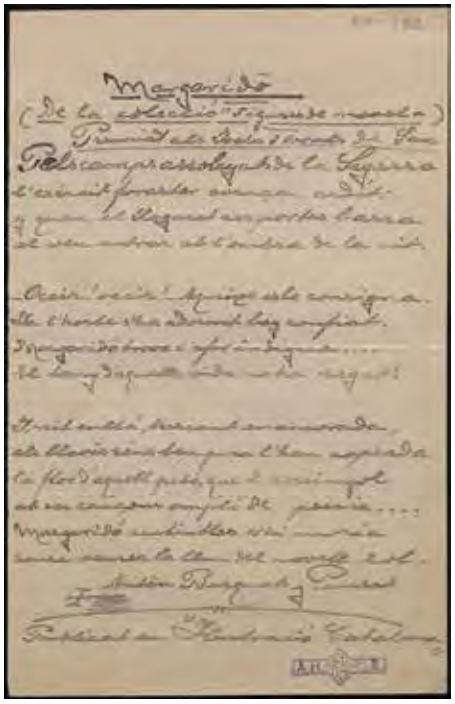

Poema de Busquets i Punset dedicat a Margaridó, d'Apeles Mestres. (Fons Apeles Mestres, Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona)

Ex-libris d'Anton Busquets i Punset. (Fons Apeles Mestres, Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona)

Pla del Bages de Manresa publicà en sa Pàgina literària del 31 del passat un article meu en defensa de V. i picant els dits a un noucentista. Ja el rebrà" (3/IV/1916). El noucentista en qüestió és Josep Granger, que havia titllat d' "innocentes i incolores" les poesies d'Apeles Mestres. I Busquets, a la resposta que publica el 31 de març de 1916 fa:

> En Granger forma sectàriament en el grupo malaguanyat. Ha vingut a les nostres mans una fulla literària contenint un semijudici de l'actual estat literari de nostra Catalunya, a propòsit d'un llibre de versos d'un novell poeta. Sa lectura ens ha causat un efecte deplorable per la irreverència i ensenyament que acusa. Tothom té per indiscutibles unes quantes figures que són la base, ben ferma per cert, en què descansa la renaixença gloriosa de la nostra pàtria: Verdaguer, Guimerà, Mestres...

No tan sols contra les noves tendències literàries i els escriptors "joves" Busquets té queixes: també es mostra contrari al model lingüístic que es va consolidant d'ençà les normes ortogràfiques de 1913. Però si per Mestres la principal queixa és l'ortografia (i encara més quan toca la grafia del seu nom), per a Busquets l'arrel del problema és una altra, ja que veu el seu ric llenguatge empobrit i despersonalitzat després d'haver passat pel sedàs corrector: "Sí, estem en una crisis dolorosa per la nostra llenga. Oh, les normes ortogràfiques rai! El lèxic és lo més dolorós. Si vostè veiguès l'adaptació (?) soferta per mon quadro 'Gent de muntanya' enclòs en el volum 15 de la Biblioteca Popular de l'Avenç 'Del Montseny', obra meva publicada en 1903! Fa alterar, cregui" (22/05/1928).

Perquè cal assenyalar que una de les característiques més atractives de la seva obra és l'exuberància d'un llenguatge recollit per les valls i fondalades del rere país, que presenta amb orgull a l'endreça de Ventijols de Guilleria:

> Inspirats en los cors d'aquelles serres
> són eixos pensaments, i en eixa parla
> escrits amb honra i pler; veureu, tasteu-los...
> no hi ha res manllevat a estrangeria,
> canticeles d'ocells, gemegar d'arbres
> i ressons de muntanyes sempre verdes
> i nevades i altes i rocoses.

Amb les afinitats literàries que tenen els dos escriptors no és estrany, doncs, que els comentaris sobre les seves respectives obres siguin freqüents a les cartes. Busquets i Punset de vegades li demana el veredicte sobre algun llibre que ha publicat: "I, per fi, Dos amors, novel·leta meva que acaba de sortir. Me dirà que li'n sembla?" (9/9/1907). En altres ocasions, li prega que l'informi de l'evolució de certàmens literaris on es presenta: "Jo, com sabeu, visc arraconadet, amb correspondència cada tres dies. Ara em convindria un servei vostre: he tirat una novel·leta als Jocs Florals, se titula Flor d'ermita." El que li demana és que investigui si ha estat premiada, per presentar-la, en cas contrari, als Jocs Florals de Lleida, que són els que finalment guanyarà amb la composició (20/04/1918).

No cal dir que a la correspondència també s'hi pot trobar la impressió que ha produït en Busquets l'obra d'Apeles Mestres. El poeta muntanyenc no pot assistir a l'estrena de la representació que es fa al Teatre de la Natura a La Garriga, però ho segueix interessat: "Així's me plau: saber-lo en gran activitat, puix tot resulta en profit de l'art i la Cultura Pàtria. La Viola d'or anirà bé. No hi ha d'anar! Jo ja le'n felicito per endavant, i fins a una altra" (30/VI/1914). I, a la lletra següent, li dona l'enhorabona per l'èxit i confessa que es migra per no haver pogut assistir-hi. S'entusiasma encara més quan el barceloní publica Llegendes i tradicions del Montseny: "Encara sento i gusto el ressò de la seva veu en la darrera visita que vaig fer-li, quan m'arribà aquest fresc cisallament de llegendes i tradicions que em fan reviure els temps de la meva infantesa i adolescència allà en la meva serrica de les Guilleries i el Montseny" (7/10/1933).

I no es pot parlar de Busquets i Punset sense fer referència a la seva tasca com a mestre, a la qual se va dedicar en cos i ànima. Des de la seva plataforma educativa també va ser un gran divulgador dels grans autors de la nostra terra. Així, allà on pot, dona a conèixer l'obra de Mestres: "Arribà a son degut temps la rondalla lírica 'Una vegada era un rei'... Com les altres de V. fou portada a la classe d'adults i no cal dir que agradà i alguns exemplars se'n feren venir" (29/02/1928).

Com a pedagog, és molt conscient del valor didàctic de l'obra del polifacètic artista barceloní, que va més enllà de l'aspecte literari: "Les cançons? Oh, ses cançons!, com les refilen els meus alumnes! Tenim la 'Cançó de Taberna' en un disc de gramòfon. Com s'hi acaben d'engrescar! El meu article del Tarraconense feu el seu efecte. Quants mestres les fan cantar. No s'ho pot pensar!" (19/05/1924). I encara: "La quitxalla de l'escola per les Caramelles d'enguany canta, entre altres coses típiques [...] 'El Rei de Birondon', que els fa una gràcia espatarrant, i pels carrers i masies, perquè també van a pagès, farà doble encís acompanyada de flabiol" (4/4/1928).

Busquets i Punset, malgrat el seu allunyament de la capital, va tenir una intensa relació amb les figures més rellevants de la literatura catalana de la Renaixença i el Modernisme, i es va mantenir fidel a una tria poètica que, si amb els anys va anar quedant desfasada, no va desaparèixer mai del tot, sinó que va romandre en cercles culturals alternatius. Arran de la seva mort, la Revista Ilustrada Jorba li va dedicar un número d'homenatge on es van recollir, amb la biografia, els testimonis dels seus amics, amb noms com Francesc Matheu, Lluís Via, Carles Rahola, Josep Mª Folch i Torres, Carme Karr, Ramon Garriga, Ramon Surinyach i Senties i molts altres. Naturalment, no hi va faltar l'amic de tants anys, Apeles Mestres:

> Anton Busquets i Punset!...
>
> En escriure aquest nom, em sembla que dono el darrer adéu a un amic que parteix per a un viatge sense tornada i que, per tant, perdo per sempre.
>
> I, en dir un amic, dec afegir un excel·lent amic, un literat exquisidíssim, un esperit selecte, un home de cor, tot sinceritat, tot noblesa.
>
> Per a ell, el conreu de l'amistat i de la poesia era un sacerdoci; l'amor a la Naturalesa, una religió: l'adorava, i per això la cantava bé, perquè en coneixia a fons totes les belleses, tots els secrets.
>
> Homes com Busquets i Punset deixen en el cor de tots els que l'han tractat —que és dir que l'han estimat—un buit que mai més no ha d'omplir-se.
>
> El plorem avui; l'enyorarem sempre.

Un poema d'Anton Busquets i Punset

Solterra.
Si n'és d'alta!
Muntanya regalada de ma pàtria volguda
altiu gegant que guarda los pobles de l'entorn,
avui a ton cim pujo sense cap més ajuda
que l'ànsia que m'inspira veure apuntar lo jorn.

Des d'eixa serra altiva, veig de la Guilleria
los pobles que s'estenen d'Amer fins al Montseny,
lo Ter que rondineja tot fent sa llarga via
amb salts i giragonses com home sense seny.

De ma vila estimada lo campanar obiro,
les fonts i les vernedes obagues i torçals,
amb eixa alegra vista m'encanto i fins deliro
pensant amb la infantesa lo temps que no té igual.

Veig una ermita vella d'Osor en la collada
que fa d'alberg santíssim a la Mare de Déu,
Regina sobirana d'aquella vall aimada,
en quin raconet guardo encara el bressol meu.

Ne contemplo Espinelves, Cerdans, Lloret salvatge,
de Sau la vila nova, d'Anglès los turons bells,
al dret de Sant Hilari del Padró l'ermitatge,
Castanyet, la Cellera, Sant Andreu de Bancells.

Mentres amb eixa vista m'esbarjo en tal muntanya
l'astre del dia em deixa solet i en la foscor,
llavors guio mos passos envers ma humil cabanya
on passo la nit tota, amb la tristesa al cor.

Solterra, 15 abril 1893 — (De Lliroya, 1895)

Pintures per retaules. El projecte per al presbiteri de l'església de Sant Hilari del pintor vigatà Llucià Costa (c.1940-42)

Francesc Miralpeix Vilamala

Universitat de Girona
Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural

El pas del temps, els desastres, l'atzar, els canvis de gust i de moda, els conflictes, etc., han anat transformant la fesomia dels edificis religiosos dels nostres pobles. Des dels petits temples romànics de muntanya a les grans catedrals urbanes, l'arquitectura dels espais religiosos s'ha acomodat a les necessitats canviats de les societats que els han utilitzat. Ja fa temps que els estudis al voltat de la religiositat parroquial -la catedralícia o la conventual en quedarien al marge- coincideixen en subratllar que les esglésies eren quelcom més que simples espais de culte, en el sentit que abans de l'arribada de la industrialització complien amb la funció de ser centres de sociabilitat del conjunt de la comunitat. S'hi naixia, s'hi moria i s'hi resava, però també s'hi tractaven afers relatius al món del treball, als negocis, a la defensa i protecció o a la festa. Després de la celebració i posterior aplicació dels decrets del Concili de Trento (1543-1564), la pràctica religiosa de les comunitats catòliques va anar estretament lligada a les obreries, una institució que va permetre la participació dels feligresos en la gestió de les finances parroquials. La parròquia va erigir-se, doncs, en la institució rectora dels principals afers terrenals i dels del més enllà, almenys fins que les universitats de la vila —a partir de 1714 s'anomenaran ajuntaments— prenguin el relleu en allò tocant als afers administratius dels seus ciutadans.

L'evolució arquitectònica de l'església de Sant Hilari Sacalm és un bon exemple per detectar-hi un creixement demogràfic força tardà, almenys en relació amb el d'altres pobles del bisbat de Vic i del pla de la Selva. Només cal veure com a la fi del segle XVIII la seu episcopal vigatana va bescanviar la vella fesomia romànica per una de nova i grandiloqüent, de formes classicistes, seguint les ampliacions de la veïna església de la Pietat, dels grans edificis conventuals, de les esglésies de Tona i Torelló o de l'imponent santuari de La Gleva. Com deia, aquestes mateixes ampliacions, la majoria de vegades per necessitat d'acollir una població creixent, s'esdevingueren a Vilobí d'Onyar, a Santa Coloma de Farners, a Anglès, a Bordils o a Celrà. Sant Hilari, però, mantingué la vella església romànica fins ben entrat el segle XIX i fou una de les més tardanes en trasmudar-se. Tot i l'extensió del seu terme, la demografia hilarienca havia quedat estancada. Els masos, que en altres indrets com Solsona o el Bages tenien el pes i la suficiència econòmica per emprendre grans projectes constructius en paral·lel, tenien aquí menys recursos i, segurament, una necessitat menor de participar en bastir esglésies sufragànies que ja havien estat ampliades al llarg del segle XVII i bona part del segle XVIII, com el cas de Santa Margarida de Vallors, Sant Mateu de Joanet o el santuari de la Mare de Déu del Pedró.

Com deia, l'església de Sant Hilari va començar a ampliar-se pels volts de 1627 —segons les consultes que havia fet mossèn Alfons Torrent Estrada a l'arxiu parroquial—, moment en què s'hi devia fer la volta nova d'una sola nau[1]. A finals del mateix segle s'hi van obrir les capelles dedicades a la Mare de Déu dels Dolors i a Sant Antoni. Aquella església, encara amb elements romànics, va perdurar fins el moment que, en paraules de mossèn Torrent, a Sant Hilari "començaren a l'istiu de pujar-hi forasters"; és a dir, fins que a la vila començà a ser un lloc freqüentat pels estiuejants que hi venien a prendre les aigües.

1 - Alfons TORRENT, L'església Parroquial de Sant Hilari Sacalm. Monografia Històrica per un sacerdot fill de la vila, Santa Coloma de Farners, 1921.

Figura 1
Antic retaule major de l'església de Sant Hilari, destruït el 1936. Arxiu Municipal de Sant Hilari (fons Àngel Serradesanferm)

Només entre 1830 i 1856 s'hi van fer algunes intervencions menors, sempre destinades a encabir-hi algun culte nou —el de la Immaculada— o a adobassar algun de ja existent com el del Roser. La veritable reforma, però, va començar el maig de 1856 i va comportar el canvi d'orientació de la planta de l'església. L'actual façana, començada el 18 de maig d'aquell any, va substituir els absis romànics, que donaven l'esquena a l'actual plaça de l'església. La manca de liquiditat, però, va fer que les obres quedessin sense acabar una bona colla d'anys. El 1863, mossèn Jacint Toneu, veient que la façana no estava acabada i hi mancava l'enllosat interior, va donar un nou impuls a les obres, no pas sense haver de resoldre algun litigi que afectava al solar de l'antic cementiri, just a tocar de l'accés primigeni, al carrer de la Rectoria. El litigant, en aquest cas, era l'Ajuntament, que per aquells anys ja tenia la força que li atorgava l'Estat modern. La solució va ser salomònica: a la meitat del terreny s'hi podria bastir la capella del Santíssim[2] i a l'altre una escola per a nenes i la Casa Comunal; és a dir, l'Ajuntament. Cap a 1870, mossèn Altimiras va aconseguir tancar definitivament la façana i fer el campanar, que com és sabut no prengué la fesomia definitiva, en forma de torre agullada i esvelta, fins el 1922 de la mà de l'arquitecte Josep Maria Pericas i amb la intercessió de la colònia d'estiuejants[3].

Tot i l'ampliació, l'església nova no va ser ben vista per tothom. Un excursionista que va visitar-la el 1882, Artur Osona, deia que a Sant Hilari Sacalm "[...] *l'art en cambi –i a diferència de les fonts termals– s'hi ha manifestat molt avaro, puig res vegérem qu'ns cridés l'atenció. La iglèsia és moderna y de molt pobre gust; l'altar de la Mare de Déu dels Dolors encara que d'estil barroch, és passador, y en lo del Roser hi ha uns retaules regulars*"[4]. Aquest testimoni és força habitual de l'excursionisme científic de la fi del segle XIX i dels primers anys del segle XX, que veien en tot allò barroc (o modern) un nosa per a la contemplació de l'art medieval o del "bon gust" del patrons renaixentistes. I en aquest sentit, Sant Hilari s'hi havia ben lluït: havia enderrocat l'església romànica i havia preservat els retaules dels segles XVII i XVIII. Ja vaig explicar en un altre programa de Festa Major que el 1856, amb les reformes de l'església, el retaule major barroc s'arraconà, es portà a l'església de les carmelites i es reposà de nou al presbiteri actual el 1871, canviant-ne l'àtic per ajustar-lo a la major alçada de la nau. El retaule desaparegué el 1936 —es va cremar a la pira de can Crous— i es correspon amb el que s'havia contractat el 30 de setembre de l'any 1598 amb els escultors de Moià Francesc i Jaume Rubió, pare i fill respectivament, representants d'un dels tallers d'escultura catalans més actius dels primers decennis del segle XVII **(figura 1)**[5]. El del Roser, en canvi, era del pintor gironí Gabriel Rovira, que el contractà el 1597[6]. Val la pena fer notar encara un detall: segons s'aprecia a la fotografia, el segon pis del retaule major, que es va ampliar per ajustar-lo a les noves dimensions, tenia dues pintures —un Sant Francesc d'Assís i un altre sant que no he arribat a poder identificar—, que no es corresponen amb el contracte dels Rubió, ja que aquests eren escultors. Podrien haver format originàriament del veí retaule del Roser de Gabriel Rovira?

2 - Decorada amb pintures de Victoriano Codina Länglin (1844-1911) i amb draps pintats. Una d'aquestes draperies es pot veure en una de les fotografies de l'expedient de la Causa General, fet que demostra que passada la Guerra encara es conservava. Vegeu-lo a Francesc MIRALPEIX, "Notes històriques i artístiques", Programa de Festa Major, 2013, p.29.

3 - Vegi's Aleix CATASÚS, Josep Maria Pericas i Morros, arquitecte noucentista (Vic, 1881-Barcelona, 1966), Vic, Patronat d'Estudis Osonencs, 2016.

4 - Artur OSONA, "Itineraris d'excursions per Collsacabra y las Guillerias", Excursions. Anuari de 1882, Barcelona: Associació d'Excursions Catalanes, 1882.

5 - Francesc MIRALPEIX, "Els informes dels ajuntaments per a la Diputació de Girona sobre els béns destruïts durant la Guerra Civil espanyola: Sant Hilari Sacalm, Santa Margarida de Vallors, Sant Miquel de Cladells i Susqueda", Programa de Festa Major, Sant Hilari, 2008, p.59.

6 - Francesc CARRERAS, Notes històriques de Sant Hilari Ça-Calm, Barcelona: Fills de D. Casanovas, 1911, p. 13. La tesi doctoral d'Irene ABRIL, L'art del retaule a l'àrea de Vic. Entre les darreries del cicle renaixentista i l'entrada de les fórmules barroques (1568-1625 CA), Girona, Universitat de Girona, 2017, p.94 ha permès retrobar la documentació relacionada amb aquest encàrrec.

Figura 2 - *Vista del presbiteri de l'església de Sant Hilari Sacalm, c. 1940-42. Arxiu Municipal de Sant Hilari (fons Maria Planas)*

Sigui com sigui, passada la Guerra Civil l'església, que havia estat reconvertida en mercat durant els anys de Guerra, va quedar òrfena del parament moble que l'havia revestida durant més de tres segles[7]. Tal i com va passar en moltes altres parròquies, la necessitat de dotar-se de nova d'imatgeria per al culte va fer que les obreries substituïssin els retaules cremats per imatges de guix, la majoria dels tallers de sants d'Olot. En alguns casos, com a l'església de Santa Susanna del Mercadal de Girona o l'església de Sant Martí de Palafrugell, els presbiteris van ser decorats amb cicles pictòrics, la majoria amb escenes al·lusives al sant patró local i amb un estil figuratiu[8]. Sant Hilari no en va ser una excepció.

És molt probable que la gent més gran de Sant Hilari encara recordi la decoració del presbiteri **(figura 2)**. Àngel Serradesanferm, que en va publicar una fotografia de la col·lecció Maria Planas, s'hi referí com segueix: *"Acabada la Guerra es tornà a pintar tot el recinte de l'església i també l'altar major, que fou decorat per l'artista vigatà Costa, amb passatges evangèlics i d'altres advocacions amb Sant Hilari. Al cap de poc temps, la gent més d'església va considerar que les figures femenines marcaven massa els volums i que convenia canviar-ho. I així es va fer. Tot l'altar major es va refer de cap i de nou, amb pintures on dominaven els àngels entorn de l'esperit Sant, a la part alta, i les estàtues de Sant Joan i Sant Josep."*[9]

Efectivament, entre 1940 i 1942 mossèn Agustí Casademunt devia contactar amb l'artista vigatà Llucià Costa Bosch (1883-1942)[10]. L' aprenentatge de Llucià Costa va ser al taller del pintor Torrent i a l'Escola Municipal de Dibuix de Vic, que completà —sembla que per poc temps— a l'escola Oficial d'Arts i Oficis de Barcelona entre 1901 i 1905. Retornat a Vic, Costa s'especialitzà en pintura mural religiosa, treballant en encàrrecs que li arribaven de famílies benestants de la Plana i d'un bon nombre de parròquies. Són seves les decoracions del panteó de la mansió Puigsech de Sant Julià de Vilatorta, escenes de l'església de Sant Quirze de Besora, la capella del Santíssim de Santa Eulàlia de Riuprimer, el menjador de la casa rectoral de Sant Agustí de Lluçanès o els plafons de la capella de la casa natal de Sant Miquel dels Sants de Vic, encara conservats. Fins a la dècada dels anys '20, la seva pintura es va moure en el realisme catòlic de l'art de Joan Llimona i Dionís Baixeras, integrant paisatges naturalistes i evocacions d'indrets reals amb figures de fort component retratístic. A poc a poc, però, s'empeltà de l'estètica neoromànica (o neobizantina), tal i com es podia veure al plafó del baptisteri de Sant Sadurní d'Osormort, a la decoració de la casa Pallàs de Sant Julià de Vilatorta, a la parròquia de Cabrianes o a la parròquia de Nostra Senyora del Coll de Barcelona. La seva activitat com a pintor de grans superfícies de temàtica i iconografia religioses va fer un salt exponencial de resultes de la Guerra. Entre 1940 i 1941 va decorar els absis de Sant Quirze de Besora, de Granollers de la Plana, de Vidrà i de Sant Hipòlit de Voltregà. En totes aquestes obres hi predomina la representació de personatges populars, de to naturalista, que afablement lloen o es dirigeixen cap a la divinitat o cap als sants i santes dels llocs, integrant-hi elements reconeixibles de l'arquitectura i del paisatge dels llocs. Aquest és, segurament, un dels trets més identificatius del seu art i segurament una de les claus del seu èxit.

***Figura 3** - Vista del presbiteri de l'església de Sant Hilari Sacalm, c. 1950. Arxiu Municipal de Sant Hilari (fons Pep Villacrosa)*

7 - Els informes relacionats amb la Causa General detallen fil per randa els objectes perduts i les obres destruïdes, entre les quals la totalitat dels retaules. Vegeu l'article abans esmentat a la nota 2.
8 - Guillem Soler Gatvillaró va fer els frescos del Mercadal i de Palafrugell. Va pintar també els de l'església de Sant Martí del Seminari (1948-1949) i els de la capella de Sant Cosme i Sant Damià de l'església del Carme(1951) de Girona.
9 - Àngel SERRADESANFERM, Sant Hilari Sacalm. Imatges de la primera meitat de segle. Sant Hilari 2001, p.135. Sant Joan Baptista és el copatró de la vila. L'altra escultura no era de sant Josep, sinó de la Mare de Déu amb el Nen, malgrat la inscripció que hi figurava deia "S. JOSEPH".
10 - Eduard JUNYENT, "Luciano Costa Bosch. Biografia", Vic, setmanari «Ausona», núm. 16, 7 de maig de 1942; Joan SUÑOL I GENÍS, «Luciano Costa Bosch (1883-1942)». Ausa, 1955, Vol. 2, Núm. 13, p. 127-132

Figura 4 - Projecte I de LLucià Costa per a la decoració de l'església de Sant Hilari Sacalm, c. 1940-42, @ Museu Episcopal de Vic, MEV 16484.

Figura 5 - *Projecte de LLucià Costa per a la decoració de l'església de Sant Hilari de Vidrà, c. 1940-42, @ Museu Episcopal de Vic, MEV 16473.*

Al presbiteri de l'església de Sant Hilari va pintar segons aquest patró estilístic que acabo d'explicar. Al voltant del nínxol central, amb l'estàtua del sant patró en acció de beneir, portador de la mitra i del bàcul, s'hi articulen quatre registres. Al nivell del sòcol, rere la mesa d'altar, hi ha uns cortinatges figurats. Al primer nivell o pis, en sentit vertical, hi ha desplegada una interessantíssima representació d'una deu d'aigua rajant als peus del sant, amb personatges de totes les edats i condicions que s'hi atansen, com si es tractés d'un miracle. Al fons s'aprecien el perfil de les escoles noves, construïdes durant la Guerra, i l'església. Per damunt d'aquest registre terrenal n'hi ha un de celestial, en el qual s'hi representa dos miracles de Sant Hilari. El primer fa referència a les paraules de sant Agustí, que el descriví com un acèrrim defensor contra l'heretgia de l'arriamisme, un corrent que negava el dogma de la Santíssima Trinitat i a Jesucrist com a Fill de Déu: a la representació apareix sant Hilari, davant de la basílica de Sant Pere del Vaticà, lluitant contra una bestia en forma de drac que representa l'heretgia arriana. L'altre miracle és a la dreta, on apareix en l'acció de fer ressuscitar una dona que portaven a enterrar; el miracle en qüestió es va produir —segons consta a la seva hagiografia— quan tornava triomfant cap a Poitiers des del seu exili a Orient, un miracle que profetitzava ja la seva futura condició de sant. Per damunt dels miracles, hi figura la *Coronació de la Mare de Déu per la Santíssima Trinitat*, rebuda per un cor angèlic. No és estranya aquesta darrera iconografia si tenim en compte que san Hilari fou un dels principals defensors d'aquest dogma, del qual en va escriure un tractat. Als laterals del presbiteri, simulant els guardapols d'un retaule i amb ressons de la pintura romànica, hi consten els quatre evangelistes.

Fins ara, d'aquesta composició, avui en dia oculta sota les successives capes de pintura i guix, només en coneixem una única fotografia que testimonia, almenys, els pocs anys que s'hi veié, atès que ja als anys 50 s'havia substituït -com explicava Serradesanferm més amunt- per una composició amb els nínxols de Sant Joan Baptista i Sant Josep (o la Mare de Déu) flanquejant el central de Sant Hilari i un coronament angèlic amb la irradiació protectora de l'Esperit Sant **(figura 3)**. Val a dir que aquests tipus de decoracions es van simplificar encara més, en molts casos fins a desaparèixer, després del Concili Vaticà II (1959-1965) convocat per Joan XXIII, que va dictaminar la substitució de la figuració per una iconografia religiosa més abstracte i conceptual.

De les pintures projectades per Costa se'n conserva un dibuix preparatori al Museu Episcopal de Vic, fins ara inèdit[11]. Es tracta d'un dibuix de disseny elegant i esbossat molt pictòric, que presenta una variant molt interessant de subratllar en relació amb l'obra final **(figura 4)**. A la pintura mural, les escoles republicanes hi van ser incloses i dominen el turó esquerre del Camp de la Mandra; al dibuix, però, hi havia representada la capella i el convent de les germanes carmelites. Un segon projecte conservat al MEV rebel·la que el pintor va adaptar —o servir-se'n, en un clar exemple d'economització d'esforços i recursos inventius — el projecte que ja havia realitzat per a l'església de Sant Hilari de Vidrà (Osona) el 1940-41 **(figura 5)**[12]. En aquest cas, la composició té una aparença més unitària i hi pren relleu una imatge de sant Hilari entronitzada sota un baldaquí amb cortinatges, a la manera de dosser barroc. De fet, tota la composició és més atemporal i creients, d'aparença humil, s'encomanen al sant, que irradia una màndorla de llum sobrenatural: els de l'esquerre clamen perquè els guareixi i els de la dreta li porten ofrenes. Aquí la referència concreta al poble és més intangible: no hi ha cap element arquitectònic que destaqui i sí, en canvi, el frondós paisatge muntanyenc que caracteritza l'indret. En el registre superior es repeteixen els dos miracles del sant i per damunt hi torna a aparèixer la Coronació de la Mare de Déu, que queda més centrada; se subratlla també l'acció de l'Esperit Sant, que travessa amb un raig de llum cinc esferes solars. Els evangelistes han desaparegut. Com a peculiaritat destacable és que en aquest cas la pintura final encara es conserva a l'absis de l'església osonenca **(figura 6)** i permet fer-nos una idea molt aproximada de com devia ser la de Sant Hilari.

La decoració encarregada a Llucià Costa per a Sant Hilari Sacalm devia ser aprovada per la Junta Diocesana, atès que en una visita pastoral de 1946 es commina a prosseguir la decoració segons el criteri d'aquesta Junta[13]. La decoració mural del presbiteri degué aprovar-se en un clima de reformulació de com havia de ser l'art sacre. En aquest sentit, Joan Ferrando Roig reflexionava sobre si calia seguir amb la tradició o buscar un nou camí: "*En nuestros días se presenta con toda crudeza esta disyuntiva: tradicionales o renovadores. ¿Hemos de continuar las mismas formas de arte, los mismos estilos, copiar los mismos modelos? O, por el contrario, ¿hemos de acatar las nuevas formas y abrir de par en par la puerta del templo al nuevo estilo?. [...] Si tradición significa copia, repetición ciega del pasado, ningún estilo ha sido tradicional, todos han sido renovadores, rompiendo por lo tanto la tradición. Pero es que la verdadera tradición no niega un sano progreso, un cambio de estilo, sino que lo encauza y dirige. [...] El arte para el culto tiene que divinizarse bastante y deshumanizarse no poco".* Tenia clar, a més, que si la restauració no era possible i *"[...] cuando no se conoce con certeza la forma primitiva de lo que se quiere completar, así como en las ampliaciones (campanario, sacristía, fachada, techo…, la nueva construcción se resolverá siempre en estilo actual, procurando que la parte nueva, por la sobriedad de líneas y de adornos, no desarmonice con el monumento preexistente*"[14].

Figura 6 - *Pintura de l'interior de l'església de Sant Hilari de Vidrà. (fotografia de l'autor).*

En la mateixa línia s'hi referia el prevere Eduard Junyent en el seu conegut "manual": "*El arte sagrado consiste en la representación de las ideas religiosas por medio de bellas formas sensibles, en homenaje a la divinidad. Dios, que es la Belleza Suprema, no solo ha dado al hombre la facultad de conocer y de gustar la belleza actual de las cosas creadas, sino asimismo de producirla valiéndose de las formas sensibles*"[15]. Junyent distingí tres tipus d'actuacions, segons si les esglésies havien estat arruïnades, mutilades o "*desfiguradas i afeadas*". En aquest darrer cas, que és el de Sant Hilari, suggeria: *"Diverso, en cambio, es el problema creado por la falta de las imágenes que llenaban los nichos y las repisas de las fachadas o que remataban sus balaustradas y tímpanos especialmente en las iglesias de tipo barroco. No es que en ellas hagan falta, pudiendo permanecer despojadas de tales remates…Pero nada obsta que los nichos vuelvan a llenarse con nuevas imágenes resueltas con los criterios del arte moderno…"* I continuava dient: *"Por regla general, debe establecerse el principio que el nuevo mobiliario a construirse participe directamente del ambiente de cada iglesia, inspirándose en su clima estilístico, sin que intente imitar o reproducir las formas de épocas pasadas copiando servilmente sus pormenores… El problema práctico más importante se impone con la desaparición de los retablos, especialmente barrocos, que llenaban el fondo de los presbiterios y capillas. En las iglesias de estilos antiguos, como las románicas y las góticas, siendo el retablo una sobreposición tardía que escondía el ábside, devolviendo a este su función en su aspecto normal, la pérdida del retablo, lamentable en otros sentidos, favorece, en este caso, la solución más lógica…"*

Per Junyent, que era un estudiós del romànic i gòtic, la pèrdua dels retaules barrocs, en el fons, era un mal menor si així es podia recuperar la contemplació de l'arquitectura medieval. Si no era possible, la pintura moderna era la millor opció. Des de la perspectiva dels manuals de Roig i Junyent s'entén millor que l'opció final fos la d'un pintor, Llucià Costa, del seu temps i d'estil "modern".

11- Agraeixo a Anna Homs i Marc Sureda l'amabilitat a l'hora de facilitar-me les imatges.

12 - A l'angle superior dret hi consta "Proyecto para decorar el muro central de la iglesia parroquial de Sant Hilario de Vidrá." Desconec si aquest projecte provenia de l'Arxiu de Sant Hilari en el moment d'ingressar al fons del Museu Episcopal. Si fos així, podria haver estat presentat com a mostra d'una intervenció similar als feligresos hilariencs (de Sacalm).

13 - Arxiu Parroquial de Sant Hilari, Llibre de visites pastorals. Agraeixo a mossèn Achille Nzamurambaho la seva amabilitat a l'hora de deixar-me consultar l'arxiu.

14 - Joan FERRANDO ROIG, Normas eclesiásticas sobre arte sagrado. Barcelona, Editorial y Sim, 1940.

15 - Eduard JUNYENT, La Iglesia. Construcción, decoración, restauración, Barcelona, Editorial Balmes, 1940.

Fotografia de l'Àngel Serradesanferm, fons Arxiu de Sant Hilari

Quanta gent venia a estiuejar a Sant Hilari a principis del s.XX?

Bea Cruset - Èric Fons - Montse Plana

Durant les entrevistes del llibre *La cuina del xup-xup. Parada i fonda a Sant Hilar*i es van repetir comentaris com "abans si que venia gent" o "el carrer Vic i el carrer Valls anaven de gom a gom quan s'apropava l'hora dels àpats". Arran d'això, vam decidir esbrinar quants estiuejants venien realment a Sant Hilari.

Ens vam centrar en el període anterior a la Guerra Civil, quan arribar al poble era una aventura tan per l'estat de les carreteres com pels mitjans de transport de què es disposava.

Només podíem treballar a partir de mètodes indirectes d'aproximació i fent hipòtesis. Vam decidir treballar amb les dues fonts que ens van semblar més objectives per poder contrastar les dades:

1. Llibre de registre de l'escorxador municipal de l'Arxiu Municipal de Sant Hilari Sacalm. Dades de consum de carn de xai i de vedella. En aquest llibres es registren els animals sacrificats, els quilos de les canals[1], la taxa que cal pagar i quin carnisser entra el bestiar.

2. Revistes L'Estiuada (del 1909 al 1913) i la Lliroia (1922-1923), llibres d'impostos municipals i registre d'activitats de l'Arxiu Municipal. Llits d'hotels, fondes, pensions i cases particulars.

Bibliografia

Doménech, I. [Ignasi] (1924). La teca. Cossetània Edicions.

Muro, A. [Angel]. (1894) El Practicón : tratado completo de cocina al alcance de todos y aprovechamiento de sobres. Miguel Guijarro.

Nicolau Ros, R. [Roser] i Pujol Andreu, J. [Josep]. (2008) Los factores condicionantes de la transición nutricional en la Europa occidental: Barcelona 1890-1936. Scripta Nova, núm. 12, 256-280.

Rondissoni, J. [Josep] . (1993) Culinaria. Antoni Bosch Editor.

1 - Canal: És el cos d'un animal escorxat, dessagnat, sense vísceres i sense el cap ni les potes.

Dades del consum de carn

Vam consultar els llibres de l'escorxador municipal que anaven del 1907 a la meitat del 1922, tot i que mancaven dades. Registraven uns patrons de consum similars d'un any a l'altre (gràfica comparada), amb una gran diferència entre els animals sacrificats els mesos d'hivern i els d'estiu. Dubtem de la fiabilitat d'algunes de les dades ja que n'hi ha que semblen poc realistes, com per exemple que hi havia canals de vedella de 40kg. Potser es deu al fet que la taxa que es pagava depenia del pes declarat.

Vam comparar les dades del consum de carn de xai i vedella de tres anys: 1907,1914 i 1921. **(Taula_1)**.

Taula_1

Any	Gen.	Feb.	Mar.	Abr.	Mai.	Jun.	Jul.	Ago.	Set.	Oct.	Nov.	Des.
1907	1131	1217	1506	1449	2002	2899	8323	10924	4413	2145	1519	1361
1914	1008	1024	1403	1474	2109	2767	8912	9745	3340	1400	1035	1354
1921	1242	1087	1260	1982	1923	2842	7748	11021	4409	2283	1458	1422

* Quilos de xai i vedella

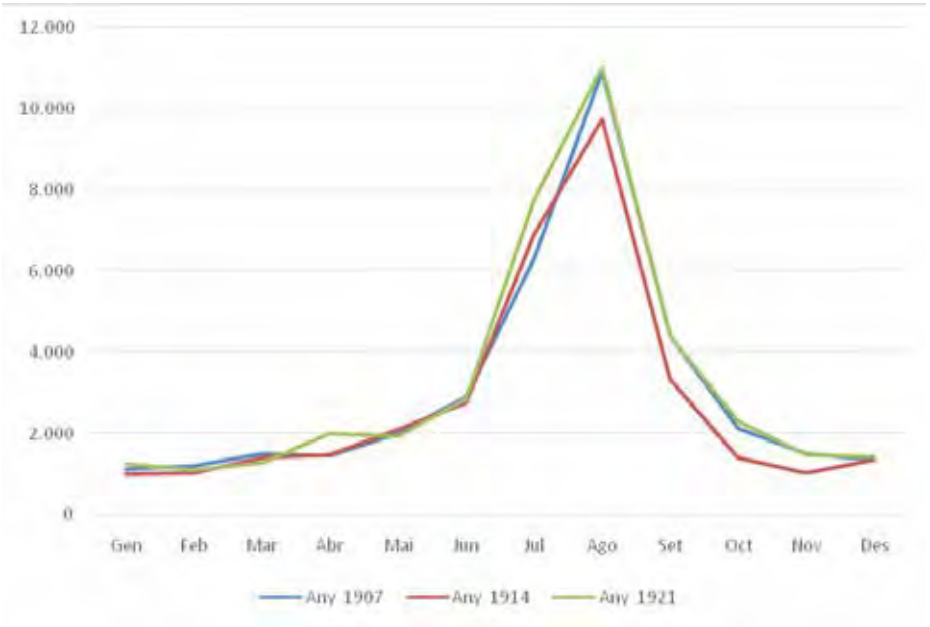

Aquesta és la gràfica dels quilos de carn de xai i vedella declarats. L'evolució de les dades és semblant: de gener a maig i d'octubre a desembre els consums eren molt similars; i de juny a setembre augmentaven sensiblement. Es detecta un lleuger estancament l'estiu del 1914 que es pot atribuir al començament de la Primera Guerra Mundial i a la preocupació de la població. Un fet que es reflectia a les publicacions de l'època, fins i tot a L'Estiuada, i que va fer disminuir lleugerament els estiuejants aquell any.

Relació entre consum de carn i nombre d'estiuejants

Ens hem centrat en les dades del 1921 i partim de la suposició que els mesos de juny, juliol, agost i setembre són els que tenien més presència d'estiuejants, ja que és quan obrien els establiments.

Així, per relacionar el consum de carn i el nombre d'estiuejants, primer vam calcular el consum de la població resident, usant la mitjana de quilos sacrificats la resta de mesos, i el vam descomptar del consum dels mesos d'estiu per saber quina quantitat corresponia als visitants.

Consum atribuïble als vilatans: mitjana de consum de carn dels mesos sense forasters:

	Gen.	Feb.	Mar.	Abr.	Mai.	Oct.	Nov.	Des.	TOTAL	Mitjana mensual
Quilos	1.242	1.087	1.260	1.982	1.923	2.283	1.458	1.422	**12.657**	**1.582**

Per tant, l'augment del consum dels mesos d'estiu seria (en quilograms):

	consum – mitjana	Increment
Juny	2.842 – 1.582	1.260
Juliol	7.748 – 1.582	6.166
Agost	11.021 – 1.582	9.439
Setembre	4.408 – 1.582	2.826

Aquest increment en la producció de carn és el que vam fer servir per calcular el creixement de residents a l'estiu.

Calia traduir aquest increment de quilos de carn en nombre de racions i, per tant, en persones que les consumien. En aquest punt ens vam trobar un altre problema: com es podia saber quin era el consum de carn diari? La majoria de dades que vam trobar no ens portaven enlloc, o bé perquè eren molt modernes, gairebé de finals del s. XX, o bé perquè eren molt genèriques, com les que vam trobar a l'article *Los factores condicionantes de la transición nutricional en la Europa occidental: Barcelona 1890-1936*, que ens indiquen que el consum de carn a la ciutat de Barcelona el 1930 era d'uns 30 kg per habitant i any (inclosa la carn de porc que nosaltres no considerem), uns 576 g per setmana. És per això que hem calculat el consum a partir de les racions de carn que els llibres de cuina de l'època recomanaven en les seves receptes:

El practicón: Tratado completo de cocina al alcance de todos y aprovechamiento de sobras. (1894) d'Angel Muro, ja que en una recepta fa referència al Sr. Martin de l'hotel Martin. La mitjana de les racions de carn de xai i vedella és de 166 g.

Culinaria de Josep Rondissoni perquè és el que va introduir els canalons a Catalunya i que van arribar a Sant Hilari per l'Hotel Martin. Rondissoni feia classes de cuina des del 1918 a Barcelona, i encara que els seu llibre no es va publicar fins el 1949, les seves receptes feia temps,

anys que circulaven entre les cuineres i cuiners de l'època. Ell va introduir maneres de fer i productes de la tradició francesa. La ració de carn a les seves receptes és de 135g.

La teca d'Ignasi Domènech. La ració de carn és de 120g.

Com que les racions varien molt, hem agafat la que està enmig (135g). Així les hipòtesis de treball pel que fa al consum de carn d'escorxador de xai i vedella són:

1. Que es consumien 135g de carn per àpat.

2. Que, dels 14 àpats de la setmana,10 podrien ser de carn d'escorxador[2].

Partint d'aquestes premisses, el consum setmanal seria d'1,35kg, o sigui uns 5,4kg per persona i mes (probablement era menys, però no volem quedar curts en les quantitats).

A partir d'aquesta hipòtesi de treball hem calculat que les persones que van venir a Sant Hilari l'estiu de 1921 podien ser, aproximadament **(Taula_4)**.

D'aquesta manera podem arribar a la conclusió que durant aquest període, Sant Hilari incrementava la població en 1.100 persones el mes de juliol i en 1.700 l'agost.

Tenint en compte aquests nombres, era capaç la població d'assumir aquest increment amb les habitacions disponibles als diferents establiments de l'època?

Habitacions d'establiments d'hostaleria

Per calcular el nombre de places disponibles durant aquest període, ens vam centrar en l'any 1923, del que en teníem més dades a partir de les següents fonts: anuncis de la revista Lliroia, dades de propaganda de l'època (Balneari), informacions de fonts orals i dades de reobertura dels establiments després de la guerra del 1936[3]. En el cas d'establiments que no van reobrir, en vam buscar d'altres de similars, o sigui, que pagaven la mateixa taxa abans de la guerra, i els vam equiparar pel que fa al nombre d'habitacions.

Taula_4

	Kg. carn registre escorxador	Promig consum carn hilariencs	Increment Kg. atribuits als estiuejants	Consum carn mensual per estiuejant (Kg)	Num. Estiuejants
Juny	2.842 – 1.457		1.385	1.385 / 5,4	256
Juliol	7.748 – 1.457		6.291	6.291 / 5,4	1.165
Agost	11.021 – 1.457		9.564	9.564 / 5,4	1.771
Setembre	4.408 – 1.457		2.951	2.951 / 5,4	546

Hem de tenir en compte que també hi havia cases particulars que també llogaven habitacions a gent de fora. Així, hem estimat, a partir dels anuncis de la revista Lliroia, que serien uns 292 llits.

Pel que fa als hotels, fondes i similars:

Nom de l'establiment	Capacitat	
	Habitacions	Llits
Hotel Martin	105	200
Hotel España	33	57
Hotel Oriental	29	50
Hotel Suís	30	50
Hostal Brugués	20	28
Hostal Fauria	21	30
Hostal Mimó	30	53
Hotel París	25	35
Hostal Fugaroles	22	29
Fonda Rita	32	51
Fonda Vernedas (Xacó)	23	36
Ca l'Artola	10	20
Can Dolfo	6	12
Ca l'Elies	4	8
Can Famadas (Ripoll)	40	59
Ca l'Hospitalet	3	7
Ca l'Olla	5	10
Can Perra	5	10
Can Pujals	5+5	20
Can Tixaire	4	8
Quirico Estafanell *	20	28
Can Poudevida**	5	10
Can Gil (Aguilà)	12	24
TOTAL		835

**ho hem assimilat a Can Brugués perquè no va reobrir i abans de la guerra pagaven la mateixa taxa*
***després de la guerra es va anomenar "Can Botella petit"*

Hi ha establiments dels que no en sabem segur el nombre d'habitacions, les hem calculat a partir del que ens han explicat i les taxes que pagaven.

A més a més, quan els hotels no tenien disponibilitat, allotjaven els estiuejants en cases particulars.

Conclusions

Tenint en compte les xifres enumerades anteriorment (835 places hoteleres més les places que els hotels contractaven a particulars i les 292 places de cases particulars que llogaven directament als estiuejants), podem pressuposar que la capacitat d'allotjament es situava al voltant de les 1.300 persones.

I, tenint en compte el consum de carn durant l'estiu, podem pressuposar que abans de la guerra Sant Hilari acollia entre 1.100 i 1.700 persones els mesos de juliol i agost i menys pel juny i el setembre. El que, pel nombre de llits disponibles, era perfectament possible.

Per contextualitzar, cal entendre que, al cens de 1921, consten 2.791 habitants, dels que 1.535 vivien al casc urbà. Això significa que l'increment de població estacional era del 132'17%. Per entendre la magnitud d'aquestes xifres, segons l'IDESCAT del 2022, Lloret de Mar incrementa a l'estiu la seva població en un 114'9%.

2 - Els 4 restants serien aviram, bacallà o peix, que per un anunci al Programa de la Festa Major del 1928 sabem que arribava diàriament per transportista des de Barcelona, i pensem que així devia ser fins que va començar a arribar de Blanes.

3 - Segons les nostres fonts, després de la guerra es va optar per reobrir el més aviat possible i no es van fer grans obres. Va ser a la dècada dels 50 quan es van fer obres estructurals: reduir habitacions per posar banys individuals, per exemple. És per això que hem comptat les habitacions/llits autoritzats en les reobertures.

La immigració a Sant Hilari Sacalm 1900-1980 (part 3)

Pep Molist

4.2 Una nova immigració (1955-1981)

(continua del PFM del 2022)

La radiografia de tot aquest impacte la mostra la gràfica 12 corresponent a l'any 1981 (hem de tenir en compte que el 1981 correspon a un període en què molts immigrants han marxat cap altres zones). Es pot veure com la procedència ha sigut diversa. Principalment de pobles de les comarques de Girona i Barcelona. Però els principals corredors migratoris de fora de Catalunya que van provocar aquesta acceleració de la immigració van ser des de tres províncies, Còrdova, Sevilla i Granada. De forma destacada Còrdova amb 400 persones que fins i tot supera els procedents de les comarques de Barcelona.

Gràfica 12: Procedència de la immigració 1981 (Per Províncies)

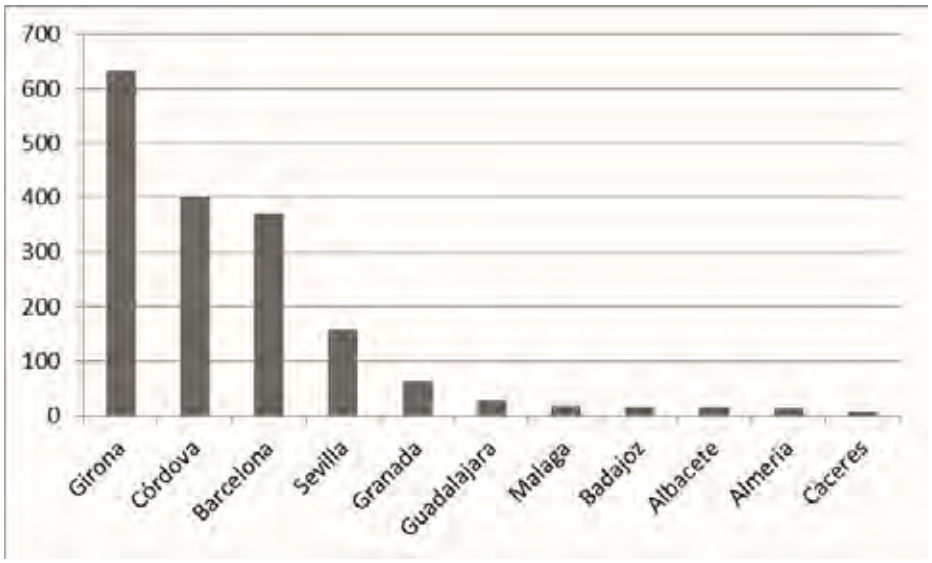

Font: Elaboració pròpia amb dades extretes del padró municipal de Sant Hilari

Si mirem la província de Còrdova més detingudament és pot veure que majoritàriament son persones que venen de Priego de Córdoba i llogarrets dels voltants com Zagrilla, Carcabuey, Cabra, etc. Es va estendre l'àrea de procedència. O el que es el mateix, l'àrea d'influència emissora va ser comarcal. El mateix podem dir d'Écija molt a prop del municipi d'Osuna, i d'Alhama de Granada. Eren municipis que tenen un denominador comú: una economia rural. No és doncs, només un desplaçament sud nord sinó, també, del món rural al món industrial.

Tots nou entrevistats tenien en el seu lloc d'origen, una relació amb la vida al camp. No poden deixar de comentar la situació agrícola que tenia en la seva terra d'origen. Principalment treballant en feines temporals en la recollida de les olives o el cereal però en condicions econòmiques força inestables:

"allí no lo había era temporal las aceitunas, o la siega en verano poco más" E.P.

"tenía hasta fábrica de aceite (...) los aceiteros recogían olivas casi tres meses el cortijo parece un pueblo" M.S.

Alguns d'ells el fet de trobar treball en cortijos de grans propietaris era una aspiració. Però en condicions de misèria.

"nos fuimos de casero a un cortijo y nos daban 15 duros pa los dos y la comida y los dos trabajando en el cortijo" A.M.

"allí no había pa comer ni pa vestir nosotros éramos unos privilegiados" M.S.

D'altres podien tenir un cortijo en propietat i de fet alguns encara el mantenen. Però aquesta propietat no volia dir una millor condició de vida.

"nosotros teníamos un cortijo con bastantes tierras pero solo daba para comer la familia vivía de lo que daba el cortijo pero mi padre dijo que yo no podía poner el ajuar y me fui a servir a otro cortijo y después a Granada" P.P

Davant aquest panorama marxar era una opció. L'Antonio ho tenia clar:

"Una empresa PPO me pagaban 150 pesetas cada día por hacer el cursillo de paleta si aprobaba me tenía que ir a Francia a trabajar me fui un año, pero no cumplieron bien el contrato que habíamos dicho me volví" A.M.

Un altre punt de sortida de la misèria era intentar entrar de Guàrdia Civil o alguna empresa estatal:

"*mi hermano no quería trabajar en el campo ni verlo el campo y echaba solicitud allí solicitud allá a la Guardia civil para irse o a la RENFE a lo otro*" M.S.

O bé el Rafael:

"Allí no había nada mas o la Guardia Civil, o la RENFE o Correos. Yo eché para irme a la Guardia Civil no fui porque mi padre murió y yo que era hijo solo y mi madre me reclamó y no acabé el servicio militar" R.G.

No és estrany doncs, que molts guàrdies civils sortissin d'aquests municipis i veiessin les possibilitats de millora que suposava l'oferta de treball d'altres zones. Perquè ells coneixien les penúries que tenien els seus familiars i van veure com es podien remeiar: emigrant.

La Guàrdia Civil va fer de nexe d'unió entre els pobles de Priego de Cordova i Sant Hilari. Es repetia el que, exprimint les fonts documentals, trobem el 1955, amb la relació del nombre de guàrdies civils i els primers immigrants d'Osuna a Sevilla. Les fonts diuen que la Guàrdia Civil va jugar un paper actiu en la creació dels corredors migratoris que es donen a Sant Hilari.

"El Algarrobo, su padre el hermano era Guardia Civil vino en San Hilari y le dijo a su hermano, ¿Quieres venirte en Cataluña San Hilario que allí en Cataluña hay mucha faena, buscan la gente entonces se vinieron eran de mi pueblo y decían que se está muy bien, que se gana dinero venga venga, venga y de Priego venimos por lo menos más de 50 familias" R.G.

"*Un parent li va dir que estava aquí de Guardia Civil que vingués que hi havia faena*"

De fet, els empresaris necessitaven d'aquest corredor perquè la mà d'obra local i propera estava ja ocupada.

"*El primo de mi marido vino aquí de Guardia Civil y como hablaban por las tornerías y eso y les dijeron si podían venir de allá*" E.P.

Fins i tot la necessitat/desesperació de les empreses per trobar personal, va fer que s'anés personalment a Andalusia a buscar la ma d'obra. Em comenta en Francesc Ripoll:

"*Nosaltres (els Ripoll) i els Brugarola vam fer un viatge a Osuna i Priego per buscar gent que vingués a treballar. Vam ser molt criticats per això (...) per la gent del poble i vam anar a Osuna perquè era els que coneixíem d'aquí*" F.R.

Per les entrevistes que he fet el patró sovint és el mateix: Un familiar que li diu a un altre. Primer ve l'home jove, solter, sol "a provar" i tornen al poble d'origen, es casen i venen amb la parella.

"*Yo vine en 1968 de soltero, el 14 de enero de 1969 me fui al pueblo me casé y volví con mi mujer*" M.P.

"*llegué aquí en 1965 y trabajé en el AFMA (Asociación de fabricantes de muebles auxiliares) nos casamos en 1969 y nos vinimos los dos*" R.G.

"*Mi marido Francisco vino aquí de soltero en 1967 nos casamos allí y nos vinimos los dos al cabo de pocos días*" E.P.

"*Jo vaig venir amb 10 anys. Primer va venir el 1963 el pare a treballar a la torneria després va venir la mare i després nosaltres (els fills)*" M.F.

Encara que hi ha accepcions. El matrimoni Antonio i Paquita es casaren el 1966 a Andalusia i varen venir el 1969 però van venir per separat:

"*Entonces yo me vine de vacaciones y me ofrecieron trabajo en una tornería y me quedé*". A.M.

Com a fermall doncs, podem dir que, només hi va haver una transformació econòmica i social quan es generà una industria, en aquest cas la torneria i sobretot articles d'exportació en la tècnica de la fusta cremada[1]. Va ser aquest fenomen que va ser capaç de crear un teixit econòmic que superà l'àmbit local i una transformació social que començà amb una arribada massiva de gent de fora de Catalunya.

5 Conclusió

Malgrat que el municipi de Sant Hilari Sacalm mantenia una dinàmica econòmica important a principi de segle propiciada sobretot per la feina al sector primari i exercint de capital de les Guilleries amb serveis que els pobles més petit de la subcomarca no tenien, durant la primera meitat del segle XX Sant Hilari es convertí en una localitat d'emigració.

L'estiueig no generava prou inputs per mantenir un ritme creixement econòmic capaç de fixar una població creixent. Només els tres mesos d'estiu amb una alta activitat frenètica de persones foranes que venien a treballar en el servei feia incrementar el nombre de persones al poble. Aquestes però, retornaven majoritàriament als seus llocs d'origen un cop acabada la temporada.

De fet, el nombre d'habitants del municipi va estar estancat fins als anys 60 en uns 2700 habitants i va convertir-se cada vegada més en un poble amb tendència a l'envelliment. Podríem dir que el poble anava pel pedregar igual que la majoria de pobles de muntanya, primer en població cada vegada més vella i,

1 - La fusta cremada és una tècnica d'envelliment que consisteix a cremar la fusta de forma superficial i després raspallar-la per treure la cendra, deixant una superfície rugosa i de color fosc. És aquest color el que en l'argot hilarienc aquesta indústria se la coneixia com «el negre».

posteriorment, amb una tendència al despoblament. El canvi de tendència el propicià el desenvolupament de la torneria i, sobretot a partir de la meitat dels anys 60, els articles de fusta cremada per fer mobles auxiliars i articles de decoració tipus souvenir que eren exportats a bona part d'Europa, EEUU i altres països com el Japó.

Aquest desenvolupament va necessitar un volum de mà d'obra que el municipi i els seus entorns era incapaç d'oferir. Els/les temporers que venien a treballar al hotels a l'estiu es feren ressò d'aquesta mancança i alguns d'ells o be familiars seus vingueren a treballar a la torneria.

No obstant, l'autèntic corredor migratori es formà entre Priego de Còrdova, Écija i Alhama. Alguns empresaris feren prospeccions en els pobles d'origen per atreure aquestes persones però, no hem de desmerèixer el paper que juga la Guàrdia Civil destinada a Sant Hilari com a nexe d'unió. Aquests recollien la manca de mà d'obra i ho estenien a familiars i amics d'aquest pobles d'Andalusia.

Una feina temporal en el camp sense gaires perspectives explica que algunes persones joves no dubtessin en fer un camí "para probar" cap a Sant Hilari. La crida s'escampà com una taca d'oli en els llocs d'origen i es formà fins i tot una línia setmanal d'autobús entre l'origen i el destí.

Van treballar a la torneria. Els homes normalment assegurats, les dones quasi mai. Quan aquesta indústria va entrar en crisi als anys 80, va sorgir el treball de les envasadores, més dura, però també més ben pagada. La feina mai els va faltar. La majoria es compraren o feren la seva pròpia casa. "plantamos raíces aquí" em comenten en les entrevistes.

La majoria es quedaren aquí i, si bé en un primer moment els vincles amb el poble d'origen es mantenien forts, poc a poc s'anaren deslligant. Es veneren les propietats d'allà i les visites es convertien en uns dies a l'estiu i prou. Les noves generacions nascudes aquí no els genera cap atractiu desplaçar-se al poble dels seus pares, ans al contrari molts d'ells ara ja no hi van.

Tot plegat va suposar un augment demogràfic, un rejoveniment del poble[2] (encara que mai s'arribà a tenir una base com la de principi de segle) i un canvi de model econòmic que suposà el pas definitiu cap a una economia basada en el sector secundari deixant el treball agrícola i forestal en unes activitats residuals.

2 - La fixació de la població jove local sumat a una immigració de parelles joves. Significa que, tal com diu l'Anna Cabré (Cabré, 1984: 18) la retenció de gent jove i la incorporació de immigració també jove té una traducció en la nupcialitat i conseqüentment en la natalitat. A la vegada, a nivell més general, frena el despoblament rural i el "crecimiento explosivo de los suburbios"

6 Annexos

Annex 1: Relació de les torneries de Sant Hilari (1960-1990)

1961	1975	1981	1990
Raimu. Brugarola	Afma, S.L.	Afma, S.L.	Angel Ripoll, S.A.
Fco. Javier Clos	Angel Ripoll, S.A.	Angel Ripoll, S.A.	Artesania Danés
Pedro Fauria	Arhima	Artemir	Artifusta, S.L.
Joaquin Ripoll	Arte ibérica	Artesania San José	Bell Moble, S.A.
Juan Ripoll	Artemir (a Joanet)	Artifusta, S.L.	Brugarola S.A.
Jose Serrano	Artesania San José	Batlle	Fco. Gol Busquets
	Artifusta, S.L.	Bell-art, S.A.	FIAM
	Batlle	Brugarola, S.A.	Fustorn
	Bell-art, S.A.	Fco. Gol Busquets	Hispartesania
	Brugarola, S.A.	Fedor, S.L.	Il·luminació Coter
	Catalonia	Fernando Danés	Industrias Carri
	Fedor, S.L.	FIAM	Industrias Costa
	Fernando Danés	Hispartesania, S.L.	Ind. Joaquin Ripoll, S.A.
	FIAM	Industrias Carri	Industrias Oval
	Industrias Carri	Industrias Costa	Ind, Puigderrajols
	Industrias Costa	Ind. Joaquin Ripoll, S.A.	Industrias SAM
	Ind. Joaquin Ripoll, S.A.	Ind.Puigderrajols	Intermoble, S.A.
	Industrias Palometa	Industrias SAM	J. Vila Portet, S.L.
	Ind.Puigderrajols	J. Raset Cortasa, S.L.	Juan Ribas Bosch
	Industrias SAM	J. Vila Portet, S.L.	Lindenart
	Industrias Tor	Javier Clos Serrat	Manufacturas Sacalm
	J. Raset Cortasa, S.L.	Joan Rosell	Pedro Roura Gubau
	J. Vila Portet, S.L.	Juan Ribas Bosch	Ramon Donadeu
	Jaime Raset Bruguera	Juan Ripoll, S.l.	Salvador Auger
	Javier Clos Serrat	Manufacturas Sacalm	Solá, S.L.
	Juan Ribas Bosch	Pedro Moner Casas	Torneria A. Guillerias
	Juan Ripoll, S.l.	Pedro Roura Gubau	Torneria Clos
	Manufacturas Sacalm	Ponderosa Cast, S.A.	Torneria Font
	Mifran	Sahisa, S.A.	
	Pedro Fauria Moner	Solá, S.L.	
	Pedro Moner Casas	J.Tabarner Recasens	
	Pedro Roura Gubau	Torneria A. Guillerias	
	Ponderosa Cast, S.A.	Torneria Font	
	Ramon Comas Xirau		
	Sahisa, S.A.		
	Serrallonga		
	Solá, S.L.		
	J.Tabarner Recasens		
	Torneria A. Guillerias		

Font: Matrícules industrials i anuari Riera

Annex 2: Corredors migratoris

Font: Elaboració pròpia

7 Bibliografia consultada

Aguayo ,X. (2018) La immigració a la ciutat de Lleida durant el segle XX: el punt d'inflexió del franquisme. Estudi d'un impacte demogràfic i urbanístic sense precedents. Tesi doctoral. UAB

Aldomà, I. Director (2009) Atles de la nova ruralitat. Fundació Món rural.

Boj, I. Vallès, J.(2005). "El pavelló de les missions" L'Avenç nº 298, p.38-44.

Botey, J. (2003) "La incorporació social i política dels immigrats dels anys seixanta" L'avenç nº 277 p.44-50

Cabré, A., Pujades I. (1984) "Tendencias demográficas recientes en Cataluña y sus repercusión territorial" Documents d'anàlisi geogràfica, 5, p.3-23

Cabré, A. (1995) La población de Cataluña desde 1787. Estudio territorial. Projecte de càtedra pel Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona. Mimeo.

Candel, F.(1978 [1964]) Els altres catalans Ed. 62

Collantes, F. (2004), El declive demográfico de la montaña española (1850-2000)¿Un drama rural?. Ministerio de Agricultura, pesca y alimentación. Madrid.

García Barbancho, A.: (1975). Las migraciones interiores españolas en 1961-70. Málaga, Instituto de estudios económicos.

Livi-Bacci, M. (2006). Introducción a la demografía. Barcelona. Ed. Ariel historia.

Nadal, J., Sudrià, C., Benaul, J., (2013). Atles de la industrialització de Catalunya 1750-2010. Barcelona: Crítica.

Nicolau, R. (2007) "El declive de la población rural y agraria" Ecologia política nº 33 p.62-64

Pelaez del Rosal, M.; (coord.) (2020). Pinceladas sobre zagrilla Cordoba: AAPC.

Pladevall A., Serradesanferm A., (1986). Sant Hilari Sacalm capital de les Guilleries (2 ed.), Girona: F.I.T.E.R.

Puigvert, J., Figueras, N. (2016) "L'estiueig, objecte d'estudi polièdric" Plecs d'història local L'Avenç, p.1

Pujol, J. (2008) Memòries. Història d'una convicció 1930-1980 Ed. Proa 5ena. Edició.

Serradesanferm, A., Martinez I.,(1989). «El treball artesà de la fusta a Sant Hilari Sacalm. La torneria.» Revista Festa Major 1989. p.4-10.

Zapata, S. (2001). "La madera en España (c.1850-c.1950) primer esbozo" Revista de historia económica Año XIX, primavera verano nº2 p.286-343

CRIM D'AMOR 1921

(tràiler del llibre)

Toni Clos

- M'estimes Maria?
- Més que la meva vida, Joan!
- Et voldries casar amb mi?

1

Quin rebombori.

Fa dies que al poble va córrer la brama que un noi havia matat la seva xicota per error i, com si es tractés de Romeu i Julieta, ell es va voler suïcidar. Es diu que quan va arribar la Guàrdia Civil al lloc, massa hores després dels fets, es van trobar amb una escena dantesca per la sang escampada pel terra, parets i sostre que feia feredat. Que hi van trobar una pistola sense bales. Es veu que a un dels dos agents li fa fer tanta impressió l'escena del crim que no va poder resistir i va vomitar allà mateix. Que fins que no el van treure a l'aire lliure no es va poder refer. I mira que tots els guàrdies civils tenen el cor de pedra.

Segona meitat del segle XIX. Temps de malastrugança?

CAL GRAN

Philadelphia Deringer. És el nom de la pistola del mal averany. El divendres 15 d'abril de 1865 Abraham Lincoln, setzè president i heroi de l'abolició de l'esclavitud dels Estats Units, és assassinat a sang freda i a boca de canó, mentre era en un palco privat del teatre Ford de Washington. Té 56 anys i una bala al cap acaba amb la seva vida. El seu assassí va aprofitar les rialles del públic per disparar-li un tret per l'esquena i va marxar corrents cridant *Sic semper tyrannis.*

El mateix dia neix a Sant Hilari en Jaume, el pare d'en Joan Solà, a casa seva. A cal Gran és moment d'alegria, l'hereu tan esperat ja és a casa.

- Diumenge veurem xampany! -crida amb eufòria el pare- mentre la mare i la Lola, la llevadora, riuen per sota el nas.

Trenta anys després, el 2 d'agost de 1895, neix també un hereu i a la mateixa casa que el seu pare i assistit per la mateixa llevadora, en Joan Solà Vidal. Els seus pares són en Jaume Solà i la Genoveva Vidal. En Joan és el primer dels quatre fills que tindran en els seus primers cinc anys de casats. Acaba d'arribar al món amb un rictus com si rigués, sense plors ni crits i sembla que amb moltes ganes de viure.

La Lola neteja el nen i l'embolica amb roba de ras que fa olor de farigola. Té els ulls blaus com la seva mare i té el peu grec com el pare. El dit gros és més curt que el segon. En Jaume és un home content més pagat que ningú. Agafa la criatura en braços i se'l mira amb tant d'amor que gairebé li cauen les llàgrimes.

- És un dels nostres -s'exclama cofoi l'home- El meu pare i l'avi també tenien els mateixos peus.

La Genoveva, des del llit, cansada i alegre, demana al seu home que pari de dir bestieses i li deixi contemplar en Joan ben de prop.

2

Al carrer Vic s'hi viu molt bé

CAN VILA

La Maria tanca el llibre que estava fullejant mandrosament i mira per la finestra. Fins als catorze anys va anar a aprendre de lletra amb les monges i ara encara hi va puntualment a fer costura. La noia cus des de ben jove i fa la feina a casa: sargeix estrips i forats i allarga o escurça mànigues o camals i domina el punt de mitja. Tot és feina i la fa

Medalla de la Maria Vila

de gust perquè és traçuda. De gran vol ser modista com la seva mare i la mare li ensenya a fer tot el que sap ella, és mestra en punt de creu i, a més, la prepara per ser una bona mestressa de casa.

És havent dinat i a vegades li agrada més mirar les fotografies d'una revista o rellegir coses que no pas escoltar la ràdio o parlar amb la seva mare, la Carme. Les estones més felices per ella, a part d'estar amb en Joan, són les hores mortes a casa. Divaga i pensa en el seu amor, en l'enamorament: hi ha un noi que li agrada molt, que quan es veuen es miren. A ell se li escapa el riure per sota el nas i a ella se li envermelleixen les galtes i se li posen els pèls de punta. Hi ha emocions que són fora de control, que no es poden dissimular. La seva bogeria per en Joan encara la fa més atractiva.

És una noia que pel seu caràcter ho té tot a favor i somriu mentre sent picar o cantar a en Pep, el seu pare, que és a baix, al taller, treballant de ferrer, fent eines de tall o acabant algun encàrrec. L'home té la idea d'obrir una botiga per vendre al detall les eines, ganivets i objectes d'artesania que fa ell mateix, sobretot als estiuejants que es passegen per davant del seu taller. Encara trigarà uns anys a fer-se realitat i la Maria ja no hi serà per veure-la.

3

Pels voltants de Sant Joan a Sant Hilari. Any 1919

L'ENAMORAMENT

Es pot somiar despert? En Joan de cal Gran estima la Maria, la filla de la modista de can Vila sense conèixer-la de veres. Li troba totes les gràcies i més que amor el que sent per ella és una obsessió gairebé malaltissa. La veia sovint pels carrers, però no havien parlat mai. Encara. Hi ha coses que es noten i en Joan entén els gestos de l'amor.

Ell n'està bojament d'ella. Es veuen des de sempre pel poble, però a penes es saluden. No més de dues paraules. Això sí, espera cada any el ball de Festa Major del poble per trencar el gel amb ella, però la timidesa li impedeix acostar-s'hi i demanar-li per ballar.

- Això s'ha d'acabar - es deia en Joan-. Aquest any sí. No vull ni puc deixar passar més temps i ja estic decidit de fer el pas. Acostar-m'hi i parlar amb ella, i demanar-li, ni que sigui, un ball.

I així ho va fer. Aprofitava qualsevol moment per fer un pas cap a la Maria. L'amor naixia amb paraules i balls i de mica en mica es teixia el festeig.

I el dia decisiu, poc abans de Sant Joan, va ser un diumenge a la Cooperativa, mentre ballaven, que en Joan es va decidir a fer el pas.

- Maria estic boig per tu, t'estimo. Per tu faria i desfaria el que fos. Em vendria l'ànima al diable perquè el meu amor fos correspost per sempre.

- Jo també t'estimo, Joan, però no toques de peus a terra, no tens trellat i no m'agrada. Sembla que només et guiï la passió i m'agradaria que no fossis tan eixelebrat.

En Joan somreia i no podia deixar de mirar-la. Es sentia meravellosament excitat. Li trobava totes les virtuts.

- Vols ballar amb mi, Maria?

- Ara i sempre, Joan!

Carrer Vic, on vivia la Maria Vila

CARRER DE L'HOSPITAL

En Joan és un noi a punt de fer 24 anys i encara viu a casa seva amb el pare i la mare. A cal Gran. En un dels barris més humils del poble. Té dues germanes, la Maria i la Veva, i un germà, en Josep. Tots tres casats i ja fan la seva vida. A en Joan li agrada anar a caçar i té carnet de conduir -se'l va treure fent la mili-, res més, només un somni.

Li agraden molt els cotxes, però al poble no n'hi ha, llevat dels que porten alguns senyors de l'estiu o més ben dit: els seus xofers. Ni ell té diners per comprar-se'n un. Vol encarrilar la seva vida, però encara les idees del que serà o del que farà són molt verdes.

- No vull anar arrencar alzines per fer-ne carbó ni traginar matxos ni fer cap ofici de bosc. No vull fer feines en què m'hagi d'embrutar ni tan sols treballar en una botiga. El meu món són els cotxes, no la mecànica sinó la conducció, i no hi vull donar més voltes.

- És que no fas res de bo, només perdre el temps, a veure quan penses fer alguna cosa de profit? -li deia la seva mare-. No n'hi ha prou d'anar a cacera o caçar bolets, fer timbes de cartes i fer-te el milhomes pels carrers del poble amb els del Sindicat. El que hauries de fer, Joan, és seguir l'estela dels teus germans: deixar-te de cabòries, treballar i guanyar diners, i casar-te amb la Maria.

L'AMOR IMPOSSIBLE

Després d'un dia de cacera amb en Tori, en Lari i en Ton, els seus amics, en Joan va tornar a casa i va fer un bon berenar amb el porró a taula. Per cada mos un trago de vi.

Pensa que ha de fer un tomb a la seva vida: canviar el seu rol amb els amics i amb la gent del poble i passar de ser un simple figurant a protagonista dels seus actes, del seu dia a dia.

La Carme, la mare de la noia que s'estima i amb qui s'ha declarat amor etern, ha prohibit de totes totes a la Maria que torni a sortir o veure el seu xicot. Diu que en Joan és un pelacanyes. La noia ha plorat cada dia durant setmanes, però el pas del temps i l'obediència deguda a la seva mare minen els sentiments de la noia. Viu sense sortir de casa i en Joan no ho entén, ni vol ni pot, és més, es nega a acceptar la decisió de la Carme de fer-los renyir per sempre. Dubta de fer el que creu que ha de fer. Fa dies que hi dona voltes.

El sopar de can Tori del dissabte 4 de juny

El que abans eren papallones a l'estómac ara són punxades de ràbia i frustració: una dansa de la mort contínua i devastadora.

Un nou sentiment, inesperat, d'estimar i odiar pel fet de ser rebutjat nia al seu cap. De l'amor a la mort hi ha una drecera que és un moment curt. Falta menys d'un mes per la Festa Major i la colla d'amics ha quedat per fer caragolada a can Tori. En Joan s'ha empolainat, tal com fa cada dissabte, i surt net i ben clenxinat de casa. Té un núvol al cap que el té ben deixondit i es vol distreure.

Quan arriba a la carnisseria puja al primer pis i en Lari i en Ton ja estan asseguts a la taula del racó. Avui han quedat d'hora i a la taula gran encara no hi ha ningú. Es saluden i s'asseu amb els dos companys. En Tori els porta pa, vi i olives i els diu que quan pugui també s'asseurà amb ells.

- Què faràs Joan? Aniràs al ball de Festa Major d'aquest any després del daltabaix amb la Maria? -enceta el tema en Ton-.

- No ho sé encara -respon en Joan-. Encara estic ben atuït i no em veig amb cor d'anar a ballar sense ella. No sé que haig de fer ni com actuar. La seva mare és la culpable d'escalfar-li el cap i la Maria vol i dol... No sé que puc dir-li a la seva mare perquè canviï d'opinió. Faria el que fos perquè aquesta dona ens deixés fer la nostra i no s'oposés al nostre festeig.

En Tori s'asseu un moment a taula. Ha estat amb l'orella parada tota l'estona i no ha perdut el fil de la conversa. També hi vol participar...

- Amb en Ton i en Lari -hi afegeix, tranquil i somrient- n'hem parlat i som amb tu per tot el que et calgui.

- L'únic que et cal -diu alçant la veu en Lari- és posar els collons sobre la taula i una pistola a les mans per fer callar a la mala bruixa de la Carme. El món és ple de llops amb pell de xai. I via lliure.

- Si potser és l'única sortida -reconeix en Joan-. No hi veig altre remei i crec que mai canviarà d'opinió. La Maria m'estima. És tan bona noia que no pot desobeir la seva mare. Jo estic disposat a tot, fins i tot li vaig proposar de marxar i casar-nos lluny d'aquí. Som molt més que dos enamorats. Em pensava que era l'amor de la meva vida, que decidien els sentiments per sobre de l'obligació de fer cas a la seva mare, però m'ha tancat totes les portes i, malgrat els plors, la Maria ja ha donat el tema per mort.

Mengen i beuen i no paren de dir barrabassades. En algun moment de la nit en Joan ha tingut la visió d'ell i la Maria junts per sempre. Sap que cal treure's de sobre l'impediment de tot plegat i poder fer la seva vida. Si vol fer possible el seu món amb la Maria, compartir la vida i tenir-hi fills, sobra la mare. I en Ton, en Lari i en Tori no paren de dir maneres i possibilitats, mig de debò mig en conya, perquè en Joan sigui feliç amb la seva xicota i l'animen a resoldre el seu gran maldecap: si vols tenir la jove has de fer el pas i treure't la vella del mig... En Joan es creu els seus amics i es crea una realitat diferent i el pitjor és que la fa seva. Vol fer net de qui els barra el pas i veu la llum que resplendeix com mai. Una pistola carregada l'espera en un amagatall del Sindicat. A en Joan, enmig de cants, brindis i abraçades, se li'n va el cap. Viu en plena paranoia de l'eufòria. Demà serà un altre dia o serà el dia?

L'endemà al migdia. És diumenge dia 5 de juny

Som el 1921 i Sant Hilari florit és un paradís de bells paratges, boscos i aigua. De quietud. S'hi respira natura i a tothora hi canten els ocells. Ningú diria que d'un moment a l'altre serà l'escenari d'una tragèdia espantosa. D'un fet terrible, impensable, en un dels llocs més tranquils i bucòlics del planeta.

Surt de casa i puja des del carrer de l'Hospital fins a davant del Cafè Centre. Allí hi viu la seva xicota, la Maria. S'atura davant de la casa, obre la porta de l'entrada i deixa anar, en veu alta i contundent perquè el sentin bé els de dins, un bon dia Maria que no és presagi de res de bo.

Són les dotze del matí i sap que la seva xicota haurà deixat de cosir i començarà a preparar el dinar amb la seva mare.

- Qui deu ser, Maria -diu la mare-.

- Que no l'has reconegut per la veu?

- Clar, en Joan... I què coi deu voler a aquestes hores?

Surten totes dues de la cuina i es troben al noi entrant tot trasbalsat al menjador.

- Què et passa que entres d'aquesta manera a casa nostra sense que ningú t'hi hagi convidat? -li diu de males maneres la Carme-. Ja saps que no vull que rondis més a la meva Maria.

Sense donar cap mena d'explicació, en Joan es treu del cinturó la pistola que duia amagada sota la jaqueta i dispara dos trets seguits dirigits a la mare, però la Maria s'hi interposa instintivament i una bala li entra a la seva estimada per un ull. Cau morta a l'instant.

Desesperat pel que ha fet plora i crida tres vegades mala puta a la mare, esquitxada de sang de la seva filla, i li engega un tret en el moment que ella es gira i fuig corrents.

La vida d'en Joan ja no té sentit sense l'amor de la seva vida. No tenia decidit morir, però ara toca: la mort no pot ser el final, l'amor és etern si s'està junts... Ell també vol morir. Es posa el canó de la pistola a la boca i dispara. Es desploma i pica amb el cap contra el terra. Tres cossos i tres bassals de sang on uns minuts abans tot era pau i silenci. La vida canvia en un tres i no res.

Res ja no serà igual. Un amor amb punt i final escrit amb sang!

FOTOS AMB HISTÒRIA

1964. El grup musical els Racs van anar als estudis Miramar de Radio Televisió Espanyola (Sant Cugat del Vallès) en el programa Salto a la Fama. Van cantar la cançó marinero. Aquesta fotografia és de la segona vegada que van participar en el concurs.
S'hi poden veure d' esquerra a dreta i de dalt a baix: Ramon Fauria, Miralpeix, Artola, Josep Puig, Josep Mª Xandri, Joan Vidal, Ramon Masmiquel, Miralpeix i Federic Boix. Joan Coll, Mario Rossell, Ramon Molas, Pep Massaneda, Nito Guell i Joan Comas.
Foto cedida per Teia Xandri

Les Segadores
Al mig de la imatge hi podem veure la Maria Camps. Foto cedida per Rosa Camps.

Futbol - Arbúcies, 18 de maig de 1941
S'hi poden veure, drets: Ramon Fàbregas, Muné, Carreres, Bonvehí, Xato, Rotllant, Joan Xandri i un d'Arbúcies. Ajupits: Rovira (Quevedo), Quim Fàbregas, Quim Torrent, (?) Feliu i nen Enric Fàbregas. Foto cedida per família Torrent Verdolet.

Revetlla al Solterra.
Foto cedida per Rosa Camps.

Futbol. Temporada 1948-1949
S'hi poden veure, començant per el porter: Casimiro Brugués, Joaquim Torrent, Ramon Fàbregas, Ramon Mimó, Mariano Brugués, Joaquim Fàbregas, Lluís Comas, Ricardo Teixidó (entrenador). Ajupits: Andreu Porta ("botiquin"), Leopoldo Planes, Josep Brugués, Josep Comas, Adolfo Casas. Foto cedida per família Torrent Verdolet.

1950. El mercat a la plaça de l' Església. Autor de la fotografia Josep Ramis Rius i cedida per Carmina Garrigós Ramis.

S'hi poden veure d'esquerra a dreta i de dalt a baix (començant pels que estan drets): Pepet Masias, Quico de Can Ferreric, Roser Crous, Jaume Masias, Pepita de Can Mascarbó (?), Jaume Rosset, Pepita Donadeu (de Can Batlle), Isabel de Can Mascarbó i Pere Rosquellas. Asseguts: Quim de Villaret, Ramon de Villaret, la nena Isabel, Josep Mª de Villaret i Lola de Villaret. Foto cedida per Pepita Donadeu i Família.

Mitjans anys 50. Placeta. Volts de Sant Joan, Festa Major petita. Anaven a acompanyar els avis. D'esquerra a dreta: Carmeta Mimó (Can Mort), Rita Miralpeix (Can Sabater), Palmira Donadeu (Can Batlle), Lola (Can Panxa) i Carme Carreres. Foto cedida per Pepita Donadeu i Família.

PROGRAMACIÓ

— **Teatre:** 8€
— **Ball:** 5€ a taquilla
— **Gimcana marrana:** 3€ per persona, inscripcions a Can Rovira a partir del 07 d'agost
— PEL SOPAR, CAL FER RESERVA PRÈVIA a l'Ajuntament, fins divendres 18 al matí
— Les entrades anticipades les podreu adquirir a Can Rovira i els tiquets del sopar, a l' Ajuntament.
— **ORGANITZA:** Regidories de Festes i de Joventut i la Comissió de Barraques.
— L'organització es reserva el dret de modificar el programa si causes imprevistes ho motiven.

DILLUNS — 21

10 del vespre
Cinema a la fresca a la plaça de l'Església.

DIMARTS — 22

2/4 de 9 del vespre
Sopar popular i cançons de taverna amb el grup Mel i Mató als jardins de can Rovira. Organitza amics Marxa per la LLibertat (programes a part)

DIMECRES — 23

De 10 del matí a 1 del migdia
Jocs de fusta amb Djocs (malabars) als Jardins de Can Rovira

De 6 de la tarda a 9 del vespre
"Can Corrent" cursa a les escales de Can Torrent. Organitza F.F.F. *Inscripció prèvia*. Hi haurà servei de barra. (Programes apart)

De 3 a 5 de la tarda
Infables Piscina Municipal. (entrada gratuïta)

8 del vespre
Concert a càrrec de Men in Swing als Jardins de Can Rovira

8 del vespre
Partit de futbol de Festa Major entre el CE Sant Hilari-Font Vella — Farners C.E.C. (2a divisió Catalana)

10 del vespre
Teatre amb l'obra "Amor, hem de parlar", a càrrec del Grup de Teatre de Sant Hilari al Teatre Catalunya.

DIJOUS — 24

12 del migdia
Espectacle Infantil "Fem una festa" amb Jordi Tonetti i cia. a la plaça Jacint Verdaguer. *Patrocina Estació de Servei BP*

5 de la tarda
Espectacle de dansa a càrrec d'Iris Ceballos a la plaça Jacint Verdaguer

A continuació, lliurament de premis del concurs d'il·lustració de la portada del programa de Festa Major, a la plaça de l'Església

2/4 de 7 de la tarda
Pregó de Festa Major a càrrec del "Club Esportiu Sant Hilari" a la plaça de l'Església

A 2/4 de 8 del vespre
Carro Tour pels bars del poble (Carro del Mam) — Preu 15€ per persona — Inscripcions a Can Rovira a partir del 07 d'agost

A 2/4 d'11 de la nit
Correfoc de Festa Major. Sortida de la plaça 1 d'octubre *Recorregut: C/ Rectoria, C/ Josep Ximeno, Pl. Gravalosa i acaba a la Pl. General Moragues*

En acabar, ball amb l'orquestra Montecarlo a la plaça del General Moragues

Durant els dies 25, 26 i 27

Trenet Turístic

punt de sortida C/.Dr.Morales

DIVENDRES — 25

10 del matí
Plantada de Gegants a la plaça Jacint Verdaguer

2/4 d'11 del matí
Cercavila amb els gegants i capgrossos de Sant Hilari acompanyats per la Xaranga Els Trempats. Sortida de la plaça Jacint Verdaguer

12 del matí
Espectacle infantil amb Rikus als jardins de Can Rovira

4 de la tarda
Campionat de Botifarra a la plaça Doctor Gravalosa. Organitza Penya Barcelonista de Sant Hilari

De 3 de la tarda a 7 del vespre
Gimcana Marrana a la plaça Guilleries amb la col·laboració del Carro del Mam.

5 de la tarda
Concert de Festa Major amb l'Orquestra Metropol al Pavelló municipal d'esports. *Entrada gratuïta*.

7 del la tarda
Sardanes amb la cobla Flama de Farners a la plaça Jacint Verdaguer. Ball de gegants a la mitja part. *Patrocina Moragas.*

9 del vespre
Rua jove amb photocall. Inici a la plaça Doctor Gravalosa i final a la Plaça General Moragues.

9 del vespre
Sopar Popular de Festa Major al Pavelló Municipal d'Esports
Preu menú + entrada ball 25 euros
-Tiquets a l'Ajuntament

11 de la nit
Gran Ball de Festa Major amb l'Orquestra Metropol al Pavelló municipal d'esports. *Preu 5€*

PARROQUIA
Festa Major en honor a Sant Joan Baptista

Dijous 24
6 de la tarda
Repic de Campanes

Divendres 25
12 del migdia
Missa Solemne de Festa Major amb la *Coral Veus Alegres*

Dissabte 26
6 de la tarda
Missa en record de tots els difunts de l'any

Diumenge 27
11 del matí - Missa

DISSABTE — 26

2/4 d'11 del matí
Plantada de Gegants a la plaça Jacint Verdaguer

11 del matí
Cercavila amb els gegants i cap-grossos de Sant Hilari i les colles convidades: Arbúcies, La Garriga, St. Pere de Torelló, St. Pol de mar i Snta. Coloma de Farners.
Sortida de la plaça Jacint Verdaguer

40ª Baixada de Carretons -la més antiga de Catalunya-

A les 3 de la tarda
Carregada de carretons
a la plaça de Cal Ros i C/ Dr. Morales
A les 4 de la tarda
Sortida dels autobusos
A les 5 de la tarda
Ambientació amb la banda
"La Principal de Cassà de la Selva"
A 2/4 de 6 de la tarda
Inici de la 40a Baixada de Carretons
7 de la tarda
Fi de Festa de Carretons
amb Dj Rexaurus i Kid Campi a la plaça del General Moragues

7 de la tarda
Sardanes amb la cobla La Principal de Cassà de la Selva
a la plaça Jacint Verdaguer

10 de la nit
Havaneres amb el grup Els Pescadors de l'Escala a la plaça Jacint Verdaguer.
Hi haurà ron cremat per tothom

DIUMENGE — 27

De 10 del matí a 1 del migdia
Jocs de fusta amb Djocs (jocs gegants tradicionals)
als Jardins de Can Rovira

10 del matí
Trobada de Puntaires a la Plaça Gravalosa

5 de la tarda
Tarda rumbera a càrrec de Kilombo Rumba
als Jardins de Can Rovira

10 de la nit
Fi de Festa amb Fel Faixedas i Carles Xuriguera amb l'espectacle "Festa Gossa. 25 anys de penes i glòries" al pavelló.

Dss. 26 i Diu. 27

Fira De Mostres de Tradicions Catalanes

a la Plaça Dr.Gravalosa

zona BRRQS

DIJOUS

a partir de 2/4 de 2

Marc Gros Dj
Lola & the Rinos

DIVENDRES

12 de la nit

Miquel del Roig
Waikiki
Celtics Dj's

DISSABTE

12 de la nit

Banda Neon
Ebri Knight
Marçal ventura Dj

PATROCINA:
Font Vella, Font d'Or, Moragas, Serradora Cornellà, Estació de servei BP, Balneari Font Vella, Taller Nou, Instal·lacions J. Pallarols, Hermanos Alum, Bon Preu, Instal·lacions Carreras, JMJ, Vilar Rural, Distribucions Josep Molas, Mobles l'Avet blau, L'Eriçó blau, Vilabella, Filor comercial, Rolen, Gstio, C2 estudi d'arquitectura i construcció

Fa 100 anys

De l'any 1923, en l'àmbit català, en destaquen fets com l'estada del físic Albert Einstein a Catalunya que va ser convidat per la Mancomunitat de Catalunya, institució que tenia com a objectiu principal la modernització del país.

Aquesta modernització va quedar estroncada amb el cop d'estat de Primo de Rivera la matinada del 13 de setembre del 1923. Es va suspendre la Constitució Espanyola de 1876, es va dissoldre el Parlament de Catalunya i s'instaurà una dictadura que va durar fins al gener del 1929 i que prohibia, entre moltes altres coses, ensenyar català a les escoles.

En clau internacional, el 8 de novembre del 1923, Adolf Hitler va intentar un cop d'estat contra la República de Weimar que no va quallar i els colpistes van ser arrestats i tancats a la presó per delictes de traïció. Allà Hitler va escriure el Mein Kampf.

L'any 1923 a Sant Hilari

La Lliroia menciona diferents millores al poble en l'edició del 31 de maig del 1923. Diu que està a punt d'acabar-se la urbanització definitiva del passeig de la Font Vella i que s'han plantat arbres des de la plaça Gravalosa fins a l'encreuament amb el passeig de la Font Vella. Del 17 d'octubre d'aquell mateix any s'ha trobat una carta a l'arxiu municipal on el contractista confirma que les obres del clavegueram del passeig ja s'han acabat.

La revista estiuenca també parla d'un projecte de l'arquitecte Josep Maria Pericas per situar el mercat al lloc conegut com "las carnicerías". La idea no va prosperar, però el que si es va començar a gestar l'any 1923 va ser el Despatx de l'Aigua, un edifici noucentista que es troba a la plaça Jacint Verdaguer, tot i que actualment té una funció ben diferent. La família Ribot va encarregar-ne la construcció per oferir als estiuejants i a la gent del poble un lloc on prendre les aigües de la Font Picant. Amb el pas del temps es va convertir en un punt de trobada per fer-hi vida social i també acollia exposicions artístiques. L'any 1987 va deixar de funcionar com a despatx de l'aigua degut a la disminució de la demanda.

L'any passat, en motiu de la celebració dels cent anys de la remodelació del campanar de l'església parroquial de Sant Hilari, també vam escriure sobre Josep Maria Pericas, ja que ell va dirigir les obres d'ampliació del campanar. El prestigiós arquitecte nascut a Vic l'any 1881 tenia un important vincle amb Sant Hilari. Del seu centenar d'obres, que majoritàriament es troben entre Barcelona i Osona, en tenim algunes al nostre municipi. Les dues ja esmentades, el Despatx de l'Aigua i el campanar, i una remodelació de la Font Picant. Precisament, en una estada estiuenca a Sant Hilari l'any 1913 va conèixer la seva dona Josefa Vendrell, de Vilanova i la Geltrú. Un any després es van casar i durant el viatge de nuvis, mentre estaven al llac Como (Itàlia), hi va haver l'assassinat de l'arxiduc Francesc Ferran, hereu al tron dels Habsburg d'Àustria, fet que va precipitar l'esclat de la Primera Guerra Mundial. Pericas i la seva dona van haver de tornar d'urgència en un dels últims trens que entraven a l'estat espanyol.

Tornant al 1923 i al nostre municipi, situem-nos a la Font del Ferro. L'Ajuntament va demanar a en Josep Rovira que els hi cedís uns terrenys per fer "un passeig que anés de la Font del Ferro a la Font del Fuster". No hem pogut identificar on era aquesta font del Fuster... La font del Ferro ha anat evolucionant al llarg dels anys fins a l'última remodelació del 2023 que ha consistit en obrir la font per a connectar-la més amb el passeig i s'ha envoltat d'una jardineria que necessita poca aigua.

Per últim, no voldríem tancar aquest breu repàs de fa cent anys al poble, sense mencionar el centenari del Club Esportiu Sant Hilari – Font Vella, fundat el 24 de juny del 1923. Tot i així, no ens allargarem amb la història perquè el propi club ja s'ha encarregat de fer-ne un article en aquest mateix programa. Felicitem el futbol hilarienc per l'ascens a Tercera Catalana del primer equip aquesta temporada i recordem un **himne** amb música de l'Antoni Miralpeix i lletra d'en Quico Danés del 1995 que el club treballa per recuperar amb una versió actualitzada.

Fonts: Arxiu Municipal de Sant Hilari

HIMNE DEL C.E. SANT HILARI

Com el foc de la lliroia
que encén els nostres turons,
tot el nostre cor s'enjoia
del groc dels nostres colors.

Jugadors, el pit enfora,
amb el cor i els peus alats
que per fi ha arribat l'hora
dels èxits tan esperats!

Que per tot arreu ressoni
el crit d'ànim en el camp:
Sant Hilari, Sant Hilari
Sant Hilari triomfant

Fou dels avis noble empresa
crear un club potent i gran;
el jovent ja l'ha represa:
jorns de glòria tornaran!

Animem com un sol home
amb impuls ben enardit
que per tot arreu ressona:
tot el camp és un sol crit!

Que per tot...

"Canaris" ens anomenen.
Ben segur que volen dir
que tenim volada ferma
i que ens costa de desdir.

Mai les ales abatudes!
Que és més alt el nostre anhel
que el Turó de les Agudes
o la Creu de Sant Miquel.

Que per tot...

1 i 2. - Comparativa del passeig de la Font Vella (sense vorera i amb vorera i amb canvi d'arbrat). Fons Família Gisbert (Arxiu Municipal de Sant Hilari)
3. - El Despatx de l'Aigua als anys 30. Fons Família Gisbert (Arxiu Municipal de Sant Hilari)
4. - La font del Ferro en una foto de l'Amadeu Duran (Arxiu Municipal de Sant Hilari
5. - La font del Ferro fa més de cent anys (Arxiu Municipal de Sant Hilari)
6. - Fent un bany d'ulls a la font del Ferro. Foto de l'Amadeu Duran del fons Àngel Serradesanferm (Arxiu Municipal de Sant Hilari)

CENT ANYS D'HISTÒRIA ENS OBSERVEN

Un dels primers partits al camp de la Font Vella.
Imatge cedida per en Baldiri Miralpeix a en Pau Clarassó

1923 -2023

anys fent història

Com molta gent de Sant Hilari sap, i ho sap perquè ha sigut part de la història, aquest any el Club Esportiu Sant Hilari Font Vella ha complert cent anys. Que una entitat com un club de futbol arribi a ser centenària en un poble de la mida de Sant Hilari Sacalm no és mèrit d'una o dues persones, es gràcies a moltes persones que han dedicat el seu temps, la seva energia i, fins i tot, els seus diners a crear, promoure, dinamitzar i cuidar aquesta entitat. A més, moltes altres persones han fet reculls i estudis i han publicat articles, cròniques i llibres sobre el Club que han permès que la nostra historia arribi al màxim de públic.

Des de la Junta del Club Esportiu Sant Hilari Font Vella hem intentat tenir en compte el llegat de totes aquestes persones que ens han fet arribar fins aquí. Hem mirat de mostrar el respecte i l'admiració que es mereixen. Hem intentat recordar i fer recordar el màxim nombre de figures que han fet que el nostre Club hagi arribat a complir els 100 anys.

Segons les dades a què hem pogut accedir, el futbol va arribar a Sant Hilari el 1909. Era un esport "estranger", fins i tot el nom era de fora: foot-ball, que va tenir, però, un arrelament important al poble. Aquest esport, que sempre ha estat un esport fàcil de practicar perquè amb una pilota i quatre elements que delimitin les porteries tots hem fet algun partit, necessitava la creació d'un Club i la dotació d'una infraestructura per poder ser practicat de manera oficial. Fins l'any 1922 no es va començar a parlar de Club com a tal: a la revista setmanal La Lliroia, Xavier Picañol va animar el jovent de Sant Hilari a formar un club de futbol i a buscar uns terrenys per practicar-lo de manera estable. D'aquell impuls va néixer, el maig de 1923, el Club Deportivo Hilariense, un club dedicat a la pràctica del «foot-ball» i que ja disposava d'uns estatuts que li conferien l'entitat d'associació esportiva. Van treballar molt per trobar uns terrenys que fossin adequats per tal que els partits es poguessin disputar «segons el reglament» i, alhora, en una ubicació on la gent del poble pogués acudir a veure i gaudir dels partits. Els terrenys escollits van ser al costat de la Font Vella. Fins llavors, els partits s'havien disputat en un camp a la Pedra Llarga.

La inauguració del camp va ser el dia 24 de juny de 1923 amb un partit que va enfrontar el Club Deportivo Hilariense amb el Club de Futbol Ibèric de Breda i va acabar amb victòria visitant... però, des de llavors, pilota, futbol i Sant Hilari han estat caminant junts durant 100 anys.

A la dècada dels 40 comença una nova era pel Club. Un cop acabada la Guerra Civil, el 1939, es construeix el camp de Vista Alegre i Mossèn Carbó federa el Club l'any 1946. A causa de la situació precària que es viu, és molt difícil tirar endavant, però, amb l'ajuda i decisió d'altres persones, el club aguanta i creix. Persones com en Baldiri Miralpeix, en Josep Ripoll, l'Antoni Querol, l'Andreu Porta, en Josep Serrano o en Francisco Parareda faran mans i mànigues per mantenir actiu el Club i hi posaran

Finals dels anys 60 la plantilla del juvenil un dels èxits d'en Joan Miralpeix

el que calgui perquè segueixi competint a Segona Regional. El futbol base estava capitanejat per en Joan Miralpeix, amb la passió i la dedicació que el caracteritzava.

El Sr. Baldiri Miralpeix, tot i que no va ser jugador, va mostrar un gran amor pel Club des de petit. Anava als desplaçaments i vivia el futbol amb passió. Ja de gran, va seguir enamorat del Club Esportiu Sant Hilari i en va ser secretari i president les dècades de 1940 i 1950.

El Sr. Josep Serrano tenia molta amistat amb els jugadors d'elit de l'època i, a l'estiu, es feien partits d'estiuejants populars que ajudaven a les arques del Club. Jugadors com Ramallets, César, Kubala, Aldecoa, Marcet i d'altres, omplien el camp i el futbol era la gran atracció.

El Sr. Andreu Porta, exjugador, exentrenador i expresident, va fer construir les graderies. Va comptar amb l'ajuda de moltes altres persones del poble. Avui en dia, la nissaga Porta encara és part del club amb en Ferran a l'equip tècnic i en Bernat de jugador.

Expresidents com els Srs. Joan Ripoll o Francisco Parareda, Joan Vidal, Quico Ripoll, Ramon Masferrer, van donar continuïtat al Club, cadascú aportant el que podia i mostrant un gran amor per l'entitat.

La nissaga Brugués, exentrenadors i exjugadors durant les èpoques esmentades, ha seguit fins al dia d'avui en què tenim en Roger com a jugador i entrenador de futbol base.

La dècada del 1960 al 1970 va ser una època amb molts moviments al capdavant del club. Hi va haver fins a set presidents.

La temporada 1961-62 el club va ser presidit pel Sr. Antoni Querol.

La temporada següent, 1962-63, va prendre el relleu el Sr. Andreu Porta.

A continuació, la temporada 1963-64, el club va ser presidit pel Sr. Francisco Ripoll. Eren altres temps i les dificultats i els riscos eren molt grans. Un cop, amb l'equip militant a Segona Regional i en un partit que l'enfrontava al Caldes de Malavella, hi va haver aldarulls i la Guàrdia Civil va denunciar el Sr. Ripoll per haver agredit un agent i se'l van endur detingut. Va passar dues nits a la presó. El poble va unir-se en la seva defensa i hi van haver mobilitzacions demanant la seva llibertat. Finalment, va quedar lliure de càrrecs.

La temporada 1965-66 la presidència va anar al càrrec del Sr. Francesc Parareda.

El va seguir el Sr. Joan Vidal la temporada 1966-67. Aquella temporada es va afrontar una situació complicada, ja que el camp on jugava el Club Deportivo Hilariense era propietat de la família Villaret i es van produir conflictes que van fer que no es permetés que el Club pogués disputar els seus partits en aquestes instal·lacions. El Sr. Vidal va haver de treballar de valent per tal d'aconseguir la compra dels terrenys a la família Villaret. Finalment, es va arribar a un acord de compra i el Club va poder tornar-lo a utilitzar.

La temporada 1967-68 el club el va presidir el Sr. Ramon Masferrer que, ens aquells anys, era el salvavides del Club: quan no hi havia ningú que es posés al capdavant de l'entitat el Sr. Masferrer sempre era allà per assumir la responsabilitat.

De la temporada 1968 a la del 1971 va ostentar la presidència el Sr. Pere Fauria, conegut al poble com a Peret Tauler. La temporada 1968-69 l'equip aconsegueix fer el salt a Primera Regional i el Club viu una etapa d'esplendor. Va ser en aquesta etapa que el Club va canviar el nom per l'actual Club Esportiu Sant Hilari i també es va canviar l'escut per l'actual.

L'entrada de Pere Tauler va permetre fitxar un cos tècnic i nous jugadors. En aquell temps l'equip es va instal·lar a la Primera Regional i va viure una etapa d'esplendor que

Dècada dels 70-80 quan el Primer equip va estar a Primera Regional durant molts anys

s'allargaria durant deu anys. Va ser una dècada que es podria qualificar d'or per al Club.

Durant aquests deu anys van passar molts jugadors per l'equip. Era un equip format per jugadors del poble, amb reforços de dos o tres jugadors de fora i, alguns d'ells, van acabar sentint-se uns hilariencs més.

Sant Hilari, en aquells anys, era un poble que amb prou feines arribava als 4.000 habitants. Tot i això, el nostre equip de futbol competia amb els primer equips d'altres pobles i ciutats que ens multiplicaven per molt el nombre d'habitants. La qualitat futbolística, l'estima als colors, el tarannà lluitador que sempre ha caracteritzat els nostres equips i el suport de l'afició a cada partit van ser la clau per poder competir de tu a tu amb aquells rivals. Partits èpics contra els primers equips de Badalona, Mataró, la Gramenet, Banyoles, Olot, Blanes, Palafrugell... Va ser un temps de desplaçaments a molts pobles de les províncies de Girona i de Barcelona. Molts partits eren una autèntica aventura, amb desplaçaments amb cotxes particulars de jugadors i de membres de la junta.

Els partits es jugaven els diumenges a un quart de quatre de la tarda, ja que no hi havia il·luminació artificial o tan sols la justa per permetre fer els entrenaments. I si hi havia avaria elèctrica i el camp es quedava a les fosques calia ser creatiu: s'entraven els cotxes al camp i, amb els llums encesos, es podia fer una mica de partidet o s'anava a entrenar a la Placeta.

L'èxit d'aquelles temporades va ser gràcies a aquests jugadors, però també a la direcció del Club de les juntes de Ramon Masferrer, Pere Fauria, Paco Llinarès, Jordi Testart, Xavier Rossell i Joan Cuadras.

La temporada 1974-75 el Club ja comptava amb unes 120-130 llicències entre el Primer Equip i el futbol base, una gran xifra per un club de la mida del nostre.

De 1975 al 1977, novament, es va fer càrrec de la direcció del Club el Sr. Ramon Masferrer.

La següent època va ser de 1977 a 1979 i el Sr. Joan Quadras en va ser el president. Va dur-se a terme l'ampliació del camp i la construcció dels murs de contenció. Tot plegat va tenir un cost molt elevat i no es va poder fitxar, l'equip era molt jove fet que va acabar costant la categoria i va baixar a Tercera Regional.

La temporada 1979-80 la junta del Sr. Francisco Colomer va ser qui es va encarregar de posar les planxes a la graderia. L'equip va recuperar la Segona Regional, categoria que va conservar fins el 1984.

Des de 1980 a 1983 la junta del Sr. Salvador Fontaner va ser l'encarregada de gestionar el club. Es va instal·lar la il·luminació al camp, però van tenir molts problemes per trobar jugadors, ja que gran part de la plantilla del Primer Equip volia anar a jugar a futbol sala.

La següent etapa va ser encapçalada per la Junta del Sr. Pere Bosch, de 1984 a 1989. Una etapa amb problemes al Primer Equip però caracteritzada per una gran aposta pel futbol base. Amb el treball d'en Paco Rojas, el Club va assolir diversos campionats de base com el campionat de l'Infantil la temporada 1989-90. El darrer any del mandat, el Primer Equip va ser el millor del grup i va pujar a Tercera Regional després d'uns anys de treball intens per part del club per recuperar la primera plantilla.

El 1990 la Junta del Sr. Lluís Rossell segueix apostant per la base i, durant les dues temporades que lidera el Club, incorpora nous elements que acabaran donant el seu fruit en aquella dècada. L'Infantil i el Primer Equip van aconseguir el campionat la temporada 1992-93 i el Juvenil va ser campió de Lliga la temporada 1993-94.

La següent etapa l'encapçala la Junta del Sr. Ramon Masferrer en una nova etapa al capdavant del Club que va de 1993 a 1995. El Primer Equip aconsegueix l'ascens a Segona Regional. Era un equip confeccionat amb jugadors del poble, de l'Arbúcies i del Farners. És una època amb molts jugadors de fora i despeses importants. A destacar que, a proposta del Sr. Josep Saurina, l'any 1995 es va composar l'Himne del Club Esportiu Sant Hilari amb lletra del Sr. Francesc Danés i música del Sr. Antoni Miralpeix. L'himne va ser interpretat per la Cobla Ciutat de Girona, amb en Pere Clapés a la percussió, i cantat per la soprano Gemma Coma.

El 1996 pren el relleu la Junta del Sr. Francisco Màiquez, que liderarà el Club fins l'any 2000. Durant el seu mandat, tenen lloc efemèrides importants, com la celebració dels 50 anys com a Club Federat (per aquesta celebració es va disputar un partit amb el segon equip del Real Club Deportiu Espanyol de Barcelona). I, al cap de dos anys, es va celebrar el 75è

Celebració del 75è aniversari del Club sota la presidència del Sr. Francisco Màiquez

La plantilla de l'any 1996

aniversari del Club. Aquell any es van organitzar enfrontaments amb equips molt importants com el Girona,a que llavors militava a Tercera Divisió, i el Barça C. Això va permetre que Vista Alegre pogués veure jugar jugadors mítics com Agustín Abadía, històrics com Pere Gratacòs, Jofre Mateu o l'actual entrenador del F.C Barcelona: Xavi Hernández.

Però no tot van ser celebracions, també hi va haver molta feina: es van aconseguir campionats com el de l'Aleví (la temporada 1997-98) o el del Juvenil (temporada 1998-99).

Hi va haver una gran aposta pel futbol base incorporant la figura del Coordinador. Aquest càrrec el van ocupar en Jordi Morera, en Xavi Colon i en Roberto Martínez.

La temporada 2000-2001, el Sr. Jordi Puig va agafar el relleu del Sr. Francesc Màiquez, després que s'exhaurís el mandat de 4 anys. El Primer Equip va continuar competint a Segona Regional, però hi va haver un canvi a la banqueta i en Josep Carbó va passar a ser l'entrenador. El projecte no acabava d'arrencar i, després d'una mala ratxa, va ser destituït. Va agafar la direcció de l'equip en Manolo Valle, que va mantenir-lo a Segona Regional i el 2002 el va fer pujar a Primera Regional.

L'any 2003 va arribar en Gabriel Maragall. L'equip va fer molt bones temporades a Primera Regional amb una plantilla formada per una mescla de jugadors de casa i de fora. L'equip va jugar un futbol associatiu que va fer gaudir els jugadors i el públic. L'estructura del Primer Equip va incorporar com a fisioterapeuta, l'exjugador Jordi Moragas, per tal de prevenir les lesions dels jugadors.

Un moment molt especial, recordat i envejat per jugadors d'èpoques anteriors, va ser la instal·lació de la gespa artificial l'any 2005. Després de més de 80 anys de genolls pelats i d'una superfície menys regular del que els hauria agradat a molts, Vista Alegre tenia una catifa verda.

L'any 2008 es va produir el relleu a la presidència i va entrar a la junta del Sr. Josep Rossell fins el 2012. El club va continuar tenint un bon futbol base amb uns 200 jugadors i el Primer Equip va seguir fent bones temporades i quedant sempre a la part alta de la classificació.

L'any 2008, amb en Jordi Bonet d'entrenador, l'equip assoleix la categoria de Regional Preferent on s'hi mantindrà durant dues temporades. L'estructura tècnica inclou un preparador físic que incorpora aparells d'electroestimulació i que tutoritza els jugadors per tal que aprenguin a conèixer el propi cos.

Durant aquesta dècada, també es va crear un equip filial que va jugar a Tercera Regional. Aquest equip estava pensat per formar i donar experiència als jugadors que pujaven del juvenil i no tenien lloc al primer equip.

El futbol base seguia obtenint grans resultats i l'any 2008 el juvenil va guanyar la Lliga i va pujar a Primera Divisió.

Va ser una dècada amb grans èxits, grans inversions i molt moviment de jugadors. El Club va viure una època d'esplendor però també va haver de decidir si prioritzava fer un Primer Equip amb aspiracions i elevat cost econòmic.

El juvenil que va quedar campió de lliga el 2004

A partir del 2012, parlem d'una dècada de juntes entrellaçades en les que sempre hi havia membres de les juntes anteriors que van passar a les següents. Això va fer que hi hagués una bona sintonia i un criteri similar a l'hora de plantejar la direcció del Club.

La temporada 2012-13, la Sra. M. Teresa Arbós i la seva Junta, van agafar la direcció del Club en un dels moments més complicats de la història: el Club es trobava en una situació econòmica precària la qual cosa havia fet que molts dels jugadors de fora no continuessin. El Club es va haver de replantejar i la Junta va prendre la decisió de canviar l'enfocament i es va posar més el punt de mira al futbol base de manera que el Primer Equip era la meta i estava completament lligat al futbol formatiu. I va ser seguint aquesta política esportiva que es va aconseguir l'ascens a Tercera Regional de la mà d'en Joan Cullell. Es va aconseguir recuperar força categories en un marge de temps força curt donada la situació del Club i es va treballar en la recuperació econòmica. En l'ambit esportiu, van ser clau per aguantar el futbol base en Benjamí "Benja" Pérez i en Ramon Canals que van ser coordinador, entrenador, taxista, i el que calgués.

La temporada 2017-18 va agafar el relleu la Junta del Sr. Xavier Prat, que va tenir un mandat de dues temporades. La majoria de membres de la Junta ja formaven part de la Junta anterior. Van seguir la política de recuperació del Club estabilitzant-ne l'economia i els valors. Van aconseguir recuperar el futbol femení que va participar a la lliga de futbol-7 sènior. El club va seguir en línia ascendent des de la base i va seguir creixent el nombre de jugadors que van engrandir el planter. Durant aquest mandat s'acorda la remodelació del bar i la creació del local social.

A continuació, la temporada 2019-20, va assumir la presidència del Club el Sr. Jordi Recasens. El Club comença a tenir certa estabilitat, s'acaba la remodelació del local social i es comença a estructurar l'àrea esportiva especialitzant la coordinació esportiva en futbol-7, incorporant entrenadors molt experimentats pel futbol-11 i creant la figura del coordinador administratiu. Aquesta estructura va ser la base que va permetre a la Junta actual poder fer el pas d'establir una metodologia que promogués que tots els equips del Club practiquessin un mateix estil de futbol les temporades següents, també gràcies a la incorporació de figures clau com l'entrenador del Primer Equip en Rafael "Rafi" Pérez i el retorn d'en Francesc Màiquez. Aquest retorn va permetre crear l'àrea de Coordinació esportiva a la qual es va unir l'Ivan Fernàndez, en un projecte que en dos anys va estructurar una manera d'entendre el futbol per tal que els jugadors l'aprenguessin, el gaudissin i el sentissin.

I som aquí, després que l'Ivan Fernández sortís del Club per anar a fer les amèriques a la F.C. Barcelona Academy de Miami com a Responsable de futbol. La tornada d'un altre històric del Club, malgrat la seva joventut, l'Antoni Rossell, ha permès seguir donant forma a un Club en creixement i treballar pel seu futur.

Un futur de baix a dalt, un present de dalt a baix. Un Club que, després de diverses temporades de treball dur, ha pogut gaudir de totes les categories. Un Club que la propera temporada ha de seguir creixent perquè és el que el poble de Sant Hilari vol. Perquè tots els jugadors i jugadores que vulguin han de tenir un lloc per poder entrenar, millorar i jugar a futbol. Perquè tots els nens i nenes, nois i noies, homes i dones que comparteixin el nostre amor pel futbol i pel Club Esportiu Sant Hilari Font Vella han de tenir un lloc al nostre

camp o a la nostra graderia. I perquè molts dels nostres entrenadors són també jugadors nostres que transmetran aquesta estima i aquest respecte pel Club i pels nostres valors. I perquè la temporada 2023-24 el Primer Equip, el mirall del nostre futbol base, jugarà a Tercera Regional després d'haver aconseguit aquest any el campionat de Lliga. I perquè volem complir molts anys més!

Esperem haver aconseguit fer-vos arribar el respecte, l'agraïment i l'admiració que ens mereixen totes les persones que han estat part de la història del nostre Club. A algunes les hem esmentat més explícitament, d'altres no les hem nombrat però en formen i en formaran part sempre, altres encara no són conscients que la petjada que deixaran al Club serà recollida d'aquí un temps quan algú parli del Club Esportiu Sant Hilari i rememori jugadors i jugadores que van jugar al Club. Jugadors i jugadores que van començar aquí, però que ara juguen fora, jugadors i jugadores que estan jugant amb nosaltres actualment, jugadors i jugadores que han començat el seu primer any de futbol, jugadors i jugadores que volen començar a jugar i jugadors i jugadores que encara no han trepitjat la gespa de Vista Alegre i molts i moltes que encara no han nascut. I tots i totes seran història, la nostra història.

El primer equip, que ha guanyat la Lliga aquesta temporada

I tota aquesta història ens ha arribat gràcies a la capacitat d'arxiu de persones com l'Àngel Serradesanferm, l'Albert Collado, el Sr. Bonvehí, el Sr. Clos (Salvador) i el Sr. Clos (Xavier) i la recerca i el treball de persones com en Pau Clarassó, en Xavier Colon i, sobretot, d'en Francesc Màiquez Timoneda, la feina dels quals ha servit de font per poder fer aquest article.

La salut del Club Esportiu Sant Hilari Font Vella és bona i el seu futur té bones perspectives, vindreu a veure'ns i a animar-nos?

Visca el Club Esportiu Sant Hilari Font Vella!

Presentació de la temporada del centenari 2022-23

SAN HILARIO SACALM

Debido al bajo nivel de las aguas del pan
de Susqueda, han surgido de nuevo el pu
románico y las masías del pueblo de C

Página 13

SAN HILARIO SACALM

I «Apiec de la Sardana», exhibición dels
«Xiquets de Valls» y estreno
de la sardana «Vallclara»

Las fotografías de Amadeo recogen algunos momentos de la actuación ante Xiquets de Valls en la explanada de la antigua masía de Vallclara. En la otra del pilar humano, el pequeño

1 - El pont de Querós 1973. Retall de premsa a Los Sitios
2. - Pont de Querós 2023. Foto de Josep Villacrosa
3. - Els Gegants de Sant Hilari a les Festes de Primavera del 1973. Retall de premsa a Los Sitios
4. - Mary Santpere al Tívoli. Fons Puig-Donadeu (Arxiu Municipal de Sant Hilari)
5. - Mary Santpere a Sant Hilari. Foto publicada el 3 d'abril del 1973 a Los Sitios (Arxiu Municipal de Sant Hilari)
6. - Estrena de la sardana Vallclara. Publicat a Los Sitios el 23 de maig del 1973 (Arxiu Municipal de Sant Hilari)

Fa 50 anys

El 22 d'octubre del 1973 va morir Pau Casals, català il·lustre i gran violoncel·lista, als 96 anys a San Juan (Puerto Rico). Va popularitzar *El cant dels ocells* i la va interpretar en una conferència a la seu de les Nacions Unides el 24 d'octubre del 1971 en motiu de l'estrena de l'Himne a les Nacions Unides que ell mateix havia composat. Aquell mateix dia Casals va rebre la Medalla de la Pau de les Nacions Unides i va improvisar aquest discurs:

"Deixeu-me que us digui una cosa... jo soc català. Catalunya és avui una regió d'Espanya, però què ha estat Catalunya? Catalunya ha estat la nació més gran del món. Jo us n'explicaré el per què. Catalunya va tenir el primer Parlament, molt abans que Anglaterra. Catalunya va tenir les primeres Nacions Unides: al segle XI totes les autoritats de Catalunya es van reunir en una ciutat de França —aleshores Catalunya— per a parlar de pau, al segle XI... pau al món i contra les guerres, la inhumanitat de les guerres. Això és Catalunya!"

Ni pau ni llibertat tenia el país en plena dictadura. El juny del 1973 Franco va nomenar president d'Espanya Luis Carrero Blanco i tres mesos després, el 20 de desembre, moria assassinat per ETA.

A Nova York, el 4 d'abril del 1973 es va inaugurar el World Trade Center, un ambiciós projecte arquitectònic de set edificis que destacava per les torres bessones dissenyades per Minoru Yamasaki de cent deu plantes cadascuna. Eren els edificis més alts de la ciutat fins l'atemptat de l'11 de setembre del 2001.

L'any 1973 a Sant Hilari

Cinc dècades és molt temps, però la casualitat, la natura i el canvi climàtic ens porten aquesta similitud en forma de sequera. A les pàgines de Los Sitios del 20 de maig del 1973 llegim un reportatge fotogràfic que porta per títol "Debido al bajo nivel de las aguas del pantano de Susqueda han surgido de nuevo el puente románico y las masies del pueblo de Carós". El pont de Querós, que pertany al terme municipal de Sant Hilari, s'ha tornat a veure cinquanta anys després en aquest 2023, en què de nou han saltat les alarmes per la falta de pluja.

El programa de Festa Major del 1973, en castellà, diu que s'ha millorat l'asfaltat, el clavegueram i la il·luminació d'alguns carrers: Rocosa, Est, Passatge Sala, Torres i Bages, Bonavista, Montseny, una part de Víctor Pradera (l'actual 14 d'abril) i el final del carrer Hort Nou. Per altra banda, sobre l'expansió industrial al poble n'escrivien aquesta reflexió: "había hecho pensar a algunos que podía ser incompatible con el veraneo, pero esta idea se ha disipado totalmente al ver que se trataba de activitades que no producen polución del medio ambiente, concretándose a los conocidos trabajos de tornería artística, explotación de aguas mineromedicinales y de mesa, e industria chacinera, las cuales además de gozar de un gran prestigio, han contribuido eficazmente en dar a conocer el nombre de esta villa".

Però no tot era tan fantàstic com pregonaven aquests escrits. Durant la dictadura, Sant Hilari, com molts altres pobles, patia una greu manca d'inversions en infraestructures i serveis bàsics com la sanitat i l'ensenyament públic. L'any 1973 es va fundar la Mancomunitat Montseny-Guilleries amb la voluntat d'unir forces de diferents municipis per reivindicar solucions a diferents problemàtiques. Els pobles que en formaven part eren Sant Hilari, Arbúcies, Hostalric, Breda, Massanes, Riells, Sant Feliu de Buixalleu, Espinelves i Viladrau. El resultat no deuria ser satisfactori perquè l'Ajuntament de Sant Hilari va decidir retirar-se de la Mancomunitat Montseny-Guilleries l'any 1981. Nou anys més tard es va crear la Mancomunitat Guilleries amb seu a Sant Hilari i amb l'adhesió dels municipis d'Osor, Espinelves i Viladrau, però la iniciativa no va acabar de prosperar.

El 28 d'abril del 1973 el diari Los Sitios entrevistava en Gabriel Miralpeix, president de la Comissió Oficial de Festes i Propaganda, per parlar de les "Fiestas de Primavera". Feia poc s'havia creat la Zona Residencial Guilleries-Vallclara i les actuacions estaven pensades per amenitzar l'estada en aquest complex turístic. Durant aquella primavera van venir artistes com Guillermina Motta, Peret o Manolo Escobar, hi va haver exhibició de castells de la colla vella dels Xiquets de Valls i es va estrenar la sardana "Vallclara".

Un altre fet emotiu del Sant Hilari de 1973 va ser l'homenatge a l'actriu, cantant i artista polifacètica Mary Santpere. La barcelonina, coneguda com "La Reina del Paral·lel", era admirada pel seu carisma i sentit de l'humor. Va morir el 23 de setembre del 1992 mentre volava en avió de Barcelona a Madrid per tancar l'acord que l'havia de fer aparèixer a l'exitosa sèrie del moment Farmacia de Guardia.

Sobre l'estada de Santpere a Sant Hilari: només arribar va ballar una sardana i va ser rebuda per l'alcalde Joaquim Ripoll i altres autoritats, que li van regalar un vi i un ram de flors que ella va col·locar al monument de Walt Disney que hi havia al carrer de la Rectoria. A la tarda estava previst que fes el xut d'honor a Vista Alegre, però la pluja va obligar a suspendre el partit. Santpere va actuar al Teatre Catalunya i a Villaret i l'alcalde li va entregar un quadre de la Font del Ferro i la van nomenar "Aiguadera d'honor" d'aquesta font.

"VALLCLARA, UN LUGAR CERCA DEL CIELO"

Xavier Clos Jordana

El que fou restaurant de Vallclara. Arxiu Xavier Clos Jordana.

Joan Manuel Serrat al costat de don Antonio a Vallclara. Arxiu Salvador Bosch.

MARESME 14 junio 1973 IV

NOTAS DE SANT HILARI

— Diversos y variados han sido los festejos que han venido celebrándose durante las Fiestas de Primavera, que han tenido lugar en la Villa de Sant Hilari.

Uno de los actos que mayor relieve ha ocasionado, ha sido el extraordinario concurso de "Colles sardanistes", que ha tenido como marco la gran explanada, frente a la antigua masía de Vallclara. Un total de 56 "colles", bailaron "la dança mes bella" que al compas de las notas musicales de la cobla La Principal de Llagostera, dieron el colorido y la brillante imagen que este concurso requería.

Vallclara que se encuentra en el pleno corazón de "Les Guilleries" a unos 1.100 metros de altitud, fueron los organizadores de tan importante certamen sardanistico, concediendo los trofeos y subvenciones que fueron entregadas al finalizar el concurso; del que resultó vencedor, las Jornadas Deportivas de Vilanova de Sau. Como colofón al mismo, en el Pabellón Vallclara, tuvo lugar la actuación de la famosa pareja cómica-musical, los Hermanos Calatrava, cerrando de esta manera una jornada que estuvo presidida por más de 3.000 personas, y de la que, sin duda alguna guardarán un recuerdo imborrable.

EL C. E. SANT HILARI DE VACACIONES A MALLORCA

Como premio a la brillante actuación del C. E. Sant Hilari que ha tenido dentro de la Primera Categoria Regional la Zona Residencial Guilleries "Vallclara", ha fletado un vuelo charter con destino a Mallorca, para que los jugadores hilarienses disfruten de cinco dias de un solaz recreo en las islas afortunadas.

Esperemos que tanto jugadores como simpatizantes, pasen unos días maravillosos, y que al mismo tiempo les sirva de estímulo, cara la próxima temporada.

Arxiu Francesc Brugués.

El mes de juny de 1973, es continuaven realitzant actes i actuacions a la Zona Residencial Guilleries "Vallclara". Un grup inversor havia comprat les propietats de Fogueres, i estaven tancant tractes per comprar les de Panissers i la de Torrent. El testaferro d'aquest grup i el que donava la cara, era un personatge que esdevingué popular a Sant Hilari, Don Antonio Guinard (conegut per tothom com Don Antonio de Vallclara).

Del grup inversor no en parlaré, l'opacitat que el rodejava fa que no sigui fàcil enumerar els seus noms i cognoms, només a l'hora de signar escriptures es reproduïen la d'Antonio Guinard, la de Lluís Sentis (germà del periodista Carlos Sentis) i la d'un belga. Tot el secretisme que envoltava les operacions disparaven la imaginació de la gent.

Es varen comprar, a més de la masia de Vallclara (a uns 1100m d'altitud) que es reconvertí en el restaurant Don Joan de Serrallonga, un total de 226 hectàrees dels voltants que servirien per fer-hi parcel·les. S'hi van construir alguns habitatges per promocionar la zona sota el lema de: "Vallclara, un lugar cerca del cielo" i a la vegada s'hi varen celebrar diverses actuacions artístiques de nivell. Gairebé cada cap de setmana hi havia actuacions d'artistes com Joan Manuel Serrat, Peret, El Duo Dinámico, Viva la Gente, Manolo Escobar, etc. També grans orquestres com La Maravella, La Principal de La Bisbal o La Selvatana.

La il·lustració descriu el concurs de Colles sardanistes que s'hi va celebrar amb un total de 56 colles al so de La Principal de Llagostera. La guanyadora fou la de Vilanova de Sau i després de l'entrega de diferents trofeus, culminà la festa l'actuació de la parella còmica dels Hermanos Calatrava. Aquell diumenge hi assistiren més de 3000 persones, el que dona una idea de l'expectació que generava. També s'hi pot llegir com aquell mateix any el promotor va llogar un vol xàrter a Mallorca per a tots els jugadors de futbol del C.E.Sant Hilari, per la bona temporada a Primera Regional, juntament amb directius i acompanyants.

Malgrat la gran promoció que reunia milers de persones els diumenges, el negoci fou un fracàs enorme. El lloc i l'entorn eren immillorables, però la distància del nucli rural més habitat i una carretera infernal eren excessives. La urbanització va fer fallida i molts artistes varen haver de cobrar amb parcel·les que mai van existir.

Avui, 50 anys després, només queden les runes d'un projecte impossible, però també hi trobareu pel camí un altre projecte insòlit fet realitat: la construcció de cabanes als arbres. Una idea que va triomfar plenament ja que té un temps d'espera per dormir-hi de més o menys un any. Tot i així val la pena arribar a Vallclara encara que només sigui per visitar l'ermita romànica de Sta. Maria de Vallclara, situada a un quilòmetre, o per les vistes panoràmiques als embassaments i a la vall del Ter.

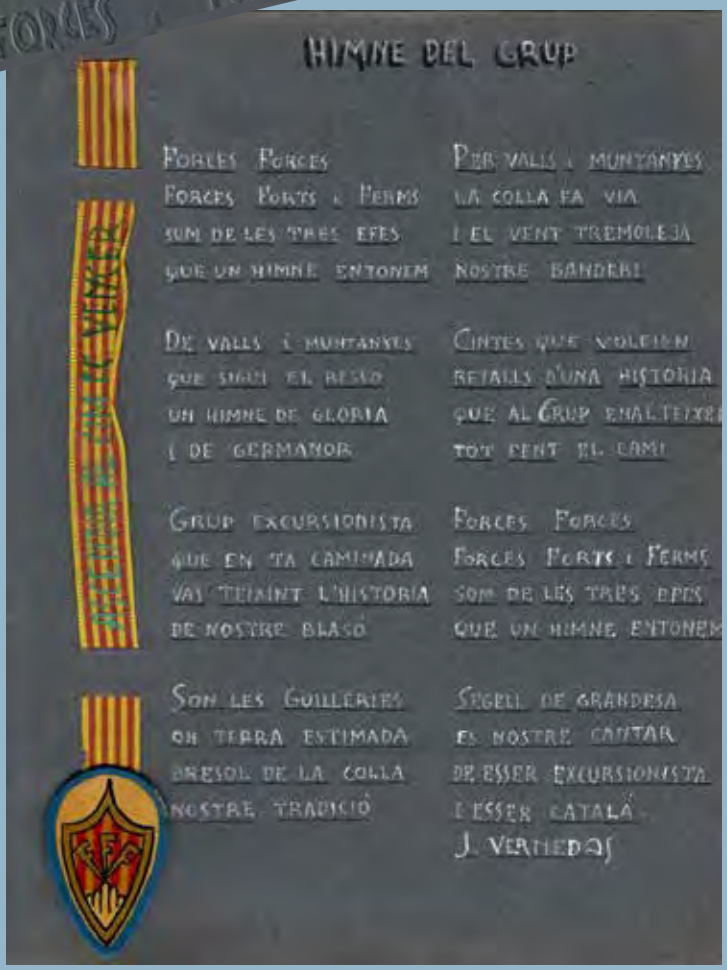

Amadeu Duran: pastisser, fotògraf... i dels Forces

Aquest any és especial per als Forces, Forts i Ferms. Fundada l'any 1947, aquest any 2023 l'entitat celebra el 76è aniversari, i, per commemorar l'efemèride, teníem ganes d'aprendre'n més coses. És per això que —com no podia ser d'una altra manera— hem anat a veure l'Amadeu Duran: pastisser, fotògraf... i dels Forces. Des del principi.

El nom i l'himne

L'Amadeu, nascut el 1929, ens rep una tarda de gener al seu càlid pis de Sant Hilari. Damunt la taula ens té preparat un tresor que no ens esperàvem: un àlbum ple de fotografies i il·lustracions que recull la primera dècada i escaig dels Forces, des de la seva creació el 1947 fins ben bé als anys 1960. A la coberta de seguida reconeixem la seva cal·ligrafia, bonica i inconfusible, que tantes vegades hem vist passant per la seva confiteria del carrer de Vic.

La primera pregunta que volem fer-li és d'on surt, el nom de l'entitat, ja que tantes vegades ens ho hem demanat. La resposta és a la primera pàgina i queda resolta amb tres il·lustracions del propi Amadeu: Forces (perquè érem una colla), forts (perquè ens agradava la teca, aquesta sí que no ens l'esperàvem!) i ferms (perquè ens agradava anar a l'aventura). Més ben triat, impossible.

Seguidament, a l'àlbum hi trobem l'himne del grup, del qual l'Amadeu ens entona alguna estrofa.

1

2

3

4

6

7

5

8

1 - D'esquerra a dreta: Quim Fàbregas, Amadeu Duran, Francisco Brugués, Joan Varnedas, Ricard Teixidor, Salvador Bosch.
2 - D'esquerra a dreta: Amadeu Duran, Ricard Teixidor "del Parador", Francisco Parareda, Andreu Porta "de Can Titella", Joan Varnedas, Albert Puig "de Can Topo", Conrado "de Cal Xic" i dones de Querós.
3 - Acampant al Molí de Querós.
4 - Presa provisional per desviar el riu mentre més avall es construïa la definitiva.
5 - Nomenament d'en Ricard Teixidor com a "jefe".
6 - Agulla al Castell de Querós. Actualment sota el pantà.
7 - Sortida al Port de la Bona Aigua.
8 - Varnedas i el tren a St. Esteve d'en Bas.

Els orígens

L'Amadeu explica d'entrada l'entitat és una colla d'amics del poble de vora vint anys amb ganes de fer excursions i sense cap mena de pretensió. Ens explica que a aquella època se solien trobar els vespres d'estiu al bar d'El Parador (al carrer de Valls, 8, davant de Can Mimó, allà on més endavant hi va haver el bar Pacheco). Allà organitzaven les excursions, que solien tenir lloc al setembre. Ens explica també que aquella època els amics aconseguien coincidir quatre o cinc dies de festa, només. Això de fer vacances tan llargues com les d'ara no es portava. A més, d'entrada aquestes excursions eren pels confins de les Guilleries: no tenien ni el temps ni els mitjans per anar més enllà.

Els primers membres de l'entitat eren: l'Amadeu Duran, en Ricard Teixidor "del Parador", en Francisco Parareda, l'Andreu Porta "de Can Titella", en Joan Varnedas, l'Albert Puig "de Can Topo", Conrado "de Cal Xic". L'Amadeu també recorda amb molt d'afecte en Salvador Bosch.

L'Amadeu recorda, per exemple, excursions fins a Querós. La fotografia anterior se la van fer a l'església romànica de Sant Martí de Querós amb una dona i la seva filla, que vivien allà. Diu que la seva intenció era ensenyar al món que el que retratava Buñuel al documental Las Hurdes, tierra sin pan, no passava només a Extremadura, sinó que la misèria la trobaves arreu. D'aquesta època, també recorda que la colla va presenciar la construcció del pantà de Susqueda, un fet molt remarcable. A l'àlbum de l'Amadeu també hi trobem l'itinerari d'una sortida del 1953: Vilanova de Sau, St. Romà, Tavertet, Rupit, St. Joan de Fàbrega, Susqueda i el Santuari del Coll. En aquella època dormien o bé en cases de pagès o amb tendes de campanya. De fet, l'Amadeu recorda tot rient aquella vegada que, havent acampat sota una gran noguera, de matinada el pagès els va despertar perquè li feien nosa: havia de collir nous! D'aquesta època també surt el primer "jefe" de l'entitat, que va ser en Ricard Teixidor, i, més endavant, en Varnedas.

A poc a poc i amb l'arribada dels vehicles, la colla d'amics dels Forces, Forts i Ferms es va anar aventurant més i més lluny. Per exemple, un any van anar fins la Vall d'Aran. Ens explica que per arribar-hi van llogar un Fiat de cinc places on hi anaven còmodament set o vuit. Aleshores trigaven ben bé tot un dia a arribar-hi. Més endavant també van anar al Puigmal, a l'Aneto o fins i tot a Galícia. En aquella època les rutes no estaven pas establertes com avui: l'Amadeu recorda que havien d'anar a la llibreria especialitzada la Quera, del carrer Petritxol de Barcelona, per aconseguir llibres d'excursionisme.

Forces, Forts i Ferms

SANT HILARI SACALM

El Grup Excursionista local té el goig de convidar a vostè i família als actes que's celebraran amb motiu de la Festa de la Benedicció d'una imatge de Sant Miquel Arcàngel, que aquest Grup pren com a Patró, fent-li ofrena d'una monumental Creu que serà també beneida en el mateix acte, que tindrà lloc, a. D., al cim de la muntanya de Sant Miquel de Solterra o de les Formigues, el diumenge dia 29 de setembre del 1957.

PROGRAMA

La creu de Sant Miquel de les Formigues

Teníem molta curiositat perquè l'Amadeu ens expliqués la història de la creu de Sant Miquel de les Formigues. Si bé hem dit que durant aquesta dècada dels anys 1950-1960 l'entitat la formaven una colla d'amics que feien excursions, el cert és que també tenien iniciatives obertes al poble com ara la col·locació i benedicció de la creu de Sant Miquel. Com podeu llegir al programa, va tenir lloc el dia 29 de setembre de 1957, el dia de Sant Miquel.

L'Amadeu recorda que van triar aquest indret, d'entrada, perquè és el cim més alt de les Guilleries, i per tant no se'ls acudia lloc més simbòlic per declarar patró del poble. Recorda també que antigament hi havia hagut una ermita de la qual, ja llavors, només en quedaven les runes. També ens explica que això "de les formigues" es deu al fet que durant aquella època, si hi pujaves cap al setembre, el cim era ple de formigues voladores que hi anaven a morir.

D'entrada hi va haver dues propostes de disseny de la creu, una feta per ell mateix, i l'altra d'en Josep Maria Xandri. Finalment van triar la d'en Xandri. La construcció de la creu va anar a càrrec d'en Vila. A partir d'aquell any 1957, cada dia de Sant Miquel es va convertir en tradició fer una pujada popular fins al cim i dinar allà. L'Amadeu recorda que era un goig perquè s'hi aplegava força gent. La tradició de deixar-hi un llibre de visites, de la qual actualment ens continuem cuidant com a entitat, ja es remunta a aquesta època.

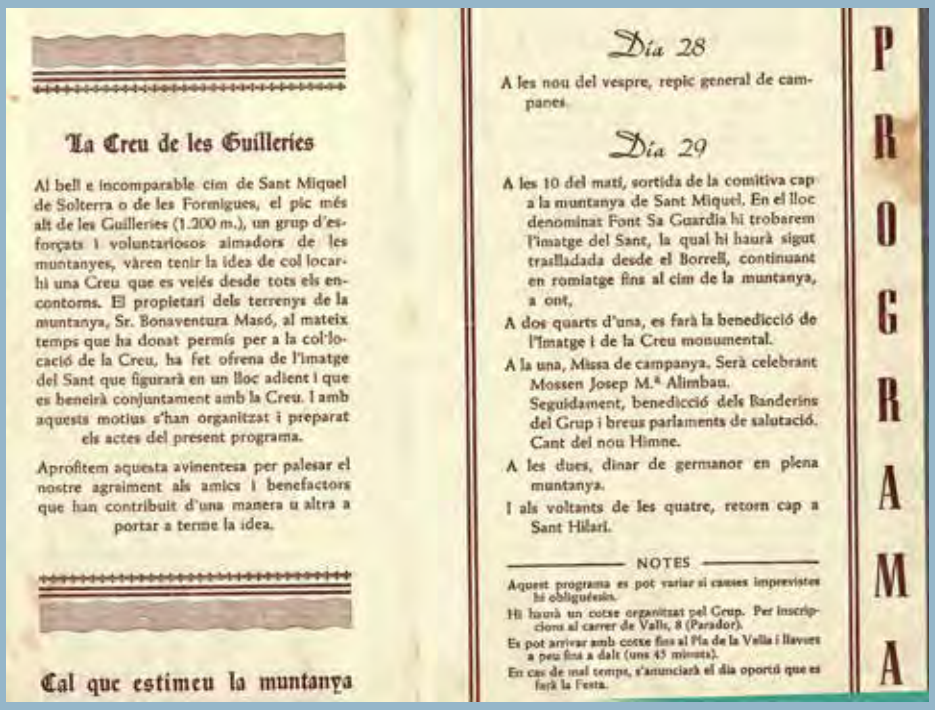

La Creu de les Guilleries

Al bell e incomparable cim de Sant Miquel de Solterra o de les Formigues, el pic més alt de les Guilleries (1.200 m.), un grup d'esforçats i voluntariosos aimadors de les muntanyes, vàren tenir la idea de col·locar-hi una Creu que es veiés desde tots els encontorns. El propietari dels terrenys de la muntanya, Sr. Bonaventura Masó, al mateix temps que ha donat permís per a la col·locació de la Creu, ha fet ofrena de l'imatge del Sant que figurarà en un lloc adient i que es beneirà conjuntament amb la Creu. I amb aquests motius s'han organitzat i preparat els actes del present programa.

Aprofitem aquesta avinentesa per palesar el nostre agraiment als amics i benefactors que han contribuit d'una manera u altra a portar a terme la idea.

Cal que estimeu la muntanya

Dia 28

A les nou del vespre, repic general de campanes.

Dia 29

A les 10 del matí, sortida de la comitiva cap a la muntanya de Sant Miquel. En el lloc denominat Font Sa Guardia hi trobarem l'imatge del Sant, la qual hi haurà sigut traslladada desde el Borrell, continuant en romiatge fins al cim de la muntanya, a ont,

A dos quarts d'una, es farà la benedicció de l'imatge i de la Creu monumental.

A la una, Missa de campanya. Serà celebrant Mossen Josep M.ª Alimbau.
Seguidament, benedicció dels Banderins del Grup i breus parlaments de salutació.
Cant del nou Himne.

A les dues, dinar de germanor en plena muntanya.

I als voltants de les quatre, retorn cap a Sant Hilari.

NOTES

Aquest programa es pot variar si causes imprevistes hi obliguéssin.

Hi haurà un cotxe organitzat pel Grup. Per inscripcions al carrer de Valls, 8 (Parador).

Es pot arribar amb cotxe fins al Pla de la Vella i llavors a peu fins a dalt (uns 45 minuts).

En cas de mal temps, s'anunciarà el dia oportú que es farà la Festa.

PROGRAMA

Primer disseny de l'Amadeu i segon d'en Xandri.

L'Amadeu amb les runes de l'antiga ermita a Sant Miquel.

Aplec de la pujada de la creu a St. Miquel (1957).

Entrevistant l'Amadeu. Gener del 2023.

L'Amadeu ens visita a la seu de l'entiat, als Jardins de Can Rovira. Dibuix del pintor local JAM.

I llavors... què més?

La història dels orígens dels Forces, Forts i Ferms de moment l'haurem de deixar aquí. El grup d'amics inicials al qual devem la creació de l'entitat es va anar dissolent amb el temps i les obligacions familiars i va donar lloc a un nou capítol que encara hem de descobrir. No dubteu que ho farem, i agrairem l'ajuda de tot aquell que hi vulgui col·laborar. Fins a la popera, amics!

Salut i muntanya!

Il·lustració de l'Amadeu.

En homenatge a Frederic Bayer Ros

Frederic Bayer Ros (1935-2023) va morir el 8 de juliol als 88 anys. El seu pare i generacions anteriors van néixer a Sant Hilari i en Frederic va ser el primer nascut a Barcelona. L'any 1981 va rebre la insígnia d'or de l'Ajuntament de Sant Hilari en l'acte d'inauguració del casal de Can Blat. Quan va veure que hi havia una necessitat al poble per la gent gran, no va dubtar en cedir la casa pairal de la seva família, Can Blat, amb l'única condició que es destinés a les persones grans.

Precisament en el programa de Festa Major del 1981, trobem aquest escrit d'agraïment de la Soledat Ridaura i Feixas, que havia reivindicat molt la necessitat de tenir un casal:

Deixeu-me que us parli una miqueta del nostre casal. Sí, sí, ja tenim casal i que bonic i acollidor és. Ens hi trobem bé i moltes persones que no sortien de casa, ara feliços fan la partideta i els veiem joiosos i contents. Va ser un bon encert que tingueren els nostres amics i protectors, senyors Bayer-Ros, en oferir-nos la seva casa pairal. Li donaren un bon destí i el seu gest no s'oblidarà mai.

Amant del país i de la natura, després d'haver cedit la casa, ell va continuar passant estades al poble per gaudir dels nostres boscos. Fins i tot, va assistir a alguns dinars de l'homenatge a la vellesa que es fa cada Sant Joan. La seva família té una connexió molt estreta amb el nostre municipi. Els seus fills Josep, Quim, Montse, Anna i Martí venen sovint a Sant Hilari i la seva esposa, la pintora Dolors Raich, era de Can Raich, una casa al passeig de la Font Vella. Tots dos es van conèixer a Barcelona i tenien en comú aquest estiueig a la capital de les Guilleries.

En Frederic Bayer va estudiar Química, però de seguida es va dedicar al món dels negocis. Tenia una gran preocupació per temes socials i era íntim amic del cardenal de Barcelona, el doctor Jubany, que va ser qui el va incorporar a la comissió econòmica del bisbat i, posteriorment, va adquirir la responsabilitat econòmica de Càritas Barcelona.

Va ser un dels fundadors de la Fundació Jaume Bofill, que promou iniciatives de millora en l'educació. En Frederic Bayer va impulsar des de Càritas la constitució de Formació i Treball per afavorir la inclusió social oferint segones oportunitats a joves. A més, des de la Fundació Privada Centre Català de Solidaritat (CECAS) treballava per ajudar a joves que havien caigut en alguna addicció de drogues o alcohol. I una altra de les lluites importants d'en Frederic va ser la d'un habitatge digne per a col·lectius més vulnera-

Dinar de l'Homenatge a la Vellesa del 2015. A la foto apareix en Frederic Bayer a l'esquerra amb la seva germana Delfina i en Salvador Bosch (Foto d'Irene Mir)

<-- *Frederic Bayer i Dolors Raich*

bles i, concretament a Sant Hilari, va impulsar un projecte d'habitatge social des de la Fundació Família i Benestar Social.

Des del poble de Sant Hilari agraïm el llegat d'en Frederic Bayer per la seva vessant d'ajuda social i, en especial, per la contribució a l'hora de proporcionar un casal per a la gent gran del municipi.

<< - >>

L'alcalde Xavier Rossell entrega la insígnia d'or a Frederic Bayer

El passat mes de novembre ens va deixar en Josep Maria Bonvehí Mas, el qual habitualment escrivia el Programa de Festa Major de Sant Hilari Sacalm. Els seus fills i la seva esposa volem agrair a l'Ajuntament de Sant Hilari per haver pogut escriure al Programa de Festa Major durant tots aquests anys. Així també agrair a la Parròquia de Sant Hilari, a mossèn Baldino i mossèn Aquileu, al Consell Consultiu Gent Gran de la Selva, i molt, molt especialment, a la Coral Veus Alegres.

En Josep Maria Bonvehí Mas va realitzar en els seus últims anys, estan malalt, diferents escrits. Un dels quals i últims, la família ha cregut oportú de publicar en el Programa de Festa Major d'aquest any 2023.

També volem agrair, a tots/es els/les lectors/es, per tots aquests anys de lectura.

Esperem que us agradi.

LA BONDAT- GOODNESS, KINDNESS

Haureu sentit moltes vegades que alguna persona, familiar, amic, conegut o no, és una bona persona. Però coneixeu quins són els trets de ser una bona persona que porta dins seu la virtut de ser bo o de tenir bondat? La bondat és la qualitat de qui és bo per a altri, que és inclinat a fer el bé o sigui a comportar-se bé, una persona d'una gran bondat.

L'etimologia d'aquesta paraula ve del llatí bonitas/atis, bonus 1a font segle XIV, Llull.

Aquesta paraula té altres connotacions que expressen la bondat com la bondat d'un teixit, d'un producte o com a referida a un instrument de mesura, exactitud o precisió de l'instrument, per exemple, la bondat d'una balança.

Què és el bé o Bondat? La teoria més o menys escrita ens descriu la bondat com una actitud positiva i constructiva cap als altres, cap als éssers vius i les coses. La inclinació natural, gens forçada, cap al bé, qualitat associada al caràcter bondadós.

Plató considera que cometre una injustícia és pitjor que patir-la, ja que empobreix l'ànima... i això és el pitjor que li pot passar a l'ésser humà.

Kant parla de bona voluntat. Exercir una actitud bondadosa a partir d'aquest esperit, d'aquesta posició enfront de la vida.

La bondat es construeix a partir dels valors i la moral. És un procés educatiu, on l'entorn té una notable incidència. Hi ha qui defensa que escollim la bondat quan deixem de creure que són els altres els culpables dels nostres mals...

D'acord amb Josep M. Esquirol, filòsof, la bondat i la intel·ligència van plegades. Els savis més savis de tota la història són persones que també han destacat per la seva bondat o per la seva generositat. Per tant, sí, la bondat és una paraula tant o més important que saviesa. Les paraules com aquesta haurien de ser més utilitzades, la seva pèrdua denota que abandonem i empobrim el llenguatge més col·loquial i conceptes tan macos com aquest.

La bondat - imatge dissenyada per aquest escrit.

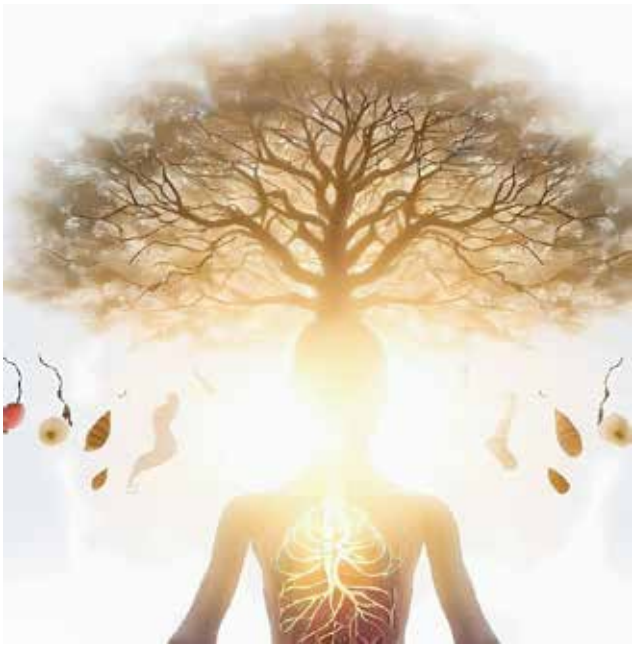

La demostració científica de la bondat.

La pregunta és un clàssic: qui té raó, Hobbes o Rousseau? L'home és un llop per a l'home o la civilització ens ha fet malbé perquè érem (som) essencialment bons? La filosofia moral fa temps que hi dona voltes. L'holandès Rutger Bregman no és filòsof, sinó historiador i periodista. I la seva aproximació a aquest gran interrogant està basada en el mètode de la curiositat, en la ciència i en el periodisme. S'ha posat a investigar, cas per cas, remenant en arxius i diaris, i parlant amb molts experts, els suposats experiments socials que haurien demostrat que per naturalesa som agressius, violents, egoistes. El resultat és el llibre *La humanitat, una història d'esperança*, traduït per Maria Rosich i publicat per Empúries. Com diu Yuval Noah Harari, autor que també defensa una visió positiva (més en concret, col·laborativa) de la condició humana, el de Bregman és un llibre que fa pensar.

Agafada de Hannah Arendt, la idea central d'aquest jove holandès –que ja va tenir un gran èxit global amb *Utopia per a realistes*– és que, fins i tot quan actuem com a fanàtics malvats, hem de disfressar els nostres actes i pensaments amb la bondat, ens hem de convèncer que ho fem per un bé superior. La injustícia necessita semblar justícia: d'això, darrerament n'hem après força, oi, senyor Llarena? És molt humà creure en el que et convé, per això va bé dubtar, que és precisament el que fa Bregman: *dubtar de la nostra cara fosca, no des d'un wishful thinking, sinó anant als fets*.

Anem, doncs, a alguns exemples. A Noruega hi ha dues presons, les d'Halden i Bastoy, en què els guardians no porten armes i comparteixen taula amb els reclusos. Si tractes bé la gent, la gent es comporta bé. La taxa de reincidència dels delinqüents noruecs és la més baixa del món. Les presons dels EUA, en canvi, s'han convertit en universitats del crim i gairebé una quarta part dels presos de tot el món són en centres nordamericans, que són tan durs i inhumans com el que veiem a les sèries, sí. Un altre cas: durant la Segona Guerra Mundial, els aliats van posar psicòlegs a estudiar el valor dels soldats alemanys per veure com podien minar-los la moral. La idea que eren fanàtics es va demostrar equivocada: lluitaven per un motiu molt més senzill, per camaraderia, per amistat, donaven molt valor a la lleialtat de grup. La cúpula militar nazi ho sabia i feia tot el que podia per mantenir els amics junts. La política? La pàtria? Tot això quedava en un segon pla, igual que per a molts terroristes gihadistes hi queda la religió: la radicalització normalment és un procés entre amics, entre gent en qui confies i a qui estimes. Recordem els nois de Ripoll.

Continuem. Segons els estudis més recents, «a partir dels sis mesos els nadons ja coneixen la diferència entre el bé i el mal; i no només això, sinó que interioritzen el bé». Però també és veritat que no els agraden les cares desconegudes. El mecanisme que ens converteix en l'espècie més amable (l'oxitocina) també ens pot fer la més cruel del planeta: amb els coneguts, amor; amb els desconeguts, desconfiança. Som l'única espècie que s'enrojola, que passa vergonya: estem fets per connectar amb els qui ens envolten, tot i que això no vol dir que no hi hagi pocavergonyes. En tot cas, com que no podem conèixer i, per tant, sentir empatia amb mitja humanitat, ens hem inventat mites que ens uneixin: les religions, les nacions, les empreses, l'esport... I a vegades en el remei hi ha la penitència.

Contra el que narra William Golding a *El senyor de les mosques*, si deixes dos grups de nois a la intempèrie, en una illa o al bosc, s'acabaran fent amics. Contra la idea del gen egoista, la majoria de les persones tendim a l'altruisme i l'ajuda mútua, especialment en situacions límit (desastres naturals, per exemple). Contra una tesi tan influent com la *Psicologia de les masses* de Gustave Le Bon, el gregarisme té més a veure amb la decència que amb el crim. I contra la suposada pulsió violenta, una advertència: Hollywood té tan poc a veure amb l'autèntica violència com la pornografia amb el sexe. Els científics diuen que, en realitat, la violència no s'encomana, no dura gaire, i no és fàcil en absolut. La recomanació final de Bregman: *foragiteu el cinisme i sortiu de l'armari, no us avergonyiu de fer el bé. Us anirà bé*.

ANY 2022: UN ANY NEFAST EN TERMES METEOROLÒGICS

Marc Fauchs Comas

Estem a les portes d'una altra Festa Major, per això, és un moment ideal per parlar una mica del temps.

L'any 2022, entre altres coses, serà recordat com un any molt dolent meteorològicament parlant, tant a Catalunya, com a la resta d'Europa en general. Tant és així que, segons les dades del Servei Meteorològic de Catalunya, ha estat el més càlid i més sec, com a mínim, des de l'any 1950 al conjunt del territori català. No hi ha cap dubte que, amb l'escalfament global, aquesta tendència meteorològica cada vegada serà més habitual; per tant, tots plegats hem de saber gestionar aquesta situació que ens afecta i que anirà a més durant les pròximes dècades.

Sobre les xifres pluviomètriques a Sant Hilari, cal remarcar que, durant tot l'any, només van caure 557,6 mm de pluja, 40% menys aproximadament de la quantitat que hauria de caure anualment al nostre poble. L'hivern 2021-2022 no va caure ni un floc de neu a Sant Hilari i només va nevar una mica el dia 3 d'abril, quan ja estàvem en plena primavera. L'estiu de l'any passat va ser extraordinàriament càlid a Catalunya, i també a Sant Hilari; el qual va durar del maig fins a l'octubre pràcticament i va presentar nombroses onades de calor i temperatures desbocades. Dins d'aquest període estival a Sant Hilari, es van assolir o superar els 30 °C durant quaranta-sis dies entre els mesos de maig, juny, juliol i agost; un fet gairebé sense precedents des que hi ha registres meteorològics a la nostra zona.

L'inici d'aquest any 2023 va començar amb uns mesos molt secs i, com a la resta de Catalunya, es va entrar en alerta per sequera amb restriccions d'aigua per a usos domèstics. Sortosament, a partir del mes de maig i juny, van començar a arribar les pluges, que han fet que els nostres boscos recuperin el color verd i les nostres rieres el cabal d'aigua. Esperem que continuï així la resta de l'any.

Molt bona festa major a tothom!

Foto: Jordi Matas - 30 set.2022

AGOST_39a Baixada de carretons.

AGOST_Sardanes de Festa Major.

SETEMBRE_Diada de Catalunya a la plaça Moragues.

SETEMBRE_Diada de Catalunya.

2022 2023 ACTIVITATS

OCTUBRE_Activitats infantils de Fira Guilleries.

OCTUBRE_Fira Guilleries.

NOVEMBRE_Concert de Veus Alegres i OrfeoVigata.

NOVEMBRE_Presentació de «Histories de les Guilleries».

2022 2023 ACTIVITATS

DESEMBRE_ Inauguració de l'exposició Ramon Planiol.

DESEMBRE_Encesa de llums de Nadal.

GENER_Cursa Crematorrons.

GENER_Presentació «Les hores noves».

FEBRER_Homenatge a Carmen Valero.

FEBRER_Reobertura Centre Artesà de la Torneria.

MARÇ_Acte de reparació jurídica de les víctimes del franquisme.

MARÇ_Presentació de «Cuina del xup-xup».

ABRIL_Desfilada d'honor del Via Crucis a la residencia.

ABRIL_Mostra de cultura popular per Sant Jordi.

MAIG_Entrega premis concurs literari.

MAIG_Trail Guilleries.

JUNY_A frec d'aigua.jpg

JUNY_Homenatge a la vellesa.

2022 2023 ACTIVITATS

JULIOL_Festa del Comerç.

JULIOL_Nits a la fresca amb Waikiki.

Estones amb família

LA BALDUFA
ESCOLA BRESSOL

Autonomia, consciència sensorial, entorn al nostre abast, escola verda, lligam amb la família i metodologia Reggio Emilia, són els sis trets que fan única l'EBM La Baldufa.

L'Escola Bressol Municipal La Baldufa, aquest curs 2022-2023, ha crescut en número d'alumnes i de personal docent, ja que és l'única escola bressol del nostre municipi. Una ampliació que al principi preocupava a tota la comunitat educativa, però que finalment valorem molt positivament, ja que han sorgit noves idees i nous reptes.

L'equip educatiu té el compromís de fer de la Baldufa una escola oberta, activa i plena de reptes on els nostres infants assoleixen diferents aprenentatges a través de la manipulació, l'observació i el joc lliure.

L'infant aprèn i es desenvolupa des que neix a través del moviment i del joc. El joc lliure és un espai de descoberta i d'elaboració de coneixements i d'aprenentatges, i és una conducta espontània i voluntària. També estimula la imaginació i els nens i nenes poden crear espais i situacions totalment obertes i imaginatives; donant-los-hi la capacitat de crear, de descobrir, d'encuriosir-se i de gaudir; es caracteritza per la llibertat. Per als infants, jugar és una feina, per tant, jugant poden sentir-se realitzats, aconseguint els objectius i reptes que es proposin, essent essencial en l'aprenentatge cognitiu, motriu i emocional dels infants.

Anna Tardos "L'infant no juga, viu intensament implicant-se tot ell, implicant totes les seves funcions i emocions des de que neix".

Considerem també que és fonamental la relació família-escola. El nostre objectiu és compartir i cooperar amb les famílies durant el procés educatiu dels infants per tal d'aconseguir el seu desenvolupament integral. Enguany, s'han recuperat les estones amb família, un projecte que s'havia perdut durant l'època de la Covid-19. Agraïm a totes les famílies que hi han participat i que han fet gaudir als nostres infants amb totes les activitats proposades.

Tot l'equip educatiu de l'EMB La Baldufa us desitja una bona Festa Major!!!

Llar Infantil "Les Cent Fonts" Col·legi Sant Josep

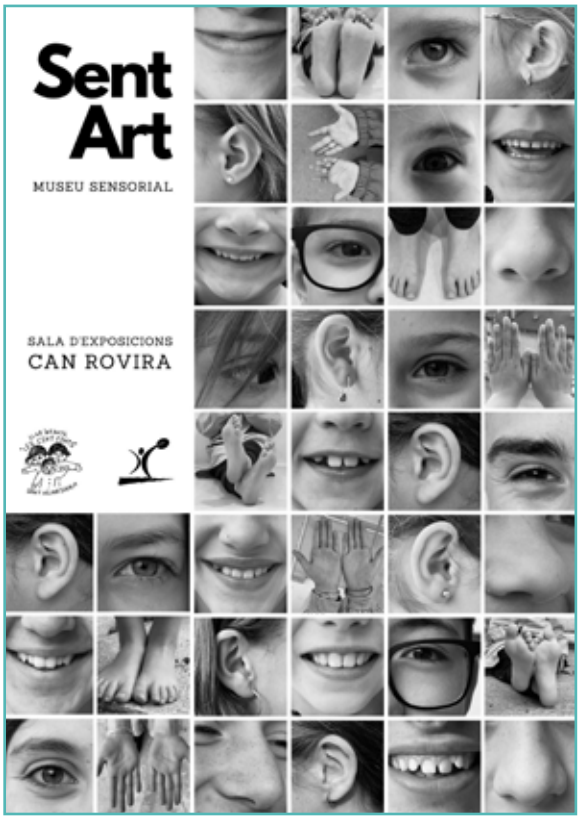

1 - Cartell del museu sensorial SentArt
2 - Una imatge de grup amb el joc

Us escrivim aquestes ratlles a les acaballes d'un curs conduït i dinamitzat a través del joc, reivindicant el seu extraordinari valor educatiu. Després de dos cursos marcats per la distància i la mascareta, necessitàvem, més que mai, interrelacionar-nos, jugar, compartir, trencar les distàncies... i què millor que fer-ho a través del joc, del gaudi.

El joc ha estat present a totes les festes d'escola (castanyada, Festival, carnestoltes, Sant Jordi...), als apadrinaments o als ambients d'aprenentatge. En definitiva, al dia a dia a l'escola. Utilitzem el joc com a metodologia i estratègia d'aprenentatge, activant la motivació intrínseca i l'emoció de nens i nenes ja que, tal i com ens diu avui la neurociència: sense emoció no hi ha aprenentatge. Jugar significa gaudir i ens permet, també, treballar l'educació emocional amb la gestió de les emocions que genera guanyar i, sobretot, perdre. Per què un jugador pugui guanyar, sabeu què és necessari? Doncs molt fàcil, que un o uns altres perdin.

Aquest curs hem unificat el Festival de Nadal, infantil i primària tots junts; hem continuat celebrant la Rua de Carnestoltes; hem creat i exposat a can Rovira el ja tradicional projecte de creativitat artística amb el Museu SentArt; hem recuperat totalment la Setmana esportiva i cultural de Sant Josep i hem pogut tornar a compartir moments i apropar-nos als avis i àvies de la residència amb el servei comunitari. També, ens agradaria destacar que, enguany, El TikTube - projecte de comunicació dels alumnes de tercer de primària - ha obtingut el primer premi en la categoria de "Treballs d'innovació en la integració de l'educació mediàtica al currículum" en els XX Premis eduCAC. Enhorabona, tiktubers de tercer!

Però, entre totes les notícies sobre la nostra escola d'aquest curs, n'hi ha una que sobresurt. El 18 de novembre ens va visitar l'honorable Conseller d'Educació, el Sr. Josep González Cambray, per anunciar que la Llar Infantil "Les Cent Fonts" i el Col·legi Sant Josep s'integrarien a la xarxa pública en el curs 2023-24 com a institut escola, és a dir, un centre que inclou les etapes d'infantil, primària i secundària. Era la forma de salvar una escola arrelada al poble i permetre que el proper curs continuéssim educant nens i nenes, com hem fet sempre, amb un model, de 3 a 16 anys, que complementa l'oferta del municipi.

No volem deixar perdre l'oportunitat, abans d'acabar, de donar les gràcies a totes aquelles persones que han lluitat per mantenir viu el nostre centre i tenir un record per a totes les que formen part de la seva història.

Començarà un nou curs, una nova etapa, acompanyeu-nos i continuarem escrivint el nostre viatge i, sobretot, seguirem jugant!

Molt bona Festa Major a tothom!

Escola Guilleries

Projecte d'escola:
El nostre patrimoni

Benvolguts i benvolgudes hilariencs i hilarienques, enguany volem utilitzar aquestes ratlles per explicar-vos una experiència realitzada per tots els infants de la nostra escola i de la qual ens sentim molt satisfets i satisfetes.

Com bé sabeu, la nostra escola, l'Escola Guilleries, forma part de la xarxa d'Escoles Verdes de Catalunya. Ser Escola Verda suposa el compromís, per part del centre, de desenvolupar actuacions vinculades a l'educació ambiental, de fomentar un desenvolupament sostenible i el respecte cap a l'entorn més proper. Una d'aquestes actuacions que portem a terme és el projecte d'escola i, concretament, aquest curs l'hem dedicat al Patrimoni natural, històric i cultural del nostre poble. Vàrem començar el projecte el mes de setembre amb la visita d'en Serrallonga, el seu bandoler i els capgrossos de l'escola. Ells ens van llençar tot un repte: conèixer el nostre patrimoni i inventar-nos 100 rodolins sobre Sant Hilari. Evidentment, entomàrem el repte amb molta il·lusió. Per conèixer una mica més el nostre poble vàrem realitzar uns tallers on hi havia activitats com fer bossetes d'olors amb plantes aromàtiques de l'entorn, descobrir els arbres del nostre pati, conèixer les llegendes del poble, els edificis i monuments més destacats, en Jaumet.... i tot plegat va acabar amb una gran exposició al gimnàs de l'escola.

El repte dels rodolins? Més que aconseguit amb la col·laboració de les famílies i amb rodolins com aquests:

- En Jaumet de la barretina, cada dia matina.
- Si boscos frondosos vols observar, a Sant Hilari hauràs d'anar.
- Sant Hilari és la canya perquè és a la muntanya.

Ara bé, aquest no ha estat l'únic repte que hem superat, ja que a mitjans de curs, els nens i nenes d'infantil 5 ens en varen proposar un altre: fer un capgròs entre tots els nens i nenes de l'escola. I efectivament, el dia de Sant Jordi vàrem batejar la Banyetes.

I com a cloenda, un concurs de pintura ràpida dels llocs més emblemàtics de la nostra escola amb exposició inclosa a can Rovira, una vetllada amb en Bauti que ens va ensenyar com s'utilitza un torn, en Manel Ruiz que ens va recitar alguns dels seus poemes, en Met que ens va explicar coses d'en Jaumet i tota l'escola cantant els rodolins musicats per l'Eva Codinach.

Val a dir que aquí només recollim algunes de les activitats més destacades però que al llarg del curs, a les aules se n'han fet moltes més.

L'escola Guilleries us desitja una molt bona Festa Major!

Institut Anton Busquets i Punset

Curs de reptes, comiats i orgullosa diversitat

Acabem el curs 2022-2023, un any ple de reptes educatius que vam començar amb l'aprovació dels nous currículums per part de l'administració educativa. Un any amb un veritable trasbals al centre, on tot l'equip humà ha donat el màxim per poder respondre als reptes humans, educatius i de convivència que s'han plantejat. Un any, en definitiva, ple de vida.

Però, acabat el curs, ens queda el record dolç i esperançat per totes les persones que marxen per continuar el seu camí.

Un any en el què deixen el centre famílies i alumnes que heu estat motiu d'orgull pels fruits donats i per la vostra capacitat de superació. No sempre hem estat d'acord, no sempre hem vist les problemàtiques sota el mateix punt de vista, però sempre, sí sempre, hem treballat conjuntament per fer créixer aquesta meravellosa comunitat educativa que és el nostre institut. A les persones que ara deixeu el centre, famílies, alumnes, docents, no us oblidarem, perquè ens heu deixat una guspira que no s'apaga. Gràcies pel vostre suport, per la vostra visió crítica però constructiva. Gràcies per fer que treballar com a docent a Sant Hilari Sacalm sigui un privilegi.

I gràcies per crear una comunitat educativa tan diversa i tan respectuosa amb les diferències culturals i socials. Som un centre amb una complexa diversitat i això ens fa grans i forts!

No acabem sense una abraçada i un record especial per en Toni i la seva meravellosa família.

Feliç festa major!

Graduació de 4t d'ESO

Graduació de 2n de batxillerat

Roger Duran Brugués, guanyador de la beca Toni Guzmán

PREMIS FÒRUM RECERCA

El passat 15 de desembre es va lliurar la 7a edició dels Premis Fòrum de Recerca a la Sala Noble del nostre municipi . L'objectiu d'aquest concurs és promoure la recerca a totes les àrees de coneixement, implicant tots els agents que conformen la comunitat educativa per motivar i donar suport a l'alumnat i als centres.

En aquest lliurament de guardons, es van decidir els dos representants de l'Institut Anton Busquets i Punset de Sant Hilari Sacalm per a la setena edició de la Mostra de Treballs de Recerca de la Selva. Així doncs, els quatre treballs seleccionats van ser «Substàncies antimicrobianes i la resistència mundial sobre la resistència bacteriana» presentat per l'alumna Anna Puig Vilà; «Conviure amb 2Q13, visibilització i sensibilització d'una malaltia minoritària» presentat per l'alumna Jana Miralpeix Busquets; «Biohackers. La biotecnologia en una maleta pedagògica» presentat per l'alumna Elsa Masó León i el treball «Anèmia pediàtrica. Estudis de casos reals d'anèmia en infants» presentat per l'alumna Helena Campmajó Martínez. Els dos primers van ser els guanyadors d'aqueta setena edició.

Moltes felicitats a tots quatre!

PREMI AJUT DE CÀTEDRA D'AIGUA

Coincidint amb el Dia Mundial de l'Aigua, el passat 23 de març es van lliurar els premis dels ajuts de la càtedra de l'aigua. Els objectius principals d'aquestes beques són fomentar la recerca al voltant del patrimoni natural i cultural de les Guilleries, així com aprofitar els recursos que ens pot oferir la càtedra per dotar als estudiants de batxillerat de les eines necessàries per dur a terme el seu treball de recerca. Aquests ajuts tenen una dotació econòmica de 550€ i inclouen la cotutorització de l'estudiant per part de personal investigador i docent de la UdG i la Uvic-UCC.

Les dues estudiants de batxillerat becades per la càtedra l'any 2022 van presentar els resultats dels seus treballs de recerca.

>> **Salma Bannadi,** Institut Montsoriu d'Arbúcies, ha fet un estudi sobre «Anàlisis microbiològiques i fisicoquímiques de les aigües de les fonts naturals dels boscos d'Arbúcies», tutoritzat per la Dra. Clàudia Fontàs, professora del Departament de Química de la Facultat de Ciències i directora del Campus de l'Aigua de la Universitat de Girona.

>> **Irene Alba Frigola**, Escola FEDAC Sant Narcís de Girona, ha fet una recerca sobre l'«Anàlisi de la qualitat de l'aigua del riu Ter a les Guilleries», tutoritzada per la Sra. Núria Sellarès, investigadora del Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya.

El treball de la Salma Bannadi de l'Institut Monstoriu Arbúcies conclou que les fonts del Montseny-Guilleries presenten una qualitat fisicoquímica excel·lent. En canvi, l'Irene Alba Frigola ha determinat que els embassaments del riu Ter al seu pas per les Guilleries i Savassona presentaven l'estiu passat una qualitat fisicoquímica mediocre, preludi de la dolenta situació en què es troben actualment.

La Càtedra de l'Aigua, Natura i Benestar ha escollit els dos treballs de recerca de batxillerat becats del 2023, i que es presentaran l'any vinent.

>> **Bernat Porta Rojas**, de l'Institut Anton Busquets i Punset de Sant Hilari Sacalm, analitzarà la qualitat fisicoquímica i bacteriològica d'algunes fonts del municipi i la comparará amb estudis previs amb l'objectiu de valorar la situació actual en el context de canvi climàtic. El seu treball serà tutoritzat per la professora del centre Cèlia Casellas Masgrau. Comptarà, també, amb l'assessorament científic de la Dra. Anna Menció Domingo, investigadora i professora del Departament de Ciències Ambientals de la Facultat de Ciències de la Universitat de Girona.

>> **Irma Masnou Colón**, de l'Institut Montsoriu d'Arbúcies, estudiarà com influeix la qualitat fisicoquímica de diferents aigües de Sant Hilari Sacalm en el creixement de diferents cultius vegetals quan són utilitzades per regar. La seva tutora del centre serà la professora Sílvia Carbó Martí i la de la universitat serà la Dra. Diana Elisa Jiménez de Santiago, del Centre Tecnològic BETA de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya.

Enhorabona!

BECA TONI GUZMÁN

El passat 20 de juny es va fer la festa de graduació dels alumnes de 4t d'ESO de l'IES Busquets i Punset, així com la festa de l'excel·lència que dona reconeixement als alumnes que han tret una mitjana superior a 8,5 en el curs. En aquest acte també es va fer el lliurament de la Beca Toni Guzmán, un premi de 500 euros concedit per la família Guzmán Garofano i per l'Ajuntament a l'alumne amb millor mitjana dels 4 anys d'ESO. És el cas d'en Roger Duran Brugués, amb una mitjana de 9,30 i guanyador de la novena edició. Aquesta beca té com a objectiu reconèixer la feina i l'esforç que fan els alumnes al llarg de l'ESO, especialment aquells amb el millor currículum.

Un cop més, des de l'Ajuntament i la comunitat educativa, agraïm la iniciativa de la família Guzmán Garofano i l'esforç que fan per tirar endavant aquesta beca, la qual comparteix amb els estudiants l'esperit de superació i lluita del seu fill, mantenint viu el record d'en Toni.

PREMIS MORAGUES

El passat 13 de juny es van lliurar els premis Moragues a la sala noble del nostre municipi. L'objectiu d'aquests guardons és premiar l'esforç dels alumnes de 4t d'ESO que duguin a terme un treball orientat a promoure la recerca, experimental o teòrica, en qualsevol matèria, tan científica com en els àmbits d'humanitats i de ciències socials.
Hi ha tres categories: la categoria individual, la grupal i la violeta. En aquesta última, les dones de l'Associació de Dones La Violeta són les encarregades d'escollir el treball guanyador. El premi són 150 euros per gastar en material escolar i un any de sòcia de l'Associació de Dones La Violeta.
El guardó per a la categoria grupal és de 150 euros en vals per gastar als comerços locals del municipi, en canvi, per la categoria individual són 75 euros pel mateix propòsit.
Cada edició s'escull un treball guanyador per categoria i per centre escolar de secundària. El guanyador d'enguany de la categoria individual de l'INS Anton Busquets i Punset ha estat el treball titulat «Podem Sobreviure amb el canvi climàtic? Les persones de diferents edats són conscients de la situació climàtica actual?» presentat per l'alumne Bakr El Asri Mohsine. Del Col·legi Sant Josep, ha estat escollit el treball titulat «AQUA, un nou centre per a joves» presentat per l'alumna Judith Carreras Tornés.
Les persones premiades de la categoria grupal d'aquest 2023 de l'INS Anton Busquets i Punset, Jan Obiols i David Miclea, han realitzat el treball «La pressió social en l'alcohol». Del Col·legi Sant Josep s'ha guardonat l'estudi «El clima a Sant Hilari Sacalm», presentat pels alumnes Ona Garriga Miralpeix i Oriol Blanco Crous.
El treball guanyador de la categoria Violeta d'enguany ha estat el «La sexualitat i el gènere dins de l'art» de l'alumna Margot Soler de l'INS Anton Busquets i Punset.

Enhorabona a tots i totes!

ENTITATS

PIG
PARTIT INDEPENDENT DE LES GUILLERIES

A les eleccions municipals del passat 28 de maig, els ciutadans i les ciutadanes de Sant Hilari van fer confiança al nou projecte del Partit Independent de les Guilleries pels pròxims quatre anys.
Volem agrair molt sincerament el suport rebut a la nostra renovada aposta política, la qual continua fidel a la seva mirada mediambiental, participativa i municipalista; convençuts de comptar amb un grup de gent amb la capacitat i la preparació necessària per fer avançar Sant Hilari. En els últims anys, s'ha millorat en molts aspectes. La situació d'endeutament econòmic s'ha revertit i s'ha preparat Sant Hilari per encarar els nous reptes de futur.
Ara, la combinació d'experiència i d'aire fresc ha de permetre que Sant Hilari continuï amb aquest canvi, amb polítiques basades en la cerca de la sostenibilitat mediambiental, però també econòmica i social.
Amb la voluntat de treballar per tots els habitants del nostre poble, encarem la Festa Major. Una festa que és emblemàtica i especial per tots els hilariencs i hilarienques, i que any rere any la gaudim amb amics i família. Per això, hem procurat que sigui una festa diversa, amb activitats per a tots els gustos i totes les edats, al mateix temps que una festa amb activitats a l'abast de tothom. Des del PIG volem gaudir d'aquests dies, però, sobretot, volem treballar perquè ho pugui fer tota la gent del nostre poble.

Us desitgem a tots i a totes que viviu amb orgull i alegria la Festa Major del nostre poble!

ESQUERRA REPUBLICANA
Sant Hilari Sacalm

Arriba la Festa Major i des d'Esquerra Sant Hilari volem fer-vos arribar els nostres més sincers desitjos per uns dies plens d'alegria i celebració. Que aquests dies siguin una oportunitat per compartir moments únics amb la vostra família i amics i que cada carrer i cada plaça es converteixin en un escenari de música, dansa i tradicions que ens recorden la riquesa de la nostra cultura.
Us desitgem una Festa Major inoblidable i plena d'emocions positives. Que el sentiment d'orgull per la nostra vila ens acompanyi i que les rialles i les abraçades siguin el millor premi per a aquests dies tan especials.
Tot el grup volem expressar el profund agraïment pels 646 vots que hem rebut en les passades eleccions municipals del 28 de maig, aconseguint així 4 regidors. Aquest suport significatiu demostra la confiança que heu dipositat en el nostre projecte polític i ens encoratja a treballar encara amb més compromís i dedicació. Treballarem els pròxims 4 anys des de l'oposició per impulsar polítiques inclusives i sostenibles. Amb el vostre suport, continuarem lluitant per la cultura, per l'esport, pel desenvolupament econòmic, per la protecció del medi ambient. En definitiva...per tots vosaltres.
Gràcies de tot cor per la vostra confiança i som plenament conscients de la responsabilitat que aquest gest implica. Seguirem treballant en positiu per fer de Sant Hilari un lloc encara millor per a tothom.
Ara sí...Només ens queda dir que comenci la festa!

Molt Bona Festa Major

junts
per Sant Hilari

Benvolguts hilariencs i hilarienques,
Fem aquest escrit acabats de sortir d'unes noves eleccions municipals i hem vist que els resultats han estat molt més ajustats que a les darreres. Es dona el cas que el partit que no té, ni de bon tros, la confiança de la meitat de la gent de Sant Hilari, per aplicació de la Llei d'Hondt, té més de la meitat de regidors. Res a dir, això funciona així per a tothom, però aquesta situació hauria de fer repensar les polítiques del nostre ajuntament i hauria de fer reflexionar el guanyador sobre la necessitat d'una visió més àmplia i més integradora de la gestió municipal.
Massa vegades, la política queda desprestigiada per les actuacions d'alguns partits i d'algunes persones, com va passar a Sant Hilari. Cal ser respectuosos amb els votants i també amb els adversaris polítics. D'altra manera, el major damnificat és el propi ciutadà, que perd tota la confiança en la política i en els polítics.
El grup de Junts, amb en Teti i la Montse al capdavant, encarem aquesta etapa legislativa amb il·lusió i amb empenta, serem exigents en el treball dels propers quatre anys, per un Sant Hilari millor.
Defensarem les nostres propostes: des dels cinc projectes clau, la xarxa de clavegueram, tots els temes concrets i la recuperació de la Guilla.
Volem un ajuntament curós amb la gestió dels pressupostos, destinant-los a allò realment necessari.
Tanmateix, defensarem els interessos del nostre poble, de Catalunya, de la nostra llengua i no renunciarem a la independència del nostre país.
Us donem les gràcies a tots els que ens vàreu fer confiança i ens posem a la vostra disposició.

Que passeu, tots plegats, una magnífica Festa Major!

Consell Local de la República Sant Hilari Sacalm

Ara fa dos anys va néixer el Consell Local del Consell de la República. Des d'aleshores hem fet camí per tal d'aconseguir l'objectiu més important que tenim com a país: la independència.
Malgrat el gran desencís i l'enorme frustració de molts independentistes, el que es va aconseguir l'1 d'octubre serà sempre una victòria del poble català i un fet que ha servit per donar-nos compte del que podem aconseguir. Hem après, som més savis. Sabem en qui podem confiar i en qui no. Sabem que res ens serà donat si no que haurem de ser nosaltres qui ho haurem de prendre. Sabem qui jugarà brut i qui ens ajudarà.
I com va dir el poeta:

Cridem qui som i que tothom ho escolti.
I en acabat, que cadascú es vesteixi
com bonament li plagui, i via fora!,
que tot està per fer i tot és possible.

Miquel Martí i Pol

Us animem a formar part del Consell Local de Sant Hilari. Us necessitem a tots. Podeu demanar informació al **correu santhilarisacalm@consellrepublica.cat**. També ens podeu seguir per les xarxes socials (twiter **@CLxR_StHilariS** i instagram **@CLxR_SantHilariSacalm**).

La Junta Rectora us desitja una bona Festa Major!

ÒMNIUM LLENGUA CULTURA PAÍS
SELVA INTERIOR

Qui dies passa, anys empeny
Un any més, Òmnium Selva Interior segueix fent activitats i noves propostes a Sant Hilari i com és costum, enguany, tornem a fer un repàs de tot el que s'ha fet des del setembre del 2022 fins a dia d'avui:
Com és tradició, l'11 de setembre vam participar de l'ofrena floral. També vam tornar a muntar l'arbre dels desitjos durant les vacances de Nadal a la Biblioteca Soledat Ridaura i Feixas.
Iniciat el 2023, i per tercer any consecutiu, vam col·laborar, tant en el finançament (250€) com en el jurat, a la Beca de recerca sobre la producció d'un article de recerca inèdit sobre la vila i terme municipal de Sant Hilari, aquest any la guanyadora va ser la Maria Planellas amb un treball d'Anton Busquets i Punset.
Un parell de dies abans de Sant Jordi vam organitzar l'activitat Estenem Poesia en la que hi van participar les escoles del poble. Tot plegat va ser un èxit! I, durant la diada de Sant Jordi, vam repetir-ho perquè tothom pogués participar-hi, també. A més, vam facilitar la projecció de curtmetratges de primavera, aportant alguns dels films de la programació del VOC (versió original en català).
Vam tenir l'honor d'acollir la presentació del llibre Ràbia (Premi Novel·la d'Òmnium) de Sebastià Alzamora, que ens va venir a veure des de Mallorca. I a més, com cada any, vam participar activament en l'arribada de la Flama del Canigó del 23 de juny, que enguany es va anar a recollir a Blanes.
Cal destacar que l'alumnat de 1r d'ESO de l'Institut va participar a la Mostra del Sambori 2023 i, per aquest motiu, se'ls va fer entrega d'un lot de jocs de taula, com a reconeixement i agraïment per haver sigut un dels dos centres participants d'aquesta Mostra.
A més, aquest any s'ha engegat la campanya Treu la llengua, en la que fem diferents propostes per posar la llengua catalana al centre de les nostres vides: tenim el Parla'm (https://parlam.omnium.cat/), que recull veus i textos perquè les tecnologies parlin i entenguin el català; i també, conjuntament amb la Unió de Federacions Esportives de Catalunya, volem interpel·lar al món esportiu perquè s'adhereixin al manifest de L'esport en català (https://esportencatala.cat/). A més de tot això, Òmnium Cultural, té moltes propostes en defensa de la llengua: Sambori, VOC, Premi d'Honor, Vincles, CineXic...
Una de les voluntats de la nostra territorial és poder fer actes i activitats per tota la comarca, i a Sant Hilari s'està aconseguint. Així que si teniu interès en saber més coses i fins i tot a col·laborar, podeu dirigir-vos a la membre de Junta, Quimi Sarqueda, o escriure'ns a: selvainterior@omnium.cat .

I anem fent, perquè qui dies passa, anys empeny! Així que VISCA LA CULTURA I VISCA LA FESTA MAJOR DE SANT HILARI!

ENTITATS

El comerç local som patrimoni

Comerç i Turisme
Sant Hilari Sacalm

En les darreres campanyes organitzades per l'Associació de comerç i turisme de Sant Hilari, ens hem centrat en adreçar-nos els nostres clients: famílies, joves, gent gran... amb l'objectiu de conscienciar sobre la importància del comerç local.

La campanya d'enguany se centrarà en **enfortir als comerciants** perquè ens sentim identificats i creiem que som un puntal fonamental de la riquesa econòmica, cultural, tradicional, etc. del nostre municipi.

Cada botiga, empresa, establiment... som una part molt important del nostre territori, és per aquest motiu que arrenquem el nostre projecte dient que **El comerç local som patrimoni**.

Som establiments centenaris, establiments històrics, establiments amb una trajectòria artesana que s'ha anat traspassant de pares a fills... I també som establiments moderns, que hem plantat una llavor al nostre territori amb l'objectiu de crear arrels i obtenir fruits a llarg termini. Establiments de persones que, desconnectant de la ciutat, ens hem establert als pobles guanyant qualitat de vida i afavorint el creixement econòmic de la comarca.

També som establiments que ens hem creat a l'entorn d'uns recursos turístics que s'han anat desenvolupant al territori i que, gràcies a la nostra contribució, aquests recursos es veuen reforçats i ens retro alimentem els uns amb els altres.

Gràcies a la nostra aportació, el teixit comercial del nostre municipi és un punt de referència a la xarxa urbana i entre tots contribuïm a crear una economia circular, ajudem als nostres clients a fer un consum responsable i a apostar pel producte local.

Bona Festa Major!

Alimentació

CAN CABRÉ	972 86 82 11
CARNISSERIA CAN BARNET	972 86 87 47
CARNISSERIA CAN CISQUET	972 86 82 67
CARNS I EMBOTITS HOMS	972 86 82 92
CARNS I EMBOTITS MASÓ	972 86 82 41
CELLER D'EN JORDI	659 446 469
FLECA DANÉS	972 86 87 97
FRUITERIA I CELLER J. BAYES	972 97 61 56
MAGATZEM COLLSABENA	972 86 86 05
PASTISSERIA MASÓ	972 86 94 85
PEIXATERIA LLORÀ	972 86 83 21
SUPERMERCAT CONDIS	972 86 85 61

Equipament de la llar

BAZAR EL REGALO	
BOTIGUES ROSSELL S.L.	972 86 80 79
CAN JOMBO	972 86 83 08
DUCA CAN TORRENT	972 86 80 01
LES GUILLERIES GAMMA	972 87 21 05
TINTORERIA DESTACA	607 70 11 13

Moda i complements

010 SHS	629 342 716
CONFECCIONS MONTSE	972 86 94 72
DRAPPS	972 86 93 71
LA GUILLETA JOIES	972 86 95 15

Regals, artesania i oci

DECOR-A	972 26 88 33
IRENE FOTOGRAF	972 86 85 01
JEIMAR	972 16 24 01
PLANTES MASÓ	972 87 39 04
VIDEO OCA S.L	972 86 96 76

Restauració i hostaleria

FONDA RITA	972 86 80 09
PIZZERIA VILLAVECCHIA	972 86 95 64
RESTAURANT AQUARI "CAN PINOTXO"	972 86 93 69
RESTAURANT ELS CORTALS	972 86 87 95
TORRE CAN RIPOLL (HUT)	629 228 813

Salut i bellesa

ALZERO BARBERIA	685 305 951
ASSERCAT SUPORT	678 878 311
BEARTISTS PERRUQUERS	972 86 82 94
PERRUQUERIA CARME GARRIGA	972 86 80 20
PERRUQUERIA I ESTÈTICA SILVIA	972 86 82 65
PERRUQUERIA I ESTÈTICA STYL	972 86 82 70
PERRUQUERIA LOUAN	972 87 21 50
SUY ESTÈTICA I SALUT	972 87 23 56

Serveis

ARTESANIA I MOBLES JOSEP TEIXEIRA	972 87 23 03
AUTOREPARACIONS TGB	972 86 95 06
DIVERTUS, SCCL	615 894 014
FACA S.L	972 87 20 30
GARATGE GUILLERIES	972 86 88 73
GRÀFIQUES MONTSENY	972 86 84 06
INSTAL·LACIONS J.PALLAROLS	972 86 81 64
MONTSERRAT PUJOLRÀS /ASSESSORA TÈCNICA COMERCIAL	972 86 91 84
PLANXISTERIA MASÓ	972 86 94 23
SH CONCEPT FORMACIÓ	672 371 690
TROFEUS WANSCAT, S.C	610 414 076
VILABELLA ASSESSORIA I GESTIÓ	972 86 81 82

LA SELVA

Federació de Comerç de la Selva

Diputació de Girona

Generalitat de Catalunya

Comissió de festes
Sant Hilari Sacalm
jove

Trobo a faltar aquells estius plens de plans, cada cap de setmana posàvem el peu a una Festa Major. Semblava que no s'acabaria mai: aquella sensació d'eufòria, rialles descontrolades, jugades a comentar i situacions èpiques. Teníem ganes de menjar-nos el món, de conèixer mil persones, de sumar moments plegats. Després arribava el final de l'estiu, la nostra Festa Major per acomiadar-lo, i tornàvem a casa pensant que quedava molt encara per la següent, ja alesho-res l'esperàvem amb ganes. Recordo que una d'aquestes nits, cridant a ple pulmó en un dels concerts i rodejada dels meus, em vaig sentir immensament feliç. Que no s'acabés mai, vaig desitjar.
Els anys van passant i cada vegada tenim més responsabilitats, prenem camins diversos i costa més coincidir. Penso que és molt important viure cada etapa amb ganes i, per aquesta raó, em vaig fer sòcia de la Comissió de Festes Jove. Em va semblar que era la manera que les futures generacions visquessin moments inoblidables i creessin aquesta consciència col·lectiva que un dia em va fer tan feliç. Pertànyer a una entitat, a un poble i a un grup que sent orgull de les persones en qui s'han convertit. Persones que volen que l'esperit jove es mantingui viu.
Des d'aquí fem un reclam per tal d'aconseguir més membres, tenim clar que el nostre projecte no durarà per sempre i ens preocupa que cap persona en vulgui formar part i mantenir-lo amb vida. Si no et vols comprometre, d'acord, però anima't a donar un cop de mà quan vegis que ho necessitem o ho demanem. Si no, on quedaran aquelles nits d'estiu?

Recuperem l'orgull de poble!

GEGANTERS
SANT HILARI SACALM

I ja hi tornem a ser! Ha passat, de nou, un any més, i a Sant Hilari, els gegants hilariencs no han faltat en les diades més assenyalades, animant, més o menys, als vilatans que han volgut seguir-los, ballant ben acompanyats pels nostres companys grallers.
Com a associació amb poca experiència, estem contents perquè hem aconseguit mantenir les cercaviles importants de la vila i col·laborar en festes organitzades per altres entitats del municipi; fem la nostra puntada al teixit entre les diferents entitats del poble.
Destacar que anem consolidant la Trobada Gegantera del dissabte de Festa Major i que s'han introduït noves cercaviles, com la participació en la Fira Guilleries.
Agrair les facilitats que ens van posar els companys Sardanistes i Bastoners per organitzar de forma conjunta la 2a Mostra de Cultura Popular Local i més en una dia tan especial com és Sant Jordi.
Com a colla, però, creiem que ens falta un pas més i anem pensant en coses noves. I no cal dir que l'entrada d'un bri d'aire nou fa que les coses avancin amb més frescor. Així que us convidem a afegir-vos a la colla: nous geganters i grallers, us esperem!
Ja només ens queda desitjar-vos una molt bona Festa Major!

Salut i fallera!

ENTITATS

Fer el pessebre ens permet observar la natura i respectar-la, coneixem els paisatges, com era la vida rural, les feines del camp, les construccions, els animals... Treballem en equip, amb les mans, reciclem materials, desenvolupem el gust estètic i l'enginy, en la fantàstica aventura creativa del pessebrisme en la que tots els sentits participen d'una festa familiar i socialitzadora.
Us convidem a tots a participar-hi.
Aprofitem per donar les gràcies a la parròquia de Sant Hilari, a l'Ajuntament i a tots els voluntaris i col·laboradors que un any més han estat al nostre costat.

Bona Festa Major

Aquest és el retallable commemoratiu titulat "IL MIRACOLO DI GRECCIO" que ha editat L'Universalis Foederatio Praesepistica per celebrar els 800 anys des que Sant Francesc d'Assís, pel Nadal de 1223, va donar vida al primer pessebre a la petita població italiana de Greccio.

Foto Flash Sacalm som una entitat d'hilariencs i hilarienques a qui ens agrada el món de la fotografia. Gaudim aprenent diverses tècniques com el fotoperiodisme, la fotografia nocturna, el modelatge, els bodegons i fem cursos de tècniques fotogràfiques lightpainting i de Photoshop de diferents nivells.
Organitzem diverses activitats anuals com sortides, cursos, etc. Però el que ens agrada més és presentar-vos les nostres imatges en forma d'exposició, que ubiquem a diversos espais municipals com Can Rovira i a altres poblacions de Catalunya.
Aquest any hem après una nova tècnica que us voldríem explicar, la cianotípia, que és una tècnica d'impressió en color blau cian molt antiga. Es basa en el fet que, després de l'exposició al sol i a una barreja de productes específica, es torna de color blau. Permet imprimir la forma de les plantes i captar detalls botànics que moltes vegades passen desapercebuts.
Animem a tothom a veure les nostres fotografies a instagram (@fotoflashsacalm) i, a totes aquelles persones que també tenen passió per la fotografia, els convidem a apuntar-se a Foto Flash Sacalm. No dubteu a contactar amb nosaltres a ffsacalm@gmail.com

Us desitgem una Bona Festa Major!

ASSOCIACIÓ PUNTS DE L'AIGUA SANT HILARI SACALM

Un any més, des de l'Associació Punts de l'Aigua de Sant Hilari, aprofitem aquest programa per fer arribar a tots els hilariencs i les hilarenques i a tota la gent que vingui a visitar-nos aquests dies els nostre desig d'una bona Festa Major!
Igualment, com ja és costum, aprofitem per explicar quines han estat les nostres activitats durant aquest any, entre festa major i festa major, totes elles fetes sempre amb l'esperit de donar a conèixer mitjançant els punts de llibre el nostre entorn més proper.
Pel que fa a punts de llibre, hem acabat la sèrie dedicada a les "Fonts de Sant Hilari", una sèrie molt estimada per nosaltres ja que gràcies a ella hem pogut donar a conèixer arreu el gran patrimoni natural en forma de fonts que tenim.
Hem continuat editant punts de les boniques sèries dedicades als "Ocells de les Guilleries" i a les "Flors dels Boscos de Savassona". I estem treballant per a poder editar aviat una sèrie en la que ensenyarem els peixos i rèptils aquàtics que tenim al nostre entorn.
Pel que fa a les nostres activitats, hem fet la Trobada d'intercanvi de Punts de llibre, hem estat presents a la Fira de les Herbes Remeieres de Vilanova de Sau, i a les trobades de col·leccionistes de Sant Antoni, Les Corts i del Poble Sec a Barcelona.
Com sempre la nostra intenció és escampar arreu on anem la riquesa cultural, natural i patrimonial que tenim a Sant Hilari i les Guilleries.

excèntrica

Els últims 12 mesos han estat realment intensos per Excèntrica, les exposicions han omplert la Font Picant, la Sala Canals de l'Hostal, els aparadors dels establiments del poble i l'Escola d'Arts Visuals del Prat.
La Fira Guilleries ens va portar activitats força engrescadores, com la que vàrem fer amb la mainada amb molt èxit de participants i, el Dia Internacional de l'Art, Excèntrica va acollir la celebració de les Jornades Territorials de les pràctiques artístiques.
No podem acabar sense mencionar l'èxit de la nova edició de la Patum Artística, idea d'en Josep Nogué, o el primer premi que ha rebut en Gregori Puyol pel seu treball presentat al Concurs d'art Pink Cadukkac a Itàlia.
Clarament, l'Art ha tornat a fer de les seves omplint-ho tot.

Feliç Festa Major.

emvic
Aula de Música de Sant Hilari Sacalm

AULA MUSICAL

L'Aula Musical us vol desitjar a tots i a totes MOLT BONA FESTA MAJOR!!!!
Enguany estem de celebració: celebrem 45 anys!
Els nostres inicis es remunten a quan el mestre Lluís Torres va venir a viure, els darrers anys de la seva vida, a St. Hilari i va propiciar, amb el seu mestratge, l'educació musical de l'Antoni Miralpeix qui, de molt jove, va començar el projecte de l'Escola de Música.
L'any 2008 vam commemorar el 30è aniversari i el vam plantejar com un punt d'inflexió: calia un salt endavant qualitatiu. Va ser a partir de llavors que vam esdevenir municipals i vam entrar a formar part de la Xarxa EMVic com a Aula associada.
Al llarg d'aquests anys, l'Aula Musical ha donat vida cultural al poble i ha nodrit de músics i ciutadans melòmans casa nostra.
Gràcies a tots/es els/les que heu fet possible que avui estiguem aquí, gaudint i estimant la música, especialment a l'Antoni Miralpeix i la Montserrat Cufí per la seva música, entrega i passió, i als regidors/es de l'Ajuntament que sempre heu cregut en el projecte.
Podeu veure i conèixer-nos la Facebook i Instagram d'aules musicals de Sant Hilari i Arbúcies. I, si us animeu a formar part de la nostra família -ja sigui cantant a la coral Petits Cantaires o gaudint del llenguatge musical i instruments-, ens trobareu a amarbuciesisanthilari@emvic.cat. Us hi esperem!

Gràcies a totes i a tots per ser-hi i fins molt aviat!

ORQUESTRA JOVE

La Fundació Orquestra Jove de la Selva us desitja molt BONA FESTA MAJOR!

L'Orquestra està formada per un centenar de nens i joves, amb molta representació d'alumnes i professors de Sant Hilari, repartits en 4 seccions: orquestra inicis corda, orquestra inicis vent, orquestra de corda grans i orquestra de vent grans.
Enguany hem recuperat poder tocar totes les seccions juntes. Ens ha fet molta il·lusió compartir una estada de cap de setmana a Lloret de Mar, també amb la companyia de l'orquestra de corda de Manacor amb qui hem fet intercanvi, i acabar amb un concert amb 100 músics a l'escenari. Quantes emocions i quanta música!
L'Orquestra ens fa créixer musicalment però també, i no menys important, en la relació entre nosaltres i el nostre entorn. Així, a través d'intercanvis, estades, colònies musicals, assajos i concerts, anem teixint una xarxa de relacions i experiències que no oblidarem.
Per el curs vinent ens esperen diversos intercanvis i moltes activitats. Si fas música, hi ets benvingut!
Moltes gràcies a l'Ajuntament de Sant Hilari, que en va ser membre fundador el 1999 i ha recolzat el projecte des del primer dia!

Estimats hilariencs i hilarienques,

Amb gran alegria i entusiasme arriba un any més la nostra estimada Festa Major. Com per a tots vosaltres, és un moment molt especial de l'any per als membres de la nostra coral.
Aquest curs ha sigut complicat ja que hem tingut dues grans pèrdues a la nostra coral. Ens van deixar el nostre president, en Josep Maria Bonvehí, i en Toni Duran i per això volíem aprofitar aquest espai per recordar-los i agrair-los tota la dedicació i l'estima per Veus Alegres.
Enguany hem dut a terme un gran projecte: A frec d'aigua. Amb aquest espectacle hem fusionat la música, la consciència ambiental i la prosa i hem utilitzat la nostra veu com a instrument per a conscienciar sobre la importància de conservar i valorar l'aigua, sobretot la de Sant Hilari. A més a més, en aquest projecte ens han acompanyat l'orquestra, el ballet i les corals Petits Cantaires, Clau de Sol i Contrapunt (jove i adults) de Malgrat de Mar, la Coral Sib, la Coral l'Arpa i el Cor d'homes d'Osona. Gràcies a la col·laboració de tothom, el projecte ha sigut un èxit i ens dona ànims per continuar creixent com a coral i enfocar projectes de més magnitud i exigència artística.

La Coral Veus Alegres continuem mirant cap el futur. Estem plens d'il·lusió i projectes emocionants. Volem continuar portant la cultura hilarienca i catalana arreu del món, i per això esperem poder participar en un altre festival de música europea l'any que ve. Continuarem sent un altaveu de Catalunya a la resta del món!
Així doncs, mirem cap al futur amb entusiasme i determinació.

Us esperem a alguna de les properes actuacions i... BONA FESTA MAJOR!

Un any més, des del Cor Lutiana venim carregades de projectes i actuacions que hem anat fent al llarg de tot aquest any i que tot seguit us expliquem.
A principis de setembre, iniciàvem el curs amb un repertori de caire patriòtic amb l'actuació al Fossar de la Pedrera, al cementiri de Montjuïc, en commemoració de l'afusellament de Lluís Companys.
Al mes de desembre vam participar, com ja és tradició, al concert de Nadal de l'església, juntament amb les altres corals de Sant Hilari.
El 2023 el vam començar preparant nou repertori de música catalana, del qual en vam poder oferir un petit tastet a l'acte benèfic en favor del TOM (Associació Montseny-Guilleries) a principis de març.

I al mes de maig vam actuar a l'entrega de premis de narració curta i de punts de llibre organitzat per l'Ajuntament de Sant Hilari, oferint un delicat repertori inspirat en la natura i amb acompanyament de piano.
Pel que fa al Cor Lutiana Jove, hem afrontat aquest nou curs amb gran il·lusió, ja que ens hem plantejat un repte força ambiciós que acabarem de materialitzar el curs vinent.
A més a més del concert de Nadal, vam poder actuar a l'entrega dels premis de Poesia Ametista, organitzat per l'Ajuntament d'Arbúcies, i, per finalitzar el curs, vam poder oferir dos concerts on la temàtica principal va ser la banda sonora d'algunes de les pel·lícules més representatives de Disney, amenitzat amb la projecció d'imatges.

Amb les veus del Cor Lutiana i el Cor Lutiana Jove us volem desitjar que passeu una bona Festa Major!

grup sardanista Sant Hilari

Un any més ja tornem a tenir la Festa Major aquí.

Vam acabar l'any passat amb un concert de Nadal de Valentí Maymó, que ens va recitar música amb la tenora, gaudint de l'obra El Poema de Nadal, de Josep Maria de Segarra. També ens van convidar a participar en el projecte de places i patis oberts, amb una activitat per donar a conèixer les sardanes a la mainada, tot i que no va tenir gaire èxit. Malgrat això, per Sant Jordi, vam fer la 2a Mostra de Cultura Popular a la plaça Moragues, organitzada juntament amb la Colla Gegantera de Sant Hilari, el grup de gralles i timbal i els Bastoners de les Guilleries i amb el suport de l'Ajuntament. Hem creat l'activitat de comptar i repartir sardanes els dissabtes de maig i juny, ja que creiem que és interessant fer-ho conèixer-ho a tothom. El mes de juny vam poder gaudir de l'audició de sardanes amb la Cobla La Principal de Banyoles i al juliol amb la Cobla La Principal d'Olot. El 20 d'agost a la Placeta, hem organitzat el XXXV Aplec de la Sardana, en el qual ens han acompanyat les cobles La Flama de Farners, la Principal de Cassà i la Ciutat de Girona. Dit això, esperem seguir molt temps gaudint de la nostra estimada dansa i us convidem a formar part d'aquest grup.

Molt bona Festa Major!

Via Crucis Vivent

element festiu patrimonial d'interès nacional

La Festa Major és una oportunitat única per celebrar l'alegria i l'esperit festiu que omplen els carrers del nostre poble. Justament fa un any vam tenir l'honor de pronunciar el pregó d'aquesta gran festa, tot i haver de canviar d'escenari a causa dels capricis del temps. Però ara, com a record immortal, el pregó del passat any es troba transcrit en aquest programa, com un testimoni del nostre compromís amb la tradició i la cultura.
Enguany, el Via Crucis ha estat tot un èxit. Les bones condicions meteorològiques han acompanyat la marxa i l'esperit motivat dels participants ha fet que cada moment fos memorable. Volem felicitar a tots els que han format part d'aquesta experiència única. La vostra dedicació, interès i serietat han estat clau per aconseguir un resultat tan meravellós. Enhorabona a tots!
Mirem cap al futur amb entusiasme i il·lusió ja que l'any que ve tenim una oportunitat excepcional. Estem convidats a participar en la concentració d'armats de tot Catalunya, que tindrà lloc a la bella localitat de Banyoles durant el mes de març. Serà una ocasió per compartir la nostra passió i amor per les tradicions amb altres amants de les festes populars. Us mantindrem informats de tots els detalls perquè pugueu unir-vos a aquesta inoblidable experiència.
I, per descomptat, no podem oblidar expressar el nostre agraïment més sincer a tots els col·laboradors que fan possible aquest esdeveniment cultural espectacular. Sense les seves aportacions -siguin empreses, comerços o particulars-, no podríem gaudir any rere any d'aquesta representació tradicional tan reconeguda en tot el país. És gràcies a la vostra generositat i suport que podem mantenir viva aquesta manifestació cultural tan especial. Us estem profundament agraïts.
La Festa Major és més que una simple celebració, és una expressió vibrant de l'esperit comunitari, una oportunitat per a nodrir-nos de l'alegria compartida i un recordatori constant de la nostra riquesa cultural. Gaudim d'aquesta festa amb tot el cor i elogiem el poder de les tradicions per a unir-nos com a poble. Junts, continuarem enriquint-nos i mantenint viva la flama dels nostres costums.

Visca la Festa Major!

tats

L'Associació de Famílies d'Alumnes de La Baldufa (AFA La Baldufa) està formada per famílies dels infants que assisteixen a l'escola bressol. Aquest any ha augmentat el nombre de famílies i d'infants a l'escola, fet que ha generat canvis d'estructuració i d'adaptació. Un dels canvis més rellevants ha estat la logística de les festes que organitzava l'AFA, ja que ara no es poden dur a terme al pati de l'escola i s'han hagut de buscar alternatives com el pavelló, els jardins de can Rovira, l'aparcament de l'Escola...
L'AFA aposta per una criança conscient i respectuosa i per ajudar a les famílies en aquesta educació: s'organitzen xerrades/tallers trimestrals per als socis de l'AFA i obertes per a tothom. Aquestes xerrades/tallers les proposen i les voten les mateixes famílies de l'escola.
Per altra banda, les famílies demanaven augmentar l'aprenentatge de la llengua anglesa. Des de l'AFA, doncs, s'ha proposat i iniciat una activitat extraescolar d'anglès amb Kids&Us a la mateixa escola.
Per adaptar-nos a les noves circumstàncies del s. XXI, en la junta general de socis d'enguany, es va votar fer el canvi d'AMPA a AFA i així donar cabuda a tota la varietat de famílies de l'escola. En conseqüència, s'ha renovat el logotip de l'entitat i els estatuts.
Agraïm la participació de les famílies i la feina de les educadores per trobar un espai comú d'aprenentatge pel benestar i felicitat dels nostres infants. L'èxit educatiu s'aconsegueix quan remem de forma coordinada cap a la mateixa direcció!

@afa_labaldufa
afabaldufa@gmail.com

ASSOCIACIÓ DE PARES DE FAMÍLIES DE SANT HILARI SACALM

Alumnes, familiars i professors i professores del Col·legi Sant Josep recollint el 1r premi eduCAC en la categoria de Treballs d'innovació en la integració de l'educació mediàtica al currículum.

Per a l'Associació de Pares de Família de Sant Hilari Sacalm (APFSHS), entitat que gestiona la Llar Infantil "Les Cent Fonts" i el Col·legi Sant Josep, aquests últims mesos han estat gairebé de pel·lícula de suspens. El novembre passat el Departament d'Educació ens va denegar el concert d'ESO 3, cosa que ens abocava a haver de fer front a una despesa econòmica que no podíem assumir les famílies de l'escola. Això va ser el desencadenant d'uns dies que podem qualificar d'històrics per a nosaltres. Ens vam plantar davant d'aquesta injustícia i vam mantenir el pols amb el Departament d'Educació amb el convenciment que nosaltres teníem la raó i que ells eren molt insensibles davant la realitat de la nostra escola i del nostre poble. Al final, la integració a la xarxa pública s'ha fet realitat, després d'anys de lluita. La continuïtat del nostre projecte és una bona notícia: la diversitat de projectes educatius sempre reforça la qualitat educativa de Sant Hilari.

Ens agradaria destacar que el canvi de concertat a públic no suposarà la pèrdua de l'ànima del nostre centre. L'Institut Escola Cent Fonts (ja tenim nom) mantindrà l'essència i els valors que ens defineixen. Seguirem apostant per l'escola multilingüe, l'educació de qualitat, la cura personalitzada de l'alumnat i la promoció de valors com la inclusió i el respecte. Estem compromesos a garantir que el canvi de gestió sigui una oportunitat per a un creixement positiu i una millora constant per als membres de la nostra comunitat educativa.

AFA Guilleries

Finalitza l'estiu i tornem a tenim entre mans el programa de Festa Major.
Des de l'AFA de l'escola Guilleries hem col·laborat en la gestió d'activitats i festes de l'escola, com ara la castanyada, el concert de Nadal, el carnestoltes o la cursa d'orientació.
D'altra banda, hem organitzat la sortida a veure el partit de l'UNI Girona per celebrar el Dia Internacional de les Dones i la festassa de final de curs.
Hem continuat oferint a les famílies els casals i tallers en aquells dies laborables en què l'escola resta tancada: el casal de Nadal, el casal de Setmana Santa, els tallers dels dies de lliure disposició, les tardes de juny i el casal d'estiu. La participació a aquestes activitats ha superat amb escreix les nostres expectatives i això ens fa sentir més que satisfetes.
Finalment, volem compartir la nostra il·lusió per la construcció de la nova bassa de l'escola, que ha estat gràcies al treball col·lectiu entre l'Ajuntament, l'Escola i l'AFA. Un nou espai on la nostra mainada podrà estudiar i gaudir d'aquelles plantes i amfibis que hi visquin. Entre totes sumem!
Com a deures per al proper curs, ens marquem seguir treballant per la cohesió escolar al nostre poble, el qual tant ens estimen.
El curs vinent, més i millor. #somguilleries Bona Festa Major!

AMPA
INS. A.BUSQUETS I PUNSET

A poc a poc ens hem anat apropant a l'estiu i a les desitjades vacances que tots i totes ens mereixíem. I, el més important, ha vingut de bracet de la nostra Festa Major! La segona que celebrarem després del COVID. Ens referim sovint a un abans i a un després del COVID però, sense cap mena de dubte, hem de fer-ho així ja que ha sigut un fet que ens ha marcat profundament, no tan sols a nivell econòmic, social o humà, sinó en tot el que ens envolta i forma part de la vida quotidiana i diària.
Podem dir que aquest darrer curs ja hem entrat en la normalitat "anterior". Ja vam poder començar-lo sense mascaretes i, fins i tot, des de l'AMPA, fer l'Assemblea General presencial i no online com fèiem darrerament. És important poder posar cara a les persones amb un tracte més proper que dóna una reunió en persona. Vam presentar la Junta i tot el que volíem fer durant el curs. I crec que ho hem fet força bé.
Com a Institut, sovint amb la col·laboració de l'AMPA, s'han pogut tornar a fer sortides per part de l'alumnat: culturals, a la natura, al Saló de l'Ensenyament, etc. S'ha participat en concursos i s'han obtingut molt bons resultats!
Hi ha hagut temps per tot i també per a fer un bon fi de curs. Una gran celebració que tots esperàvem! I que tant els alumnes, com els pares i el professorat es mereixien.
I ara és hora de prendre un temps per descansar, gaudir de la família i els amics, mirar enrere, però també endavant.
I una bona manera de desconnectar és gaudint una vegada més de la Festa Major. Com si no hagués passat res... Seguim sumant festes majors i cada cop més i millor!
Des de l'AMPA de l'Institut Anton Busquets i Punset us desitgem UNA MOLT BONA FESTA MAJOR!
Per cert, la feina de l'AMPA, però, no s'atura... i ja estem pensant en el curs vinent.
Pertànyer a l'AMPA és una tasca completament voluntària però alhora fonamental dins el marc educatiu. Necessitem pares il·lusionats i amb ganes de formar-ne part. Tot pel bé dels NOSTRES FILLS.

Club Patí Sant Josep

Ja tenim aquí una temporada més! I, des del club Patí Sant Josep, us volem desitjar una molt bona Festa Major.
Des del Club Patí Sant Josep volem explicar-vos com ens ha anat aquesta temporada. Hem continuat participant en les competicions escolars, del Consell Esportiu de la Selva, en les quals hem aconseguit diversos pòdiums i vuit patinadores s'han classificat per les Finals Nacionals.
En l'àmbit federatiu, s'ha continuat amb la tasca de preparació per a les proves participant en diferents campionats. Aquest any, el club ha organitzat una de les proves de l'Open de patinatge artístic i les patinadores dels grups 4, 5 i 6 van poder competir a casa. També estem molt contents perquè hem obtingut pòdiums a les proves federatives a les que hem participat.
Com cada any, hem fet el festival de Nadal, on es recullen diners destinats a col·laborar amb la Marató de TV, i el festival de cloenda de la temporada. També hem participat en la Setmana de l'Esport, en la qual hem canviat el format: enlloc que muntar la patinada pels carrers del poble, hem organitzat diferents activitats de patinatge al pavelló. Voldríem felicitar a tots els patinadors i les patinadores pel seu esforç, constància i compromís. També donar les gràcies a les entrenadores per la gran tasca que estan duent a terme dia rere dia i gràcies a totes les famílies que ens ajudeu en totes les tasques d'organització de campionats i festivals. Us convidem a tots a gaudir del patinatge!

Salut i patins.

---

indrets

Aquest any ja en farà 13 que van començar les rutes d'Indrets per les Guilleries. Els objectius i valors que ens van portar a emprendre aquesta activitat perduren iguals que el primer dia.
Volem acostar els més petits del poble a l'entorn natural que ens envolta, els volem fer coneixedors de la flora i fauna que tenim als nostres boscos. Els volem transmetre el nostre respecte cap a la natura. Tal com sempre diem, una persona que conegui el seu entorn i l'aprengui a estimar, farà que el respecti i el cuidi tota la vida. Com que la ruta la fem en grup, també donem molta importància el treball en equip, saber compartir, saber respectar els companys, aportar la teva opinió i escoltar la dels altres, ser participatiu i ajudar amb tot el que es pugui.
Aquest any amb els més petits hem fet una acampada de tres nits a la Font de l'Arç. Els mitjans hem fet una ruta de sis dies que començava a Sant Hilari direcció al Pla de les Arenes i seguia direcció Vall Clara on vam baixar cap a la riera d'Osor, per pujar cap a la Font de la Formiga i tornar cap al poble. El grup de grans, també amb una ruta de sis dies, vàrem sortir de Sant Hilari direcció el Pla de les Arenes, Espinelves, Viladrau, pujar al cim del Matagalls i baixar cap a la Vall d'Arbúcies.
Volem aprofitar aquestes quatre paraules al programa de Festa Major, per explicar que mai no havíem vist les rieres i fonts tan seques com els últims anys. El canvi climàtic fa que cada cop tinguem un temps més inestable, amb grans períodes de sequera, i de cop, quan arriba la pluja, ho fa de forma sobtada en forma de grans aiguats. Des de la ciutadania no hi podem fer grans canvis, però si que podem fer-ne de petits, com ara fer un bon ús de l'aigua a les nostres llars.
Seguim animant a la gent del poble a sortir de casa i gaudir del nostre meravellós entorn, sigui caminant, corrent o amb bicicleta. Fer-ho ens aporta una bona salut física i mental.
I per acabar només ens queda desitjar-vos una molt bona Festa Major!
Visca Sant Hilari i visca la terra!

Ratpenats

Esmorzar Cap d'Any i Ratpenada 2022

Va ser pels voltants del 2015 quan un grup d'amics es van iniciar en el món de la bicicleta. Les seves sortides eren de nit i d'aquí l'origen del nom Ratpenats de Sant Hilari.
Des d'aleshores hem crescut com a grup i hem organitzat moltes activitats per a la nostra comunitat, entre elles, la nostra pedalada popular anual que l'any passat vam rebatejar com La Ratpenada i que aquest any es celebrarà el pròxim 17 de setembre.
Amb aquesta pedalada volem promoure el ciclisme com a mitjà de transport saludable, ecològic i sostenible i també recaptar fons per a una causa important. Des de fa tres anys, els fons recaptats es destinen a Oncobike, una organització que ajuda a finançar la recerca del càncer a través del ciclisme.
A més de la Ratpenada, els Ratpenats organitzem altres activitats com ara sortides en grup, esmorzars de forquilla, sortides nocturnes i moltes coses més. La nostra filosofia és que el ciclisme no és només un esport sinó una manera de viure la vida, de connectar amb la natura i de passar-ho bé pedalant per les carreteres i camins de les Guilleries.
En resum, els Ratpenats de Sant Hilari som un grup d'amics apassionats pel ciclisme i el benestar de la nostra comunitat. Esperem continuar promovent els valors del ciclisme i la vida activa i seguir col·laborant amb causes benèfiques a través de la nostra pedalada popular i altres iniciatives. Gràcies per la vostra atenció i esperem veure-us aviat pedalejant amb nosaltres!

Salut i pedals!!

Benvolguts amics,
Aquest any hem organitzat dues curses els dies 13 i 14 de maig, dins el marc del Campionat i Lliga Catalana, tant de grans com de petits.
Ens agrada poder explicar-vos que aquest any tenim un pilot del Moto Club Sant Hilari, en Guillem Farrés, disputant el campionat de motocròs americà, assolint un molt bon resultat i acabant entre els 10 primers en la primera cursa disputada el passat mes de maig a l'estat de Califòrnia.
Per altra banda, dir-vos que el proper any el Moto Club Sant Hilari assolirà els 50 anys des que es va fundar l'any 1974. Durant l'any 2024 organitzarem algunes activitats per celebrar aquesta fita. Anirem informant de les activitats que durem a terme.
Aprofitem per recordar a un pilot, company i amic que tristament ens ha deixat aquest any. En Raül Torras. Els inicis d'en Raül varen ser al motocròs, on va arribar a ser Campió Provincial. Cal dir que va viure amb intensitat la seva passió: les motos. Va aconseguir la fita de ser el pilot espanyol més ràpid de l'Illa de Man, on va ser la seva última cursa. Gràcies Raül pel llegat que ens has deixat.
Com sempre, us animem a què us apropeu al nostre circuit a gaudir d'aquest esport, ple d'adrenalina i emoció: el motocròs.

Salut, gas i bona Festa Major!!

Raül Torras

Ocellaires

Un altre any hem celebrat el concurs de cant del nostre poble, aquest cop a la pista blava ja que es presentava mal temps.
Dos dels nostres socis han pogut puntuar: Toni Pacheco, amb una tercera posició de cadernera, i Marc Llinarès, amb la tercera posició de pinsà i setena de verdum.

Un dia amb bona afluència de gent, però no tant com nosaltres voldríem, ja que cada dia som menys els que practiquem aquesta bonica afició amb tants anys d'història.

Des de la societat ocellaire us desitgem una Bona Festa Major.

Benvolgudes veïnes, aquest 2023 fa 60 anys que la Gorga es va federar com a associació. Donem les gràcies a totes les persones que han fet possible arribar fins aquí.
En el campionat local els primers classificats de l'any passat van ser:

1 - Josep M. Matas.
2 - Albert Pagespetit.
3 - Albert Masferrer.

L'equip de la Gorga un any més va participar al campionat de Catalunya de pesca al coup.
Com és tradició, es va fer el sopar de final de temporada per entregar els premis als deu primers classificats del campionat local. També es va entregar una placa a en Jaume Carreras i en Ramon Garriga en reconeixement per la tercera posició obtinguda al campionat de Catalunya de veterans.
Seguirem lluitant per la millora dels rius i el seu entorn.

Bon estiu i bona pesca

ENTITATS

Bombers Voluntaris

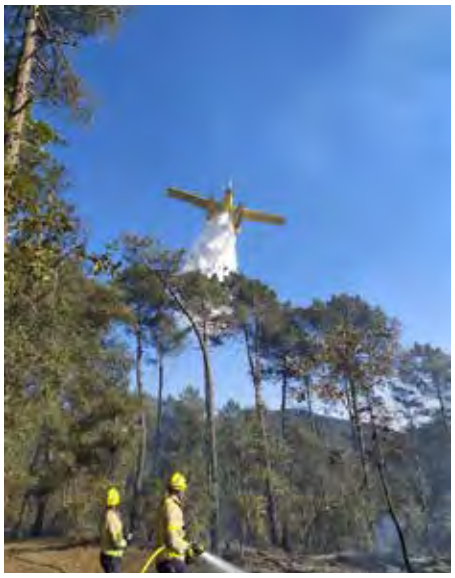

Un any més, des del col·lectiu dels Bombers Voluntaris de Sant Hilari, aprofitem aquest anuari per fer-vos cinc cèntims del que fem durant l'any.
Durant aquest any hem assistit a diversos cursos de formació sobre estructures col·lapsades i foc forestal. També hem realitzat diverses pràctiques amb d'altres parcs de bombers i les ADF de la zona.

Pel que fa a serveis, hem actuat en nombrosos focs xemeneia, accidents de trànsit i salvaments a persones; a més a més de participar en diversos serveis preventius com són la Trail Guilleries o el Via Crucis Vivent.
Aquest any hem comptat amb una nova incorporació, després de superar tot el procés selectiu i el curs bàsic de bomber voluntari a l'ISPC. A part, tenim en marxa una promoció de 5 nous bombers voluntaris pel nostre parc que actualment estan a punt de començar el curs bàsic.
Amb tot això només ens queda demanar-vos precaució a la carretera, tenir en compte els consells de prevenció d'incendis a la llar ,i en cas de veure fum al bosc o qualsevol altra emergència, trucar al **112**.

Bona Festa Major a tothom!!

AGRUPACIÓ DEFENSA FORESTAL A.D.F. guilleries - montseny C/ Rectoria - 17 - Sant Hilari Sacalm

I què ràpid passa el temps... sembla mentida però ja tenim un nou programa de Festa Major a les mans, aquest 2023 hem seguit fent tasca en la prevenció d'incendis i cura dels nostres boscos i contrades, a part hem col·laborat en aquelles tasques que l'Ajuntament ens ha demanat ajuda i és que entre tots i totes fem poble, fem Sant Hilari!
Però sobretot volem destacar la col·laboració amb els bombers voluntaris de Sant Hilari que gràcies al treball conjunt hem pogut fer una sèrie de formacions i treballs conjunts. Des d'aquí els agraïm la seva feina.
També volem donar les gràcies als nostres voluntaris i voluntàries que fan que el projecte de l'ADF Guilleries Montseny camini i sigui ben viu.

A tots els hilariencs i hilarienques
BONA FESTA MAJOR!

L'Associació Amics dels Animals de Sant Hilari Sacalm (Bub Bub's) és una associació sense ànim de lucre que fa molts anys que lluita pels animal, amb l'objectiu d'acollir gossos abandonats per tenir-ne cura i aconseguir una segona oportunitat que, sens dubte, es mereixen. Són molts els animals que, amb les actuacions que es realitzen des de la protectora, han aconseguit una nova llar. Lamentablement, però, encara queda molta feina per fer.
La Bub Bub's treballa amb tot un grup de persones voluntàries que assisteixen al centre per passejar, pentinar i cuidar els peluts que hi arriben. A més, aquestes persones voluntàries organitzen esdeveniments, sempre amb moltes ganes i entusiasme, per tal de recaptar fons i així poder mantenir les instal·lacions i seguir amb el correcte funcionament de la protectora. Aquest any cal destacar la col·laboració entre la protectora i el Centre d'Educació Secundària Anton Busquets i Punset en l'organització de la primera caminada solidària que va tenir lloc el 16 d'abril del 2023 amb una participació d'aproximadament un centenar de persones. La protectora també treballa a través de plataformes web i xarxes socials amb l'objectiu de fer difusió dels animals que hi arriben i minimitzar el temps que aquests estan sense família.
Per desenvolupar totes les tasques gaudim de les subvencions de l'Ajuntament de Sant Hilari Sacalm així de l'ajuda desinteressada d'altres associacions i comerços de la vila de Sant Hilari Sacalm.
Segons diverses estimacions a l'Estat Espanyol, s'abandonen més de 100.000 animals (gossos i gats) cada any. Des de la Bub Bub's volem aportar el nostre gra de sorra per millorar aquesta situació.
Les persones que formem part de BubBub's us volem desitjar una MOLT BONA FESTA MAJOR 2023!

A dalt, estudiants de 3r d'ESO que van organitzar la Primera Caminada Solidària i a sota, gent que va participar-hi.

Ja tornem a ser Festa Major i enguany volem destacar la feina que portem feta des dels nostres inicis.
Des del 2016, aquesta associació ha esterilitzat un total de 223 gats.
L'esterilització de 223 gats és un èxit significatiu ja que cada gat esterilitzat contribueix a evitar la reproducció descontrolada i l'augment de la població felina. A més, aquesta xifra demostra el treball de l'associació Guillacats per garantir una gestió responsable de les poblacions de gats a Sant Hilari.
Però ara tenim un altre objectiu: una campanya d'esterilització per particulars. És important comprendre que la responsabilitat de controlar la població de gats i prevenir la sobrepoblació recau en els propietaris. L'esterilització és una manera efectiva de fer-ho. Si tenim un gat a casa i en té 5 de petits, normalment, no ens els podem quedar al domicili i aquests acaben vivint al carrer. El més probable és que aquests 5 acabin criant i ampliant la família de les colònies en 15 gats nous, fet insostenible per la nostra associació. Per això la importància de vetllar, també, pels gats de cada casa.
Aprofitem, també, per donar les gràcies a aquelles persones que ens aporten el seu petit granet de sorra, ja sigui col·laborant en les colònies de gats de la població o en la donació de pinso i llaunes pels gats. Animem a tothom a col·laborar amb els Guillacats, sereu molt benvinguts i benvingudes. Podeu contactar amb nosaltres a través del nostre Instagram @guillacats
Ja per acabar, volem tenir un record pel nostre company Dídac Mestre, l'amic de tots els animals, que ens va deixar ara fa un any. Moltes gràcies per la feina, Dídac!

Aprofitem per desitjar-vos una molt BONA FESTA MAJOR!!

BANC DE SANG I TEIXITS

Associació de Donants de Sang Girona

Quan dones plasma, salves vides

Què és el plasma?
El plasma és un líquid transparent i lleugerament groguenc que representa el 55% del volum total de sang. Està format per aigua (90%), sals minerals i una gran quantitat de proteïnes que vetllen pel bon funcionament del nostre cos.

Qui pot donar plasma?
Per donar plasma s'han de complir els mateixos requisits que per ser donant de sang. A més, si has donat sang, has d'esperar sempre un mes per a la teva propera donació. Si has donat plasma, pots tornar-ne a donar al cap de 15 dies.
Tots els grups sanguinis són vàlids, tot i que el grup AB és el donant de plasma universal, compatible amb tots els receptors. Malauradament, només 3 de cada 100 persones a Catalunya són d'aquest grup.

Per a què es fa servir el plasma?
El plasma salva vides de malalts amb poques defenses que poden patir infeccions molt greus. N'hi ha que pateixen grans cremades o accidents greus i la transfusió de plasma els ajuda a aturar les hemorràgies i a recuperar el volum sanguini.
D'altres només precisen alguna de les proteïnes que conté el plasma. En aquests casos, s'extreuen les proteïnes del plasma i s'elaboren medicaments, anomenats hemoderivats, que només es poden obtenir de la sang d'altres persones.

Vols ser un dels 10.000 donants de plasma que necessitem?
Pots donar plasma en les donacions del nostre municipi o bé omplir el formulari de la pàgina web donarsang.gencat.cat i et trucaran per concertar la cita.

Quan dones plasma, ets especial!
Les vostres delegades: Núria Navarro i Núria Prat

FUNDACIÓ ONCOLLIGA GIRONA
Lliga catalana d'ajuda al malalt de càncer
DELEGACIÓ SANT HILARI SACALM

Benvolguts hilariencs/ques,
Som una colla de voluntàries que ens organitzem a través de la Fundació Oncolliga per donar servei als malalts de càncer i a les seves famílies. És una entitat sense ànim de lucre que neix l'any 2004 amb la intenció de donar un nou impuls a la tasca que la Lliga Catalana d'Ajuda al Malalt de Càncer venia fent des del 1996 a tota la província de Girona.
La finalitat principal de la Fundació és donar resposta a les necessitats que les institucions públiques no cobreixen, facilitant recursos humans i materials que contribueixen a fer més còmode la vida de les persones que pateixen una malaltia oncològica.
Aquest any la Fundació Oncolliga Girona ha impulsat la creació de Gatzara, una línia de cosmètica natural 100% solidària que es ven per recaptar fons per seguir contribuint en la investigació oncològica i finançar els programes i serveis que l'entitat ofereix als malalts de càncer i als seus familiars. "Gatzara neix amb la intenció de revolucionar la manera de cuidar-nos, perquè mimar la nostra pell es converteixi, també, en un acte ètic i socialment responsable".

Si voleu formar part de l'entitat podeu contactar amb nosaltres a través del telèfon 686818571.

Les voluntàries d'Oncolliga de Sant Hilari us volem desitjar una Bona Festa Major!

A Catalunya cada hora es diagnostiquen 5 nous casos de càncer. Al ritme que anem, el 2030 serà l'any en què les xifres del càncer es dispararan: **1 de cada 2 homes i 1 de cada 3 dones** tindrà càncer. Amb aquestes xifres, és el moment de passar a l'acció i de multiplicar l'esforç en la lluita contra el càncer.

Per tot això, des de l'**Associació Contra el Càncer a Sant Hilari Sacalm** duem a terme diferents activitats que ens ajuden a seguir endavant en la lluita contra el càncer. Accions de prevenció, com les que vam dur a terme l'any 2022 pel dia mundial per la prevenció del càncer de còlon amb la instal·lació d'una taula informativa; les realitzades el mes d'octubre en motiu del "Dia mundial contra el càncer de mama" amb la il·luminació de color rosa del sortidor de la plaça Dr. Gravalosa, la decoració rosa dels aparadors i la instal·lació d'una taula informativa; o la xerrada sobre el càncer de mama que vàrem organitzar el mes de novembre. També és important **recaptar fons** i, amb aquest objectiu, el juliol vàrem sortir al carrer en la tradicional col·lecta. Gràcies a la col·laboració de les hilarienques i els hilariencs, es van recaptar més de 1.800 euros, sense oblidar els 84 dècims que vàrem vendre de la Loteria Nacional i les 1.000 butlletes venudes de la Loteria de Nadal!

Junts, seguim donant passos per aconseguir canviar les xifres del càncer. Gràcies al suport de totes i tots estem segurs que ho aconseguirem. **Moltes gràcies per la vostra solidaritat**. Visca Sant Hilari i visca la Festa Major! Bones Festes!

La crisi energètica i la inflació estan provocant que cada vegada siguin més les famílies amb dificultats per arribar a final de mes, pagar les factures o omplir la nevera. Ja fa temps que ho alerten les entitats socials d'arreu. Al nostre poble també es percep un increment del nombre de persones que necessiten atenció!
La pobresa va més enllà de la falta d'ingressos i recursos. És **un problema de drets humans**. Entre les diferents manifestacions de la pobresa hi ha la gana, però també la malnutrició, la manca d'habitatge digne, el no poder mantenir el lloc on es viu en condicions adequades de temperatura i humitat i l'accés limitat a serveis bàsics com l'educació i la salut.
Comprometre's amb una associació, implicar-se en el voluntariat, pot permetre conèixer amb més profunditat els problemes amb els que es troben les persones amb risc d'exclusió, desenvolupar l'empatia per posar-nos al seu lloc i motivar-nos per treballar per un futur més just per a tothom.
Ajudar amb donacions o accions puntuals és important però calen accions més a llarg termini que ajudin a canviar la realitat.
Organitzacions socials com Càritas treballen per transformar les estructures que generen injustícia. Per això cal persistència, recolzament de la societat **i propostes concretes que impulsin els canvis legislatius pertinents** amb l'objectiu d'acabar amb les causes que provoquen pobresa i exclusió.
Ens agrada el poema de Joana Raspall *Podries*...pensem-hi.

Si haguessis nascut
en una altra terra (...)
(...) Per tot això pensa
que importa tenir
les mans ben obertes
i ajudar qui ve
fugint de la guerra
fugint del dolor
i de la pobresa.
Si tu fossis nat
a la seva terra
la tristesa d'ell
podria ser teva.

Bona festa major a tothom!

ASSOCIACIÓ DE GENT GRAN "CAN BLAT"

El passat 24 de juny, diada de la festa major petita de Sant Hilari Sacalm, com cada any, l'Ajuntament i el casal Can Blat, organitzen el tradicional homenatge a la vellesa. En el transcurs del dinar es fa entrega d'una placa commemorativa a les persones que enguany compleixen els seus noranta anys.
És per això que des d'aquest petit escrit en el programa de Festa Major voldríem convidar a tots els hilariencs i les hilarienques, a associar-se al Casal, com més siguem més activitats es podran dur a terme.
La junta del casal i els seus associats desitgem una bona Festa Major a tothom.

La junta del casal i els seus associats desitgem una bona Festa Major a tothom.

Visca la Festa Major, visca Sant Hilari Sacalm i visca el casal Can Blat!

La Coral

Un any més, la Coral de Can Blat us saludem en aquesta Festa Major. Són moments d'alegria i il·lusió. Ara que hem passat el temps en que la pandèmia ha sacsejat amb més força les nostres vides, hem pogut tornar a recuperar tradicions que, degut a les inclemències sanitàries, havíem hagut de deixar de fer. En concret, vam estar molt contentes de poder tornar a visitar la nostra Residència. Rebre de nou l'escalf i el somriure de les àvies i els avis residents ens va omplir de joia en dies de Nadal. Us estimem molt!
I pel que fa a activitats, ha estat un curs en que no hem parat. Hem estat al Santuari de la Mare de Déu de la Salut, hem acompanyat el Nadal, hem fet pinya amb la sectorial de Càritas per la Gent Gran per fer un bonic concert per Sant Jordi i hem cantat a l'Homenatge a la Vellesa, entre altres activitats. I no solament mirem al passat. També posem una ullada al futur. Estem preparant una activitat gran de cara a finals d'aquest any, que ens fa molta il·lusió.
Un concert no pot existir si no compta amb el públic. Nosaltres estem orgulloses d'aportar a Sant Hilari un espai on la gent gran que desitja cantar en un grup coral és benvinguda. Esperem poder seguir comptant amb tots i totes vosaltres en els nostres concerts i les nostres activitats. Fem viu el poble de Sant Hilari! Bona Festa Major a tothom!

Parròquia de Sant Hilari Sacalm

Benvolguts Germans i Germanes en Crist,

Som en dies de la nostra Festa Gran. Dies de xerinola i alegria al nostre poble. L'any que hem passat a la Parròquia ha estat marcat per l'arribada d'un nou Mossèn, Mossèn Aquileu. En aquestes paraules us dirigirà les seves impressions i comentaris sobre el seu primer any d'estada a Sant Hilari:
En primer lloc, m'agradaria dirigir un agraïment molt cordial a totes les persones i entitats del nostre poble. Em sento un hilarienc més! He estat molt content de la rebuda que m'heu donat, i em sento ple d'energia per dur a terme la missió aquí a Sant Hilari durant molts anys.
Els designis del Senyor són inapel·lables. Fa un any us visitava en el marc d'aquesta Festa Major. Va ser un dia molt bonic. Recordo com molta gent va venir a compartir amb nosaltres l'alegria d'aquella Festa Major. La presència de la Coral Veus Alegres m'omplia de joia. He estat sempre un amant de la música, i vaig saber del cert que aquí, a Sant Hilari, hi trobaria el meu lloc també en aquest sentit.
Ja quan vaig ser aquí a Sant Hilari vaig veure que el poble era i és acollidor, solidari, on tothom s'hi sent germà. Aquí al poble he vist el clar exemple del que és la unitat cristiana. Sentim-nos tots plens d'aquesta alegria i vivim plegats la nostra Festa. Tinc ganes de viure-la amb vosaltres.

Visca Sant Hilari! Molt Bona Festa Major!

ENTITATS

LA VIOLETA

En el moment en el que ens disposem a fer aquest escrit, tot just acabem una campanya electoral i ja en comencem una altra. Escrivim aquestes paraules sense saber com aniran les eleccions a nivell estatal, però segons les enquestes té pinta que la dreta i la ultradreta seran les que tallaran el bacallà els propers quatre anys. Pinten bastos.
Però a La Violeta seguirem fent com hem fet sempre: hem col·laborat amb professionals del CAP organitzant xerrades; hem muntat l'exposició de fotografies de l'Emma Puigderrajols que ens ha fet reflexionar sobre els nostres cossos, etc. Seguirem fent les nostres caminades, dinars populars o el recuperat Sopar de Dones pel 8M, per tal de seguir creant xarxa entre nosaltres. Continuarem treballant per fer créixer la participació de les dones de Sant Hilari en els espais d'opinió i de decisió a través de la Taula d'Igualtat.
Sempre que puguem seguirem col·laborant amb les entitats que ens ho demanin, com ho hem fet en la Trail Guilleries o amb el Banc dels Aliments aportant litres de llet quan ha sigut necessari.
I, per descomptat, seguirem de voluntàries en el Punt Lila de Festa Major per ajudar a tenir una Festa lliure d'agressions masclistes.
El nostre objectiu seguirà essent el de treballar per la igualtat efectiva entre dones i homes fent desaparèixer qualsevol tipus de discriminació en tots els àmbits de la vida quotidiana del nostre poble.

TELÈFONS

ajuntament

Ajuntament (oficines)	**972 86 81 01**	ajuntament@santhilari.cat
Biblioteca	**972 86 80 08**	biblioteca@santhilari.cat
Casa Cultura	**972 86 86 56**	casadecultura@santhilari.cat
Deixalleria Municipal	**972 86 88 51**	mediambient@santhilari.cat
	639 15 24 43	
Material Voluminós i Poda	**93 765 31 51**	natalia_germansalum@hotmail.com
Espai Jove	**621 29 14 59**	tecnicjoventut@santhilari.cat
Centre Esportiu Municipal	**972 86 97 62**	info@cemsanthilari.cat
Oficina de Turisme "Can Rovira"	**972 86 96 86**	oficinaturisme@santhilari.cat
Museu Guilleries	**972 86 96 86**	oficinaturisme@santhilari.cat
Promoció econòmica	**872 20 55 14**	promocioeconomica@santhilari.cat
Ràdio Sant Hilari	**972 87 23 00**	radiosanthilari@gmail.com
Residència Gent Gran	**972 87 28 00**	residenciaggshs@sumaracciosocial.cat
Tanatori	**972 86 81 01**	

serveis

Aula de Música Municipal	**972 87 21 64**	amarbuciesisanthilari@emvic.cat
Casal de Gent Gran "Can Blat"	**972 86 87 32**	associaciocanblat@gmail.com
Escola Guilleries	**972 86 87 29**	b7003434@xtec.cat
Col·legi Sant Josep	**972 86 94 83**	col-santjosep@xtec.cat
Correus	**972 86 94 00**	santhilari_sacalm.girona@correos.com
Escola Bressol Municipal La Baldufa	**972 87 28 88**	labaldufa@santhilari.cat
IES Anton Busquets i Punset	**972 86 93 58**	b7004517@xtec.cat
	972 87 23 82	
Llar Infantil Les Cent Fonts	**972 86 80 61**	llar-centfonts@xtec.cat
Parròquia de Sant Hilari	**972 86 82 22**	parroquia.sthilari@gmail.com
	642 022 679	achile920@gmail.com

sanitat

Àrea Bàsica de Salut -CAP-	**972 87 22 77**	
Consorci de transport	**640 64 95 66**	
sanitari de Girona	**972 41 00 10**	
Framàcia Broto	**972 86 80 98**	joseprbroto@cofgi.org
Farmàcia Muntalt	**972 86 90 49**	fxaviermuntalt@cofgi.org

seguretat

Emergències	**112**	
Policia Municipals	**972 86 81 23**	guardiamunicipal@santhilari.cat
	699 49 20 60	
Mossos- Santa Coloma -	**112 / 972 18 16 75**	
Violència Domèstica	**900 900 120**	900900120@gencat.cat
	016	

Col·laboradors

AGÈNCIES DE VIATGES			
Rossell Vacances	972 86 80 79		lluis@rossellvacances.cat
Viatges Noves Rutes	972 877 485	617 531 721	info@novesrutes.com
ARQUITECTES, ARQUITECTES TÈCNICS I ENGINYERS			
C2 ARQ SLP (gestió integral de projectes)		625 448 904	c2arq@c2arq.cat
Gstió arquitectes & arquitectes tècnics (Gerard Tordera)		619 906 578	info@gstio.cat
Isabel Font Mercader (arquitecta)	972 87 20 41	693 454 258	fontmercader@hotmail.com
Jaume Pallarols Canaleta (enginyer tècnic industrial)	972 86 81 64		info@jpallarols.com
Maria Cerver (arquitecta tècnica)	972 86 93 06	630 685 930	mariacerver@gmail.com
Mª Carme Saurina Porta (dissenyadora d'interiors)		610 562 233	estudienblau@gmail.com
ASSESSORIES I ASSEGURANCES			
Agència Suy	972 86 88 33		agenciasuy@gmail.com
Gestoria A.C.A. J. González	972 87 21 75		assessoria.aca@gmail.com
Mapfre - G. Assegurador	972 86 90 50		nripoll@mapfre.com
Núria Torrent	972 86 90 68	689 862 741	ntempreses@gmail.com
Vilabella Assessoria i Gestió, SLU	972 86 81 82		info@vilabella.net
BARS			
Bar Ca la Fina	972 86 86 48		
Bar Chapete	972 86 99 94	615 515 586	
Bar Club		682 449 806	
Bar Juani	972 86 83 69	647 112 167	
Bar Florida	972 86 97 24		
Bar Granja Tivoli	972 86 80 42		granjativoli@hotmail.com
Cafeteria Bar Moragues	872 070 415	623 022 114	
Pub la Cabanya		647 562 520	lacabanyashs@gmail.com
Bar Toc		631 287 025	nabeeljuut95@gmail.com
BENZINERES			
Estació de Servei Sant Hilari BP	972 87 20 30		
CARNISSERIES I CANSALADERIES			
Carns i embotits Homs	972 86 82 92	639 237 292	albert.santaugini@gmail.com
Can Barnet	972 86 87 47	722 669 371	canbarnet@gmail.com
Carns i embotits Masó	972 86 82 41		
Carnisseria i xarcuteria can Cisquet	972 86 82 67		carnisseria.cancisquet@hotmail.com
Joan Valls Bosch- Can Cabré	972 86 82 11	625 408 616	vallsboschjoan@gmail.com
CENTRES DE BELLESA			
Àngels Suy (Estètica i salut)	972 87 23 56	619 183 371	suyestetica@yahoo.es
Clips	972 87 28 53	680 289 256	shsclips@gmail.com
Estètica i Teràpia E.Elias	699 018 468	649 591 237	estetica_elias_04@hotmail.com
Inés perruqueria Styl (Inés Cantizano)	972 86 82 70	676 363 714	perruqueriastylines@gmail.com
Filu centre estètica	972 86 84 70	699 968 480	info@esteticacarme.com
Maria Roquet	972 86 84 14		
Silvia Cornellà	972 86 82 65		silviacornella@yahoo.es
Rosa Crous	972 86 88 37	607 318 658	
CLÍNICA DENTAL			
Clínica Dental Dr. Joan Mª de Ribot i Porta	972 86 98 14		
Clínica Dental Sant Hilari		675 462 460	santhilaridental@gmail.com
CLÍNICA VETERINARIA I PERRUQUERIA CANINA			
l'Eriçó Blau	972 86 87 53	630 177 405	cveterinariblau@gmail.com
Praxis Veterinaria (Albert Díez Garcia Olalla)	972 87 73 76	609 146 020	praxisveterinaria@gmail.com
Perruqueria canina Jordi		666 957 301	jordi.galvez@hotmail.com
COMERCIALS			
Comercial Màiquez S.L.	972 86 91 28		info@comercialmaiquez.com
Comercial Filor	972 87 21 32	684 166 531	jordi@comercialfilor.cat

COMESTIBLES			
Bonpreu	972 12 92 58		
Fruiteria i Celler Jordi Bayés	972 97 61 56		fruiteriajordi@gmail.com
Magatzem Collsabena	972 86 86 05		rafi.collsabena@hotmail.com
Productes agroalimentaris Ponet (pinsos Gosby i BonArea)	972 87 22 84	659 909 583	rosellmoragas@hotmail.com
Supermercat Charter Consum	972 86 92 87		rstores.sl@gmail.com
Supermercat Condis	972 86 85 61		c0295@condis.es
El rebost de l'Omkar (fruiteria i verdures servei a domicili)		631 882 715	
CONFITERIES			
La Dama d'Ayma	972 86 94 12		
Pastisseria Duran	972 86 81 14		annaduranfuguet@gmail.com
Pastisseria l'Artesà	972 87 39 94		
Pastisseria Malet Torrent	972 86 93 08		info@malet.cat
Pastisseria Masó	972 86 94 85	678 334 738	josepmariamaso@hotmail.es
CONSTRUCCIONS METÀL·LIQUES			
Art Català	972 86 82 91		artcatala@grn.cat
Rolen- Moca	972 86 80 81		
Taller Nou sant Hilari SL	972 86 91 88	679 582 793	tallernou@gmail.com
		617 549 114	
CONSTRUCTORS D'OBRES I SERVEIS IMMOBILIARIS			
Albert Baena Prat		617 291 173	abpaleteria@gmail.com
Antoni Brugué Casas	972 87 21 25		antonibrugue@gmail.com
Construccions Àngel Toro	972 86 92 43	610 228 381	atoroluque@hotmail.com
Construccions Casas (Albert Casas)	972 33 65 67	660 001 671	construccionscasas@gmail.com
Construccions Josep Carrillo		690 870 989	carrillo.jose.1969@gmail.com
Construccions i reformes Dani Juvanteny		649 591 546	
Construccions Roc, S.L	972 86 83 39	605 824 965	construccionsroc@gmail.com
Obres i reformes Vilamala		650 117 315	
Miquel Molist Tarrats		639 394 103	obresmolistsl@hotmail.com
Obres Montseny, S.L.U.		699 141 748	
Obres Salvador Bosch		688 919 980	vadobosch1970@gmail.com
Obres Jordi Marcó	972 86 95 52	650 326 973	obresjmarco@gmail.com
Construccions J. Moragas		631 81 83 72	info@moragasconstruccions.cat
Claus en mà		649 330 626	contacta@clausenma.com
SERVEIS IMMOBILIARIS			
Finques Valls	972 16 27 19		valls@finques-valls.com
Gstió Arquitectes & arquitectes tècnics (Gerard Tordera)		619 906 578	info@gstio.cat
Vilabella Assessoria i Gestió, SLU	972 86 81 82		info@vilabella.net
DISTRIBUCIONS DE BEGUDES			
Distribucions Josep Molas		625 335 510	jmolas67@gmail.com
DROGUERIES			
Düca (Mar Mora)	972 86 80 01	699 615 342	marmora.65@gmail.com
ELECTRICITAT INDUSTRIAL			
Mecalec Solucions,S.L	972 01 17 48		mecalec@mecalec.cat
ELECTRODOMÈSTICS			
Botigues Rossell-Confort electrodomèstics	972 86 96 95	603 011 986	joseprossell@confort-electro.com
Electro-Porcel (venda i reparació)	972 86 87 42		satporcel@perfil.cat
Can Vilamala	972 86 93 14	690 870 991	canvilamala@canvilamala.com
Singh Telecom- electrònica i mòbils	972 86 99 59	634 002 200	singhtelecom1@hotmail.com
ENSENYAMENTS			
Centre Formació Permanent d'Adults	972 86 86 56		casadecultura@santhilari.cat
Escola Guilleries	972 86 87 29		b7003434@xtec.cat
Col·legi Sant Josep	972 86 94 83		col-santjosep@xtec.cat
Aula de Música Municipal	972 87 21 64		amarbuciesisanthilari@emvic.cat
IES Anton Busquets i Punset	972 86 93 58	972 87 23 82	b7004517@xtec.cat
Llar Infantil "Les Cent Fonts"	972 86 80 61		llar-centfonts@xtec.cat
Escola Bressol Municipal "La Baldufa"	972 87 28 88		labaldufa@santhilari.cat
SH Concept Formació		672 371 690	formacio@shcformacio.com
One Way -Mercè Pallarols		695 178 543	merce.pallarols@gmail.com
ESTANCS			
Casa Mimó	972 07 48 61		estanc1.santhilari@gmail.com
Estanc Duran	972 86 80 05		amimofontane@gmail.com
ESPECTACLES			
Cinema Catalunya	972 86 81 46	972 86 94 83	apf@colsantjosep.cat

ESPORTS			
Centre Esportiu Municipal	972 86 97 62		info@cemsanthilari.cat
EXCAVACIONS			
Excavacions i Àrids Joan Rovira		616 446 688	info@excavacionsjrovira.com
Excavacions i llenyes Pagès, SL	972 87 21 94	606 936 940	excavaciopages@gmail.com
FARMÀCIES			
J. R. Broto Soucheiron	972 86 80 98	680 585 554	joseprbroto@cofgi.org
Xavier Muntalt Brugués	972 86 90 49		fxaviermuntalt@cofgi.org
FERRETERIES			
Camó-Ridorsa, Can Jombo	972 86 83 08		canjombo@qfplus.com
FERROS FORJATS I CARROSSERIES			
Abricometal (Francesc Silva)		618 851 888	abricometal@gmail.com
Art Català	972 86 82 91	972 86 95 18	info@artcatala.es
Bonjoch, S.L.	972 87 39 00		bonjoch@bonjoch.net
Serralleria d'alumini Sacalm	972 86 96 18	605 800 148	alu.sacalm@gmail.com
Serralleria Solà, SL	972 87 21 57	648 122 443	serralleria.sola@gmail.com
Serralleria Toni Juvanteny		635 629 575	tjserralleria@gmail.com
FISIOTERÀPIA			
Sacalm Salut, centre de Fisioteràpia i Rehabilitació	649 546 081	677 408 602	sacalmsalut@gmail.com
Centre de fisioteràpia Teresa de Ribot	972 86 92 08		
FLEQUES			
El Crostó (granja-cafeteria)	972 86 94 56	608 608 067	elcrostodesanthilari@gmail.com
Fleca Artesania Danés	972 86 87 97	628 469 656	art.danessl@gmail.com
Forn de pa Solà	972 87 21 07		
La Dama d'Ayma	972 86 94 12		
FLORS, PLANTES, JARDINERIA I CULTIUS FORESTALS			
Cultius La Pedra Llarga	972 86 95 71	646 711 567	lapedrallarga@gmail.com
Cultius Miralpeix SL	972 86 89 26		cultius@miralpeix.com
Cultius Sacalm			
Plantes Masó Sant Hilari	972 87 39 04	680 959 343	plantesmasosanthilari@gmail.com
Vivers Guilleries, S.L	972 87 21 94	606 865 399	info@viversguilleries.com
Cultius Pla de la Casa	972 87 20 52	628 090 165	c.pladelacasa@gmail.com
FOTÒGRAFS			
Irene Fotògraf	972 86 85 01	635 480 924	irenefotograf@gmail.com
FUSTERIES I MOBLES			
Avet Blau	972 86 97 23	Fax: 972 86 97 22	mobleslavetblau@hotmail.com
FIAM - Aymerich	972 86 81 72		fiamaymerich@gmail.com
Fusteria Damià Masó			
Fusteria Viladelbosch	972 86 91 09	626 757 170	fviladelbosch@hotmail.com
JMJ Fusteria i Decoració	972 86 97 70	639 411 107	info@jmjfusteriaidecoracio.com
Miquel Rovira S.L.		675 655 575	joanrovirabayes@gmail.com
Ramon Llopis	972 86 87 14	630 679 444	fusteriaramonllopis@gmail.com
Fusteria Muntalt - Joan Juvanteny	972 87 22 80	696 575 299	fusteriamuntalt.joanjros@gmail.com
Artesania i Laser Teixeira	972 87 23 03	630 622 917	teixeira@artesaniateixeira.com
		695 580 699	
		610 209 458	
FUSTES			
Cornellà, S.L.U (serradora)	680 222 805	608 432 369	serradoracornella@live.com
GELATERIA- CREPERIA			
La Guilla- gelats artesans (Jordi Mir)		621 261 905	laguilla.gelats@gmail.com
GRÀFIQUES I PUBLICACIONS			
Gràfiques Montseny	972 86 84 06		info@montseny-impressors.com
HOTELS, HOSTALS, FONDES, CASES RURALS I RESTAURANTS			
Agent Turístic			
Àrea Forestal recreativa i de picnic "Camins de Bosc"		619 586 205	caminsdeboscsl@gmail.com
Hotels, hostals i fondes			
Vilar Rural de Sant Hilari	972 87 28 20		infosanthilari@vilarsrurals.com
Hotel Balneari Font Vella	972 86 83 05		info@balnearifontvella.cat
Hotel Ripoll	972 86 80 25		info@hotelripoll.com
Fonda Rita	972 86 80 09	696 786 801	fondarita@gmail.com

Restaurants			
Bar Restaurant Aquari " Can Pinotxo"	972 86 93 69	649 192 438	restaurantaquari@hotmail.com
Bar Restaurant Ca la Fina	972 86 86 48		
Bar Restaurant Ca La Marta	972 86 89 18	630 051 205	restaurantcalamarta@gmail.com
Els Cortals	972 86 87 95		www.elscortals.cat
L'Isard	972 86 96 09	637 989 613	
La Roda	972 86 81 06		larodasthilari@gmail.com
Restaurant Villavecchia	972 86 95 64	654 309 228	villavecchiascp@gmail.com
Fonda Rita	972 86 80 09	696 786 801	fondarita@gmail.com
Restaurant la Pedra Llarga		608 695 387	
Restaurant Saps què	872 208 136	621 290 363	sapsquerestaurant@gmail.com
La Barraca d'en Torre	972 16 26 65		labarracadentorre@gmail.com
JOIERIES I RELLOTGERIES			
La Guilleta Joies	972 86 95 15	615 363 726	mercenogueras68@gmail.com
LAMPISTES I MANYANS			
Xemeneies Noufoc	972 86 95 24	638 846 752	info@argemi.cat
Instal·lacions Carreras	972 86 81 43	607 547 878	i.carreras@outlook.com
Instal·lacions J.Pallarols, S.L.	972 86 81 64		info@jpallarols.com
Lampisteria Can Vilamala	972 86 93 14	690 870 991	canvilamala@canvilamala.com
Lampisteria Insteny - Xavi Juvanteny	972 86 81 04		info@insteny.com
Remiendos Paco Rojas (Tot tipus de manteniment per la llar)	972 86 93 87	648 254 837	pacorojas.r@gmail.com
Lampisteria Instalcomas		619 623 246	instalcomas@hotmail.com
LLENYA			
Llenyes Josep Valls	972 87 20 52	628 090 165	ancose68@gmail.com
Excavacions i llenyes Pagès, S.L	972 87 21 94	606 936 940	excavaciopages@gmail.com
LLIBRERIES, COPISTERIES I PREMSA			
Casa Mimó		687 510 758	ilamo639096@gmail.com
Jeimar	972 16 24 01		jeimar@telefonica.net
LOTERIES			
Punt de venda de Loteria Nacional 4 Elements		627 374 508	sabaters4elements@icloud.com
MANANTIALS EN EXPLOTACIÓ			
Font del Subirà	972 86 82 40		ceam@fontsubira.com
Font Vella	972 86 82 50		
Fontdor	93 300 43 18	972 86 90 26	fontdor@vichycatalan.es
MANTENIMENTS INDUSTRIALS			
Mecanitzats Macavi, SL	972 87 39 92		oficina.macavi@gmail.com
Mecanitzats Cersa, S.L	972 86 95 48		oficina@cersasl.com
MECÀNICS I COMPRA-VENDA DE COTXES			
Autoreparacions TGB (Mecànica de cotxes)	972 86 95 06	665 517 502	info@autoreparacionstgb.com
Autoreparacions Viladelbosch	972 86 94 70		viladelbosch@gmail.com
Garatge Guilleries-Citröen	972 86 88 73		info@guilleries.com
Garatge Trima, S.L. Seat (Grup Volskswagen) Servei de grua	972 86 83 28		taller@garatgetrima.com
Grup Cadere (venda de cotxes Renault, Dacia i Nissan)	972 84 28 11	682 291 672	pep@grupcadere.cat
Motos Malet, S.L.	972 86 90 38	600 375 891	motosmalet@hotmail.com
Motos Villegas (venda i reparació de motos, bicicletes i maquinària agrícola)	972 87 22 12	665 527 433	motosvillegas@hotmail.com
Planxisteria i pintura Toni Masó	972 86 94 23	625 071 037	planxisteriatonimaso@gmail.com
Tallers Casas-Güell - Opel - Suzuki - Hyundai	972 86 80 95		jcasas1801@gmail.com
MODA, MERCERIES I CONFECCIÓ			
Confeccions Montse	972 86 94 72		montse.confeccions@gmail.com
Drapps	972 86 93 71		drapps15@hotmail.com
Teresa Ripoll	972 86 82 08		info@teresaripoll.com
Little dreamers (Raquel Gómez)		609 082 658	info@littledreamers.es
MEDICINA, MEDICINA ALTERNATIVA			
Joan Torres, medicina i dietètica	972 86 89 42	636 577 334	guitartlourdes@hotmail.com
Centre de teràpies naturals Jordi Vila Vitalnatur		669 175 929	info@jordivilavitalnatur.com
OBJECTES DE REGAL			
deCOR-a	972 86 88 33		agenciasuy@gmail.com
ÒPTIQUES			
Òptica Xica	972 86 89 60		opticaxica@gmail.com
PEIXATERIES			
Peixateria Llorà (especialitat peix de costa)	972 86 83 21		peixosllora@gmail.com

PERRUQUERIES			
BeArtist	972 86 82 94		bea_hj_@hotmail.com
Clips	972 87 28 53	680 289 256	shsclips@gmail.com
Carme Garriga	972 86 80 20		cgllopis@hotmail.com
Carme Ramon (home i dona)	972 86 89 51		carmeramonbasela@gmail.com
Louan	972 87 21 50	640 13 61 93	louan@louan.net
Maria Roquet	972 86 84 14		perruqueriamariaroquet@hotmail.com
Perruqeria Silvia	972 86 82 65		silviacornella@yahoo.es
Perruqueria Elias	972 86 83 75	649 591 237	estetica_elias_04@hotmail.com
ML Perruqueria i estètica unisex	972 86 94 58	659 300 377	mlucena1987@gmail.com
Perruqueria Imatge (home i dona)	972 86 97 82		imatge2003@hotmail.com
Perruqueria Josmay (depilacions)	972 86 93 48	610 420 335	josmay.27@hotmail.com
Monsil perruqueria (home i dona)	972 86 89 97	658 257 750	p.montsesilvia@gmail.com
Perruqueria Styl Inés Cantizano	972 86 82 70	676 363 714	perruqueriastylines@gmail.com
Rovira Perruquers	972 86 85 08	674 336 163	roviramaso@gmail.com
Perruqueria Atlas (Samir Bouhbass)		602 397 835	
PINTORS			
Pintures Teodoro Arteaga - Andreu Arteaga	972 86 82 32	670 201 046	andreuarteagapintors@gmail.com
Pintem per art, S.L		636 771 814	pintemperartsl@gmail.com
Pep Molas pintura		660 311 191	pepmolas75@hotmail.com
Jam pintor		635 685 440	jamcolor74@gmail.com
PSICOLOGIA			
Estímul (logopèdia, pedagogia, psicologia)		676 428 145	nuriafabregasc@gmail.com
SABATERIES			
Reparació de calçat			
4 elements sabaters		627 374 508	sabaters4elements@icloud.com
(reparació i modificació del calçat.Ressolem trail i moto)			
TORNERIES			
Artesania Artidecoració, S.L.	972 86 82 14	617 539 455	joaquimsaurinaporta@gmail.com
Artesania Danés, S.L.	972 86 87 97	628 469 656	art.danessl@gmail.com
M.D.C., S.A	972 87 22 26		mdc@mdc.es
Packaging Solà. SLU (Albert Puig)	972 86 88 55		info@solasl.com
TRANSPORTISTES			
Teisa- Hispano S.A	972 20 48 68		comercial@teisa-bus.com
Transports J. Valls	972 87 20 52	628 090 165	ancose68@gmail.com
Transports Jordi i Carles Elias	606 918 061	636 015 722	transjelias@hotmail.com
Transports Josep Canaleta i fills		699 978 314	
Moragas	972 86 86 07		moragas@moragas.com
Transports Bayés & Buhils, SL		609 955 462	transportsbayesbuhils@gmail.com
TROFEUS, PUBLICITAT I REGALS D'EMPRESA			
Trofeus Wanscat. Grup Wanscat	972 87 22 23	610 414 076	info@wanscat.cat
VARIS			
Aporta	972 87 23 51		
Assercat suport, S. C (C. Doctor Morales num 6- local)	678 878 311	617 899 691	
Autocamper Guilleries (lloguer autocaravanes)		682 345 440	autocamperguilleries@gmail.com
Cinema a la Fresca (J. Jumbert)		616 436 032	joan.jumbert@gmail.com
Fedor, S.A.	972 86 82 00	629 865 501	fedorsa@fedorsa.com
Hidroserveis Guilleries, S.L. (Bombes d'aigua i instal·lacions)		659 430 864	hidroserveis@gmail.com
Magatzems Sant Hilari	972 86 80 11		
Material Construcció Guilleries, GRUP GAMMA	972 87 21 05		guilleriesgamma@gmail.com
Bugaderia autoservei i tintoreia Destaca		607 701 113	asarbo@gmail.com
Video Oca- Toy Planet	972 86 96 76		
Territori Guilleries		676 193 065	info@territoriguilleries.cat
VINS I BEGUDES			
El Celler d'en Jordi		659 446 469	cellerdenjordi@gmail.com
Magatzem Collsabena	972 86 86 05		rafi.collsabena@hotmail.com
Productes agroalimentaris Ponet	972 87 22 84	659 909 583	rossellmoragas@hotmail.com

gràcies

L'Ajuntament ha convidat a participar totes les diferents entitats del poble i s'han publicat tots els escrits que han arribat.
L'Ajuntament no comparteix, necessàriament, l'opinió dels autors.
No és permesa la reproducció total o parcial dels escrits i de les fotografies sense permís dels autors.

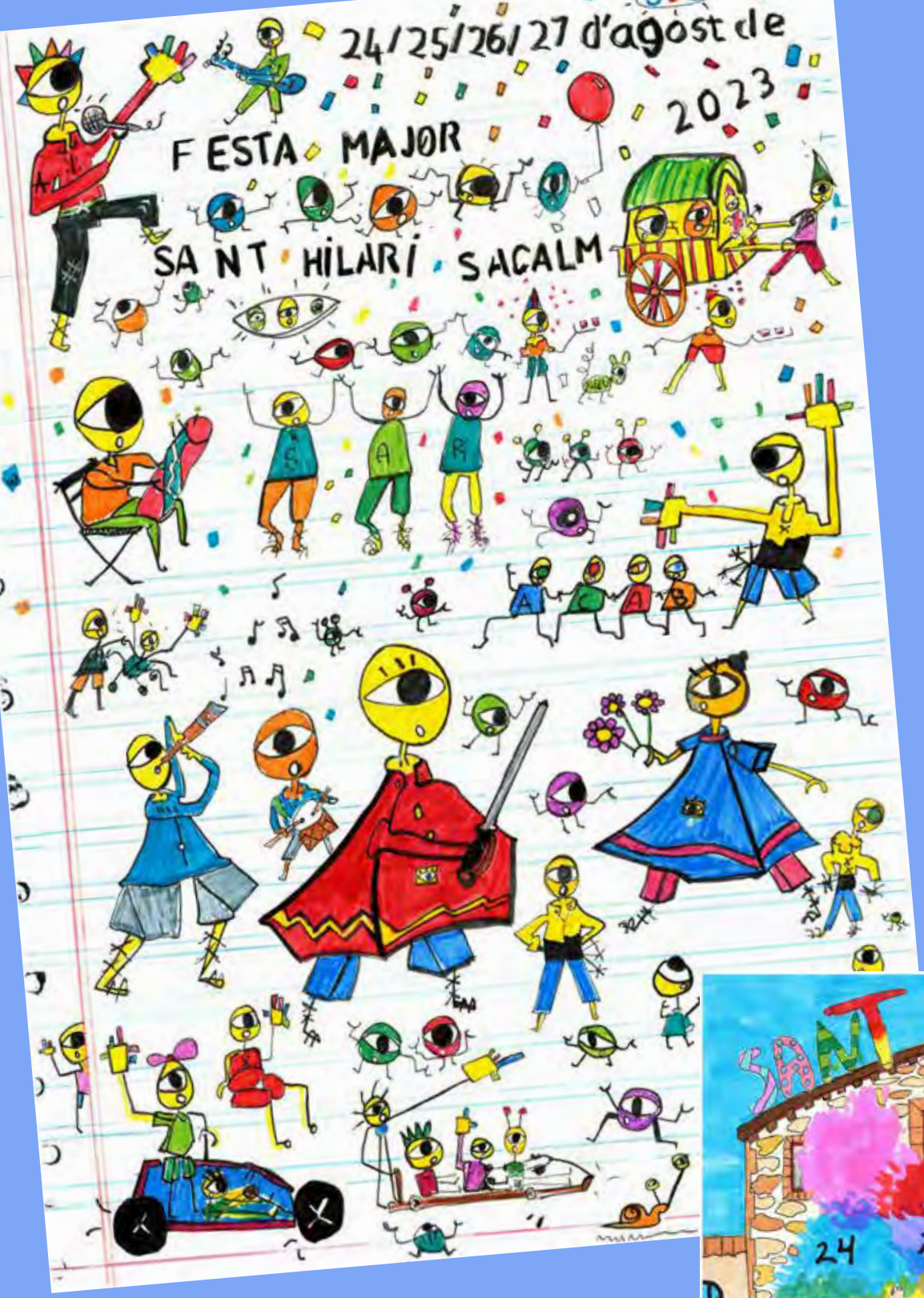

La portada ——————>
«*Brolls de Festa Major*» de Jordi Saurina Cros.
Contraportada ———>
«*sense títol*» David Sánchez León i
«*Festa de colors*» d' Ariadna Reixach Santaugini

Ajuntament
de Sant Hilari Sacalm